

Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya 2010

Resum executiu i previsions

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL 2010

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier
Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDEX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina
Castell Castells, Pere
Ferrer Riu, Roser
Ferrer Trullols, Lluís
Herrera Aragón, Diego
Mallafrè Conesa, David
Mas Martín, Eva
Miñarro Acosta, Eva
Prior Prior, Inma
Olivella Pedrola, Marta
Villar Rico, Virginia
Vives Campdepadrós, Matias

SUPORT TÈCNIC

Graell Gabriel, Marta
Mañas Mampel, Maria Teresa
Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

Salvà Yenes, Yolanda

© Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreces a Internet: www.ctesc.cat
www.larevistactesc.cat
www.observatori-ctesc.cat
A/e: ctesc@gencat.cat

Barcelona, juliol de 2011

Disseny gràfic: IMF
Impressió: EADOP
ISSN: 2013-5432
ISBN: 978-84-393-8749-7
D.L.: B-2262-2011

ÍNDIX

■ RESUM EXECUTIU	7
■ I • L'ECONOMIA A CATALUNYA	9
1 • La conjuntura econòmica	9
2 • Preus, costos i productivitat	11
3 • Infraestructures	12
4 • Sector públic.....	14
5 • Economia social	21
■ II • SOCIETAT DEL CONEIXEMENT.....	23
1 • Context	23
2 • L'estat de l'RDI	25
3 • Balança comercial tecnològica amb l'estranger	28
4 • Les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)	29
■ III • MERCAT DE TREBALL	33
1 • Anàlisi i context del mercat de treball	33
2 • Polítiques d'ocupació	35
3 • Relacions laborals.....	39
4 • Prevenció de riscos, sinistralitat i malalties professionals	45
■ IV • SITUACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA	51
1 • Marc normatiu	51
2 • Anàlisi del treball autònom segons tipologies i sectors d'activitat	53
3 • Anàlisi del treball autònom registrat a la Seguretat Social segons tipologies i sectors	54
4 • La protecció social del treball autònom	55
5 • Foment de l'emprenedoria.....	56
■ V • CONDICIONS DE VIDA	59
1 • Dinàmica demogràfica.....	59
2 • Salut	62
3 • Educació.....	65
4 • Habitatge	68
5 • Protecció social, serveis socials i atenció a la dependència	72
■ VI • SOSTENIBILITAT AMBIENTAL	77
1 • Context sociopolític i ambiental	77
2 • Estat del medi ambient	78
3 • El canvi climàtic i les polítiques de mitigació i adaptació	82
4 • Recursos energètics	83
5 • Medi ambient i empreses	85
6 • Normativa.....	86
■ PREVISIONS	91

RESUM EXECUTIU

CAPÍTOL I. L'ECONOMIA A CATALUNYA

1 • LA CONJUNTURA ECONÒMICA

- A Catalunya el PIB ha crescut el 0,1% front el -0,1% de l'economia espanyola i l'1,7% de mitjana de la zona euro.
- El consum de les administracions públiques ha augmentat el 0,2%, lluny de l'augment del 6,2% de l'any anterior.
- Davant de la retirada dels estímuls fiscals el creixement s'ha sostingut en una recuperació del consum de les llars i en una aportació positiva del saldo exterior, fonamentalment exportacions i turisme.
- El consum de les llars ha augmentat l'1,7%. Aquest augment ha anat en detriment de l'estalvi.
- El saldo exterior, que ha millorat en termes reals, s'ha vist llastat per l'evolució dels preus de les matèries primeres.
- Les relacions amb la resta d'Europa han tendit a millorar el nostre saldo comercial mentre que les relacions comercials amb la resta del món l'han empitjorat.
- El sector de la construcció ha llastat un altre cop el creixement econòmic a Catalunya: ha estat l'únic sector amb una aportació negativa al creixement (0,6 punts percentuals).
- Destaca la recuperació de la indústria, amb un creixement de l'1,8%, que aporta 0,3 punts percentuals al creixement del PIB.
- La despesa dels turistes ha augmentat el 9,8% gràcies a la recuperació del nombre de viatgers i de la despesa per turista.
- El crèdit ha augmentat només el 0,7%, i s'ha desaccelerat un altre cop.

L'any 2010 el PIB de Catalunya ha crescut el 0,1%. La demanda externa ha fet una aportació positiva al creixement, que ha compensat una aportació negativa de la demanda interna. No obstant això, s'ha produït un augment del consum de les llars

de l'1,7%, que ha compensat la caiguda de l'increment de la despesa pública que enguany ha estat del 0,2%. La formació bruta de capital fix ha estat l'única partida que ha caigut arrossegada, sobretot, per la inversió en béns de construcció (-10,6%).

Des del punt de vista de l'oferta, dels quatre grans sectors, la construcció, amb una caiguda del 6,1%, ha estat l'únic que ha fet una aportació negativa al creixement, de 0,6 punts percentuals. De la resta de sectors destaca l'aportació de la indústria (0,3pp) que ha estat el resultat d'una incipient recuperació en el VAB industrial de l'1,8% en termes reals. El sector serveis també ha crescut el 0,4% i ha fet una aportació similar a la de la indústria.

Aquesta recuperació del VAB de la indústria ha vingut acompanyada d'un augment de la producció que ha afectat tot tipus de béns, tant de consum (3,8%), com de capital (4,3%) o com els de caràcter intermedi (3,1%). No obstant això, la recuperació més intensa ha estat la dels béns d'equipament. Atesa l'evolució de la inversió a Catalunya, l'augment de la producció només pot haver estat orientada cap a la satisfacció de la demanda externa.

Per branques d'activitat sobresurt el comportament de la producció del sector farmacèutic, que creix per segon any consecutiu i ho fa el 15,5%. No obstant això, també es recuperen de les caigudes de l'any anterior, ja sigui totalment o parcial, les produccions dels sectors químic, els materials i equips elèctrics i electrònica, la fabricació de material de transport, la maquinària i els equips mecànics, el tèxtil i la confecció i els productes del cautxú i els materials plàstics.

El sector serveis ha tingut també un comportament positiu el 2010. Els índexs d'activitat ens mostren un creixement respecte de l'any anterior, evolució que xoca amb el descens del període precedent. Aquest creixement ha pivotat només sobre la millora del comportament de les activitats professionals, científiques i tècniques, les de transport i emmagatzematge, i les de comerç, atès que la resta d'activitats han vist com disminuïen els seus registres d'activitat.

El sector turístic també ha millorat respecte de l'any anterior, i ho ha fet sobretot a partir de la recuperació dels viatges, especialment dels estrangers. Aquesta millora ha afectat sobretot l'activitat hotelera, i s'ha traduït en un increment del 9,8% dels ingressos derivats de l'arribada de turistes. Aquest augment ha estat el resultat tant d'un increment del nombre de turistes com d'un increment de la despesa per turista del 6,1%.

El saldo exterior de l'economia catalana mostra un superàvit de 9.995 milions d'euros, incloent-hi tant els intercanvis amb l'estranger com els intercanvis amb la resta d'Espanya. Tot i que el saldo no ha millorat en termes nominal, sí que ho ha fet en termes reals. Això ha succeït per l'evolució de la relació real d'intercanvi, influïda per l'encariment de les matèries primeres.

Si s'analitzen només els intercanvis comercials amb l'estranger, s'observa que les exportacions catalanes s'han incrementat enguany el 17,2%, mentre que les importacions ho han fet el 16,6%. No obstant això, el dèficit comercial amb l'estranger ha augmentat fins als 18.647 euros. Aquest empitjorament del saldo s'ha produït pels intercanvis de béns de consum i intermedis, atès que els intercanvis de béns de capital han acabat fent una aportació positiva al saldo de la balança comercial global. Per sectors, només han contribuït positivament a la millora del dèficit les activitats d'alimentació, begudes i tabac, químiques, i material de transport. Segons el seu contingut tecnològic, el saldo només ha millorat amb els intercanvis de productes industrials de contingut tecnològic mitjà-alt. Finalment, les relacions comercials bilaterals només han millorat amb la resta de països europeus, atès que els saldos han empitjorat amb la resta de procedències o destinacions.

Pel que fa al sector financer el crèdit ha augmentat només el 0,7% mentre que el volum de dipòsits ho ha fet el 3,4%. Aquesta evolució mostra com han continuat les polítiques de despallanquejament del sector financer i permet intuir en certa manera les tensions entre entitats que competeixen per l'obtenció de nous dipòsits. Aquesta situació, que segueix la mateixa tònica que en anys precedents, ha afectat més les caixes que els bancs, fruit dels projectes de reestructuració que s'han emprats enguany. A més han estat notòries les fortes tensions en els mercats de deute públic en l'àmbit internacional.

2 • PREUS, COSTOS I PRODUCTIVITAT

- A Catalunya l'any 2010 la inflació mitjana ha estat del 2%, més alta que la del 2009 (0,2%).
- Aquesta inflació ha estat superior tant a la del conjunt d'Espanya (1,8%), com a la de l'Eurozona (1,6%).
- Aquest augment dels preus ha estat conseqüència d'una banda de l'increment dels preus energètics i de l'altra dels efectes de l'augment de la fiscalitat indirecta.
- Els preus industrials han crescut el 2,4% a Catalunya, per sota de l'increment del 3,2% dels preus industrials tant per al conjunt de l'economia espanyola com de la zona euro.
- La productivitat mitjana ha augmentat el 2,5%, com a resultat entre altres factors del descens de l'ocupació (-1,8%) i un creixement moderat dels costos laborals per hora treballada (0'6%), mentre que el PIB ha augmentat lleugerament (0'1%).
- La millora de la productivitat ha compensat amb escreix l'augment dels costos laborals del 0,6% i ha permès reduir els costos laborals unitaris el 2% en termes nominals i el 3% en termes reals.

L'any 2010 la inflació, mesurada amb l'IPC, s'ha situat a Catalunya en el 2%, per sobre de la inflació del 2009, només del 0,2%. Aquesta taxa d'inflació ha estat més

alta que al conjunt de l'Eurozona, on ha estat de l'1,6%, i del conjunt de l'economia espanyola (1,8%).

La taxa d'inflació del 2% del 2010 s'explica sobretot per l'efecte de l'encariment dels costos energètics: gairebé el 50% de la inflació s'explica per la rúbrica de transport personal, i el 14,1% per la de calefacció, enllumenat i distribució d'aigua. No obstant això, i tot que no podem avaluar-ne l'impacte per al cas de Catalunya, també ha jugat a favor de l'increment dels preus el canvi en la fiscalitat de l'IVA a partir de mitjans d'any, que per al conjunt d'Espanya es calcula que ha afegit gairebé un punt percentual a la taxa d'inflació.

També s'ha reproduït el diferencial de preus amb el conjunt de l'economia espanyola, que s'ha situat de mitjana en 0,2 punts percentuals. La inflació subjacent, mesurada a partir de l'índex general sense aliments no elaborats ni productes energètics, s'ha situat a Catalunya en el 0,9%, lleugerament més baixa que la de l'any passat (1,2%).

Els preus industrials han augmentat el 2,4%. Aquesta variació ha estat menys intensa que la del conjunt d'Espanya i l'Eurozona, que s'ha situat en tots dos casos en el 3,2%. L'increment dels preus industrials s'ha produït sobretot per l'encariment dels béns energètics (7,2%), però també pel dels béns intermedis (3,3%), atès que els béns de consum han variat els preus i els dels béns d'equipament pràcticament ho han fet en el 0,6%.

Els costos laborals per treballador i mes han augmentat de mitjana el 0,6%. El cost laboral per hora treballada també ho ha fet amb la mateixa intensitat. Aquest creixement dels costos laborals ha estat molt inferior a l'increment de la productivitat aparent del treball de l'economia catalana (2,5%). Aquest comportament dels costos laborals mitjans i de la productivitat ha originat una disminució dels costos laborals unitaris del 2% que en termes reals s'hauria situat al voltant del 3%.

3 • INFRAESTRUCTURES

- La inversió pressupostada en infraestructures, tant per part de l'Estat com per part de la Generalitat s'ha reduït l'any 2010. La crisi, i més concretament els problemes financers de l'Estat, han obligat a noves retallades en inversió durant l'any, si bé inicialment s'havia aprovat un pla extraordinari d'infraestructures per donar suport al sector, molt afectat per la crisi.
- Destaquen la construcció de la línia 9 del metro de Barcelona i la línia d'alta velocitat entre Barcelona i la frontera francesa, el que fa que les inversions es concentrin en el ferrocarril.
- S'observa un retrocés en l'ús d'infraestructures terrestres, mentre que els aeroports i els ports han vist incrementat el nombre de passatgers i tones transportades.

La inversió pressupostada en infraestructures de transport l'any 2010 ha patit un retrocés respecte a la pressupostada l'any 2009, tant per part de l'Estat (-5,4%) com per part de la Generalitat (-11,2%). Aquesta menor inversió s'ha produït fruit de la finalització del gruix d'algunes de les obres de major rellevància dutes a terme recentment, per una banda, i de l'altra per les restriccions pressupostàries que han hagut d'afrontar, tant el Govern central com l'autonòmic, derivades de la crisi financera internacional.

En aquest sentit, l'any 2010 ha estat un any convuls en matèria d'infraestructures. La voluntat del sector públic estatal d'impulsar un dels sectors més afectats per la crisi econòmica, sumat als problemes pressupostaris de l'Estat, ha portat a aprovar un pla extraordinari d'infraestructures a l'abril, que s'ha combinat amb una retallada de la inversió prevista en infraestructures al juliol. Finalment, s'ha prioritzat l'estabilitat pressupostària a la inversió en infraestructures.

Per tipus d'infraestructura, destaca el retrocés de la inversió prevista en infraestructures viàries (-25,7%), i en menor mesura en infraestructures portuàries (-10,7%). La inversió en infraestructures ferroviàries retrocedeix el 2,0%, mentre que la inversió aeroportuària augmenta el 9,8%, fruit, en ambdós casos, de l'increment de la inversió pressupostada en l'àmbit estatal.

Entre les principals obres dutes a terme l'any 2010 destaquen la construcció de la línia d'alta velocitat entre Barcelona i la frontera francesa, així com la línia 9 del metro de Barcelona, el que fa que el ferrocarril concentri una part molt important de la inversió en infraestructures de transport a Catalunya.

Pel que fa a l'ús de les infraestructures, destaca una evolució diferenciada de les infraestructures terrestres i les infraestructures aeroportuàries i portuàries. Així, mentre la carretera i el ferrocarril han perdut usuaris i/o volum de mercaderies transportades a través de les respectives infraestructures, els aeroports i ports han guanyat tant passatgers com tones transportades. Aquesta diferent evolució es podria explicar per la millor evolució de la conjuntura internacional, i una evolució menys favorable de l'economia catalana i espanyola.

Destaca, també, el traspàs en la gestió del servei de rodalies de Barcelona de RENFE a la Generalitat per part de l'Estat a principis del 2010, i l'inici dels tràmits per a la privatització d'una part d'AENA i la privatització en la gestió de l'aeroport d'El Prat.

4 • SECTOR PÚBLIC

- La despesa de les administracions públiques (AP) a Catalunya, l'any 2010, ha deixat de tenir un comportament anticíclic. La forta caiguda de la inversió pública, i un consum públic de les AP, amb un increment real del 0,2% respecte de l'any 2009, ha produït finalment un comportament neutral respecte del creixement de l'economia.
- La recaptació de tributs estatals a Catalunya recupera una part de la caiguda dels dos darrers anys, i s'incrementa el 8,4%, amb un augment del 10,3% d'aquells tributs recaptats per les delegacions de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària (AEAT), mentre que es redueix el 9,7% la recaptació d'aquells tributs la gestió dels quals està traspasada a la Generalitat.
- L'AEAT estima que per al conjunt d'Espanya, on la recaptació dels mateixos tributs s'ha incrementat el 10,8%, el 2010; el 43,3% d'aquest increment té el seu origen en les mesures de consolidació fiscal introduïdes en l'àmbit estatal, el 82% en les mesures de gestió dels impostos que han desplaçat ingressos tributaris meritats l'any 2009 a la recaptació en termes de caixa del 2010, mentre que l'evolució de les bases tributàries hauria compensat part d'aquest increment fent caure la recaptació, excepte per al cas de l'IVA.
- Pel que fa a la reducció en els impostos estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya, el retrocés en la recaptació s'explica en més del 80% per la caiguda en l'impost de successions i donacions; en un 14,1% per l'evolució de la tributació indirecta; i el 6,3% restant per la menor recaptació en les taxes sobre el joc.
- Així, el pes de la recaptació dels tributs estatals de l'Administració central i la Generalitat sobre el PIB català acumula una caiguda de 6,6 punts percentuals en els tres darrers anys.
- L'any 2010, el 53,5% dels ingressos tributaris s'obtenen de la imposició directa, el 45,0% dels ingressos de la imposició indirecta, mentre que l'1,5% restants provenen de taxes i altres ingressos tributaris.
- Tot i l'increment en la recaptació de tributs estatals a Catalunya, en termes de caixa, els ingressos no financers en termes de drets liquidats de la Generalitat sense el sector públic empresarial s'han reduït el 12,2%, principalment com a conseqüència de la reducció dels ingressos derivats del model de finançament autonòmic, tant en relació amb les previsions pressupostàries com amb els ingressos liquidats el 2009, fins a 18.620,8 milions d'euros, el 13,6% menys que el 2009.
- Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2010, amb un import de 39.699 milions d'euros es van aprovar amb un creixement del 7,2%, amb un augment tant de la despesa corrent, com de les despeses financeres per l'augment en l'amortització de deute, mentre que es reduïa el 6,2% la despesa de capital. Es mantenia, al mateix temps, una estructura relativament estable de la despesa per grans àrees de despesa, amb un ordre de prioritats similar al 2009.
- Paral·lelament, les places pressupostades s'incrementen el 2,2% respecte del 2009.

- Des de principis del 2010, l'economia espanyola i la catalana s'han vist afectades per la profunditat de la crisi econòmica, les dificultats per recuperar les bases tributàries, i l'orientació de la política fiscal dels darrers anys, que ha limitat el rendiment fiscal d'aquestes bases tributàries, aquests elements han fet que l'evolució dels ingressos tributaris liquidats sigui més negativa d'allò que preveïen els pressupostos. S'incrementa així, més del previst, la necessitat d'apel·lar a l'endeutament en els mercats financers privats per tal de finançar una despesa que creix en part també com a conseqüència de la crisi. El conjunt d'aquestes dificultats té com a resposta en l'economia espanyola i en la catalana al llarg del 2010 mesures de consolidació fiscal de les administracions públiques.
- Tot i que les mesures de consolidació fiscal han reduït la despesa corrent executada, amb una reducció de la despesa de personal, de la compra de béns i serveis i de les transferències corrents respecte del 2009 en l'àmbit consolidat de la Generalitat sense el sector públic empresarial, la caiguda encara més accentuada dels ingressos tributaris liquidats ha tingut com a conseqüència un increment del desestalvi per operacions corrents del 23,5% en relació al 2009.
- La contenció de la despesa, en el mateix àmbit institucional, també ha significat una reducció de la despesa de capital que ha permès reduir les necessitats de finançament per operacions de capital el 23,7% respecte del 2009. Tot i així, conjuntament amb les operacions corrents, el dèficit de la Generalitat sense el sector públic empresarial augmenta el 5,4% el 2010, al qual cal afegir també el major dèficit del sector públic empresarial i la despesa desplaçada per adaptar-se a la metodologia SEC-95.
- El dèficit de la Generalitat en termes SEC-95 ha estat de 7.607 milions d'euros, amb un increment respecte del 2009 del 61,6%, i que situa el dèficit públic de la Generalitat en el 3,84% del PIB de l'economia catalana i el 0,72% del PIB d'Espanya. Aquestes magnituds estan clarament per sobre del límit de dèficit establert en el Pla econòmic i financer de reequilibri 2010-2011.
- Com a conseqüència de l'increment en les necessitats de finançament de la Generalitat generades el 2010 conjuntament amb el refinançament de deute que vencia, l'endeutament financer de la Generalitat s'ha incrementat el 2010 9.032,6 milions d'euros, un augment del 29,7% respecte del 2009, fins als 39.401,0 milions d'euros. Augmenta, així, el pes de l'endeutament financer de la Generalitat sobre el PIB fins al 19,9% l'any 2010.
- Els pressupostos generals de l'Estat pel 2010 tenen aprovada una inversió de 3.625,9 milions d'euros a Catalunya, que en compliment de la disposició addicional tercera de l'Estatut s'eleva, en termes de despesa de capital fins a 4.489,5 milions d'euros, el 3,9% menys que per al 2009.

En un context on l'activitat econòmica catalana ha frenat la caiguda de l'any precedent, l'acció de les administracions públiques (AP) a Catalunya, l'any 2010, ha deixat de tenir un comportament anticíclic, amb una reducció de la despesa que s'hauria traduït en una contribució negativa al creixement del PIB nominal català. Aquesta reducció respon, principalment, a la disminució de la despesa de capital, tant de la Generalitat, les entitats locals, com l'Administració de l'Estat a Catalunya, mentre que el consum públic de les AP, amb un valor de 34.675 milions d'euros i un increment real del 0,2% respecte de l'any 2009, ha tingut un comportament neutral respecte al creixement de l'economia, amb una aportació de 0,03 punts percentuals al creixement del PIB real l'any 2010. Aquesta evolució contrasta amb el comportament anticíclic dels dos darrers anys, amb aportacions al creixement real del PIB de 0,89 punts percentuals i 0,91 punts percentuals el 2008 i el 2009, respectivament.

L'any 2010 la recaptació dels tributs estatals, en termes de caixa, a Catalunya recupera una part de la caiguda dels dos darrers anys, si bé se situa en nivells inferiors a la recaptació de l'any 2005. Així, amb uns ingressos liquidats de 33.810,5 milions d'euros, s'ha incrementat el 8,4%, 2.628,3 milions d'euros més que el 2009. El 92,2% d'aquesta recaptació la du a terme l'AEAT a través de les seves delegacions en el territori, i per a la resta la gestió està traspassada a la Generalitat de Catalunya.

La recaptació tributària de les delegacions de l'AEAT a Catalunya s'incrementa l'any 2010 el 10,3%, si bé acumula una caiguda del 26,1% des de l'any 2007. Per la seva part, la recaptació de tributs estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya s'ha reduït el 9,7% l'any 2010, i acumula des del 2007 un descens del 51,5%.

La recaptació de tributs estatals en el conjunt de l'Estat ha augmentat el 10,8%, 15.513 milions d'euros més que el 2009, amb uns ingressos totals de 159.536 milions d'euros, però que en els tres darrers exercicis acumula una caiguda del 20,5% amb 41.140 milions menys d'euros que l'any 2007. L'AEAT estima que el 43,3% de l'increment d'aquesta recaptació, 6.710 milions d'euros, té el seu origen en les mesures tributàries dirigides a la consolidació fiscal introduïdes en l'àmbit estatal. La resta d'increment es pot associar a l'efecte de dos elements amb efectes contraposats sobre la recaptació, la caiguda de les bases tributàries, que de totes maneres frenen la seva caiguda respecte del 2009, i l'increment associat a mesures de gestió dels impostos que han desplaçat ingressos tributaris meritats l'any 2009 a la recaptació en termes de caixa del 2010.

Pel que fa a la reducció del 9,7% l'any 2010 en els impostos estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya, el retrocés en la recaptació, en termes de caixa, s'explica en un 80% per la caiguda de la imposició directa, bàsicament com a resultat de la caiguda del 27,9% en l'impost de successions i donacions, com a conseqüència de l'aplicació de la primera fase de reduccions introduïdes en la part de successions de l'impost; en el 14,1% per l'evolució de la tributació indirecta, tot i que s'incrementa la part de l'impost de transmissions patrimonials el 10,3%; i el 6,3% restant per la menor recaptació en les taxes sobre el joc.

L'evolució de la recaptació tributària a Catalunya el 2010, amb una caiguda de la imposició directa i un increment més important de la indirecta, ha fet reduir el pes dels impostos directes en la composició dels ingressos entre impostos directes, indirectes, i taxes i altres ingressos tributaris. De forma que l'exercici 2010 el 53,5% dels ingressos tributaris s'obtenen de la imposició directa, el 45,0% dels ingressos de la imposició indirecta, mentre que l'1,5% restant provenen de taxes i altres ingressos tributaris. Així mateix, el pes de la recaptació dels tributs estatals de l'Administració central i la Generalitat sobre el PIB català s'ha mantingut relativament estable amb un lleuger creixement des del 15,0% l'exercici 2009 fins al 16,1% el 2010, i acumula una caiguda de 6,6 punts percentuals en els tres darrers anys.

Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2010, amb un import de 39.699,3 milions d'euros es van aprovar amb un creixement del 7,2% respecte del pressupostos aprovats de l'any 2009.

L'augment dels pressupostos de 2.714,1 milions d'euros s'explica pel creixement del 5,2% de les despeses corrents, que s'incrementen en 1.474,5 milions d'euros; i per l'augment de les despeses financeres previstes, de 1.605,2 milions d'euros, principalment per l'increment en l'amortització de deute en euros i en divises; mentre que es preveia una caiguda del 6,7% de la despesa de capital (inversions reals i transferències de capital) de 365,6 milions d'euros.

L'augment pressupostat en la despesa corrent és conseqüència, principalment, de l'increment de la despesa de personal, que explica el 24,7% de tot l'increment dels pressupostos, i de l'augment tant de les despeses en béns corrents i de serveis com de les despeses en interessos, que expliquen el 17,6% i el 8,0% respectivament de l'increment total del pressupost.

L'augment de la despesa de personal en els pressupostos de 2010, del 7,1%, s'explica per una part per l'increment en la remuneració de personal per plaça pressupostada, que passa de 43.182,9 euros a 44.821,3 euros el 2010 amb un increment del 3,8%, si bé les retribucions individuals creixen amb caràcter general el 0,3%, i per una altra per l'augment en el nombre de places pressupostades que passen de 219.400 places a 226.322 places el 2010, amb un increment de 6.922 noves places. De totes maneres, 2.005 d'aquestes places responen a l'ampliació de l'àmbit institucional dels pressupostos, i per tant l'increment de places pressupostades en termes homogenis entre el 2009 i el 2010 és de 4.917 noves places, el 2,2% més que el 2009.

El pressupostos mantenen una estructura relativament estable de la despesa per grans àrees de despesa, amb un ordre de prioritats similar al del 2009. És de destacar el creixement per sobre de la mitjana de la despesa en les àrees de Deute públic (àrea 9), Foment i regulació dels sectors productius (àrea 6), i Protecció i promoció social (àrea 3); la pràctica estabilitat del pes relatiu dels Serveis Públics Generals; l'evolució per sota del creixement mitjà de la Despesa social (àrees 3 i 4), i el Fun-

cionament Institucions i Administració Generals (àrea 1); i la caiguda de la despesa en el Suport Financer als Ens Locals (àrea 7), i la Producció dels béns públics de caràcter econòmic (àrea 5).

Paral·lelament els pressupostos preveïen una reducció de la inversió real, tant en termes absoluts com en termes per càpita, respecte de les dades executades de l'any 2009, si bé es mantenen per sobre dels valors liquidats i assolits en el període 2004-2009. Així, la inversió real consolidada, amb 4.163,6 milions d'euros, disminueix el 9,3% respecte del pressupost liquidat del 2009, i significaria l'1,99% del PIB català de 2010 estimat per l'Idescat. Per la seva part, la inversió per càpita se situaria aproximadament en 554,2 euros per habitant, amb una reducció del 9,8% respecte del pressupost liquidat de 2009.

Pel que fa a l'execució de la inversió real, l'any 2010 només es disposa de dades per l'àmbit institucional consolidat conformat per l'Administració General de la Generalitat, els seus organismes autònoms, l'Institut Català de la Salut, el Servei Català de la Salut, i l'Institut Català d'Assistència Social de la Generalitat. Aquest àmbit institucional té una despesa de capital que equival al 67,2% de tota la inversió consolidada i liquidada del sector públic de la Generalitat els anys 2008 i 2009, i ha executat despeses de capital per valor de 2.705,0 milions d'euros l'any 2010, la qual cosa significa una reducció de la inversió liquidada del 12,7% respecte del 2009.

Per finançar la despesa els pressupostos del 2010 preveïen un increment dels recursos disponibles de 2.714,1 milions d'euros, amb un increment d'ingressos per una part, en les transferències corrents rebudes de 1.872,6 milions d'euros (principalment aquelles que provenen de l'Estat com a conseqüència dels ingressos a compte del nou model de finançament, i de la compensació per la supressió de l'impost sobre el patrimoni) i per una altra en els recursos provinents del fort augment derivat del recurs a l'endeutament amb un increment dels ingressos respecte del 2009 de 5.540,5 milions d'euros. Aquests augments havien de permetre compensar, amb escreix, la reducció en la previsió d'ingressos de la resta de capítols, especialment de la reducció dels impostos directes (principalment en els recursos derivats de l'IRPF, però també en l'impost sobre el patrimoni i l'impost sobre successions i donacions) i la reducció dels ingressos derivats de la imposició indirecta (principalment per la caiguda dels ingressos derivats de l'Impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, i de l'IVA).

En relació amb els tres darrers anys, 2006-2009, dins d'una relativa estabilitat estructural, destaca la pèrdua de pes relatiu dels ingressos tributaris com a font d'ingrés, i l'increment del pes relatiu del recurs a l'endeutament.

Així mateix, del total d'ingressos els pressupostos de 2010 preveïen una aportació de 19.321 milions d'euros dels ingressos derivats del model del nou finançament autonòmic vigent des de l'any 2009, que signifiquen 2.571,9 euros per habitant a Catalunya.

Els ingressos finalment executats vinculats al sistema de finançament autonòmic l'any 2010 han estat de 18.620,8 milions d'euros, 2.932,4 milions d'euros menys que els ingressos executats el 2009, com a conseqüència d'una reducció del 10,4% per les menors previsions pressupostàries, i del 3,2% per l'execució d'uns ingressos menors dels previstos, en conjunt el 13,6% menys que el 2009. Aquesta disminució s'explica, principalment, pels menors ingressos tributaris, 2.787,5 milions d'euros menys que el 2009, dels quals 2.566,7 milions d'euros es corresponen als menors ingressos associats a l'IRPF i IVA, i 261 milions d'euros a l'impost de successions i donacions, mentre que els ingressos per transferències associades al model de finançament autonòmic es redueixen en 144,9 milions d'euros en relació amb els ingressos del 2009.

Sense el nou acord de finançament el model vigent fins el 2008 hauria significat, una reducció del ingressos liquidats més accentuada del 16,9%, 3.221,8 milions d'euros menys que el 2009.

Des de principis del 2010, l'economia espanyola i la catalana s'han vist afectades per la profunditat de la crisi econòmica, les dificultats per recuperar les bases tributàries, i l'orientació de la política fiscal dels darrers anys, que ha limitat el rendiment fiscal d'aquestes bases tributàries, aquests elements han fet que l'evolució dels ingressos tributaris liquidats sigui més negativa d'allò que preveïen els pressupostos. S'incrementa així, més del previst, la necessitat d'apel·lar a l'endeutament en els mercats financers privats per tal de finançar una despesa que creix en part també com a conseqüència de la crisi.

El conjunt d'aquestes dificultats té com a resposta en l'economia espanyola i en la catalana les mesures de consolidació fiscal de les administracions públiques, establertes pel Govern central a través del Reial decret llei 8/2010, de 20 de maig, pel qual s'adopten mesures extraordinàries per a la reducció del dèficit públic, i pel Govern de la Generalitat a través del Decret llei 3/2010, de 29 de maig, de mesures urgents de contenció de la despesa i en matèria fiscal per a la reducció del dèficit públic, mesures dissenyades per contenir la despesa, com la retallada del 5% dels salaris públics entre altres, i per recuperar ingressos fiscals.

En l'àmbit institucional de la Generalitat sense el sector públic empresarial les mesures de contenció de la despesa es tradueixen en una reducció de la despesa corrent executada del 9,2% respecte dels valors liquidats el 2009, amb una disminució de la despesa de personal de l'1,6%, de la despesa de consum de béns i serveis del 15,4%, i de les transferències corrents de l'11,0%. Malgrat això, la major caiguda del ingressos corrents, del 13,2%, ha situat el desestalvi per operacions corrents en 3.782,6 milions d'euros, el 23,5% superior al de l'exercici 2009.

Paral·lelament, en el mateix perímetre institucional, la despesa de capital de la Generalitat també s'ha contingut, amb una reducció del 12,7%, la qual cosa, conjuntament amb l'increment del 6,1% dels ingressos de capital, ha situat les necessitats de

finançament per operacions de capital en 1.454,4 milions d'euros, amb una reducció del 23,7% respecte de les necessitats liquidades el 2009.

En conjunt, el dèficit en termes de pressupost executat de la Generalitat sense el sector públic empresarial ha estat de 5.237 milions d'euros, el 5,4% més que en l'exercici 2009.

Incorporats els ajustos SEC-95, principalment l'efecte del dèficit del sector públic empresarial i la despesa desplaçada en sanitat, fa que el dèficit de la Generalitat en termes SEC-95 hagi estat de 7.607 milions d'euros, amb un increment respecte del 2009 del 61,6% que situa el dèficit públic de la Generalitat en el 3,84% del PIB de l'economia catalana i el 0,72% del PIB d'Espanya. Aquestes magnituds estan clarament per sobre del límit de dèficit establert en el Pla econòmic i financer de reequilibri 2010-2011 aprovat pel Consell Executiu el 16 de desembre del 2009.

Com a conseqüència de l'increment en les necessitats de finançament de la Generalitat generades el 2010 conjuntament amb el refinançament de deute que vencia, l'endeutament financer de la Generalitat s'ha incrementat 9.032,6 milions d'euros, un augment del 29,7% respecte del 2009, fins als 39.401,0 milions d'euros. Aquest increment supera l'augment experimentat en l'exercici 2009 que va ser de 5.459,9 milions d'euros. D'aquesta manera, augmenta el pes de l'endeutament financer sobre el PIB fins al 19,9% l'any 2010. Un pes que és 6,5 punts percentuals superior a la mitjana de pes del deute sobre el PIB de la resta de CA segons dades del Banc d'Espanya.

Finalment, l'Estat tenia pressupostades despeses d'inversió a Catalunya l'any 2010 de 3.625,9 milions, amb una reducció del 4,1% respecte del 2009, si bé manté el seu pes en el 15,2% del total de la inversió regionalitzada. Catalunya es manté així, des de l'any 2005, com la segona CA receptora d'inversions estatals en termes absoluts després d'Andalusia. La inversió real regionalitzada a Catalunya significa una despesa de 483 euros per càpita, amb una reducció del 4,8% respecte del 2009 i que manté a Catalunya en la posició onzena entre les disset CA, el 4,7% menys que la mitjana per càpita espanyola.

En previsió del compliment de la disposició addicional tercera del nou Estatut de Catalunya, els Pressupostos Generals de l'Estat preveuen una inversió a Catalunya de 4.489,48 milions, i que significa una reducció del 3,9% respecte a les previsions del 2009. Tenint en compte aquest concepte més ampli, la despesa de capital per càpita prevista en els pressupostos de l'Estat pel 2009 a Catalunya és de 598 euros per habitant, xifra que és el 18% superior a la mitjana d'inversió real regionalitzada per càpita del conjunt d'Espanya.

5 • ECONOMIA SOCIAL

- La població ocupada en l'economia social a Catalunya al final del 2010 davallava l'1,5% respecte de l'any anterior.
- Les branques d'activitat en creixement en les cooperatives són els serveis a la comunitat (amb 26 noves cooperatives el 2010 i un creixement del 0,8% de l'ocupació), els serveis a les empreses (amb 23 noves cooperatives i un creixement del 4% en l'ocupació) i la indústria manufacturera (15 noves cooperatives i un creixement del 5,1% de l'ocupació).
- Paral·lelament, el sector amb més creixement per a les societats laborals és el comerç, l'hoteleria i la restauració, amb 51 noves societats i un increment del 0,6% de la població ocupada.

Les dades analitzades sobre les empreses de l'economia social permeten identificar les branques d'activitat que concentren una major activitat econòmica (mesurada en termes de noves empreses creades) i un comportament positiu en termes d'ocupació. Ara bé, aquestes branques d'activitat en creixement no són les mateixes per a les dues formes jurídiques estudiades (cooperatives i societats laborals).

Així doncs, en el cas de les cooperatives, els serveis a la comunitat esdevenen la principal branca pel que fa a les noves cooperatives creades (26 de 116) i pel que fa a una concentració més alta de persones afiliades a la SS (el 33,7% del total de les persones que treballen en una cooperativa). Respecte del 2009, creix l'ocupació en aquesta branca d'activitat (el 0,8%).

En canvi, les societats laborals noves en aquest sector tenen un pes més petit sobre el total (9 de 136), el percentatge de persones afiliades a la SS que pertanyen a una societat laboral en aquest sector és també més petit (11,9%) i respecte a l'any 2009, perd un 2,2% d'ocupació. Per tant, es pot afirmar que per a les cooperatives els serveis a la comunitat són un sector amb creixement econòmic i d'ocupació i d'una certa especialització en funció de la forma jurídica de l'empresa.

Altres branques d'activitat amb creixement en les cooperatives són els serveis a les empreses i serveis personals (amb el 19,8% de les noves cooperatives, el 9,9% de la població afiliada a la SS i un creixement del 4% en l'ocupació) i la indústria manufacturera (amb el 12% de les noves cooperatives, el 20,4% de la població afiliada a la SS i un creixement d'aquesta del 5,1% respecte el 2009). En canvi, en aquestes branques d'activitat l'afiliació a la SS de les persones que treballen en societats laborals davalla el 2,2% i l'1,3%, respectivament.

L'única branca d'activitat on creix la població afiliada a la SS que treballa en societats laborals és el comerç, l'hoteleria i la restauració (el 0,6%), sector que alhora concentra el 22,9% del total d'afiliació a la SS que treballa en una societat laboral i el 37,5% de les noves societats laborals creades el 2010. En canvi, les cooperatives

tenen un 20,9% d'ocupació en aquest sector, que registra una davallada del 5,1% respecte el 2009. Així doncs, es pot considerar que el comerç, l'hoteleria i la restauració és el sector amb més potencial de creixement en les societats laborals.

CAPÍTOL II. SOCIETAT DEL CONEIXEMENT

1 • CONTEXT

- La Comissió Europea comunica l'Estratègia Europa 2020 en la qual confirma l'objectiu de destinar el 3% del PIB a RDI i proposa la "Unió per la innovació".
- A Catalunya s'aprova el Pla de recerca i innovació 2010-2013 en què es planteja millorar la governança del sistema.
- L'informe de seguiment del Pacte nacional per a la recerca i la innovació reclama millorar l'eficiència de la intervenció pública.
- La inversió en recerca de les empreses amb més activitats d'RD del món retrocedeix menys del que ho fan les vendes.
- El Pla estratègic de telecomunicacions i societat de la informació 2010-2014 es planteja la competitivitat del sector TIC com a motor del creixement econòmic.

En l'àmbit europeu la Comissió comunica l'Estratègia Europa 2020 en la qual confirma l'objectiu de destinar el 3% del PIB a RDI i proposa, entre d'altres iniciatives, la "Unió per la innovació" amb l'objectiu de situar la innovació al centre de l'agenda política per millorar la competitivitat, el creixement i l'ocupació a Europa de forma sostenible i donar resposta als grans reptes socials a través de la recerca i la innovació.

A Catalunya s'aprova el Pla de recerca i innovació (PRI) 2010-2013 que planteja una sèrie de polítiques i actuacions articulades en deu objectius estratègics: millorar el talent, enfortir el sistema públic de recerca, innovar sistemàticament, innovar en el sector públic, involucrar la societat en el progrés científic, internacionalitzar les comunitats de creixement, millorar la governança, focalitzar l'RDI, incorporar el coneixement en el territori i mobilitzar més recursos per a la recerca i la innovació. Les actuacions d'aquest Pla per a l'any 2010 tenen un import global de 561.540.389,17 euros. Enguany també s'aprova el Pla de política industrial 2010-2020 que conté cinc eixos d'actuació un dels quals és la innovació.

L'informe de seguiment del Pacte nacional per a la recerca i la innovació (PNRI) d'octubre de 2010 exposa que la crisi econòmica pot posar en qüestió la inversió en R+D+I. Es parla de la necessitat d'actualitzar alguns aspectes del Pacte com ara centrar l'esforç en millorar l'eficiència i l'impacte de l'acció dels actors del sistema i concretar un marc d'inversió pública en RDI sòlid i exigent que prioritzi l'acció basat en l'avaluació de l'impacte i el cost-benefici de la intervenció pública.

L'OCDE avalua el sistema de recerca i innovació català en el seu informe dedicat a Catalunya, el primer que es fa a una comunitat autònoma de l'Estat espanyol. En aquest informe es detecten fortaleses i febleses. Entre les fortaleses destaquem l'alt

compromís polític amb la ciència, la tecnologia i la innovació, les bones infraestructures (també en ciència i tecnologia), importants universitats de qualitat i centres públics, l'excel·lència internacional en alguns sectors i la força del sistema sanitari. Entre les febleses sobresurt la fragmentació política de l'Estat, el confús paquet de polítiques i la manca d'enfocament prioritari i el baix nivell de la col·laboració pública i privada.

El retrocés de les despeses internes en recerca de les empreses és un fet d'abast mundial. En el *2010 EU industrial R&D investment Scoreboard* de la Comissió Europea es comprova com les despeses en RD de les 1.400 empreses amb més activitats de recerca del món han disminuït l'1,9% l'any 2009 respecte de l'any 2008. De totes formes, es considera que la inversió en recerca es manté com una inversió estratègica malgrat la crisi ja que retrocedeix menys del que ho fan les vendes, que disminueixen el 10,1% en el mateix període.

Pel que fa a les TIC, la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació ha publicat el Pla estratègic de telecomunicacions i societat de la informació 2010-2014. Els objectius del Pla són la disponibilitat d'e-infraestructures, l'establiment d'un marc per al desenvolupament de la Societat de la Informació, la competitivitat del sector TIC català com a motor de creixement econòmic, la millora de la competitivitat i l'eficiència empresarial mitjançant l'ús de les TIC, la millora de la qualitat de vida de la ciutadania i la potenciació de l'eficiència de l'Administració.

Catalunya té una bona posició en l'ús d'Internet a nivell mundial ja que la participació dels internautes catalans respecte dels internautes mundials (0,20%) és molt superior a la seva participació en termes de població (0,11%).

2 • L'ESTAT DE L'RDI

- Serà pràcticament impossible assolir l'objectiu del PNRI en matèria d'RD xifrat en el 2% del PIB per a l'any 2010 malgrat que l'any 2009 les despeses en RD s'han situat en l'1,68% del PIB.
- Les despeses internes en RD han disminuït l'any 2009 el 0,1%, menys del que ho ha fet el PIB (-3,5%).
- El sector privat redueix l'any 2009 les despeses internes en RD el 4,5%.
- Les despeses en innovació disminueixen respecte de l'any 2008 el 7,6%. Aquesta reducció és especialment significativa en les pimes, on assoleix el 18,7%.
- La intensitat innovadora de les empreses segueix una tendència a la baixa des de fa anys i se situa el 2009 en 1,79%. Des que es disposa d'estadístiques d'innovació, és a dir, des de l'any 2000, no hi ha una intensitat inferior.
- L'Administració pública catalana sembla culminar l'any 2009 un procés d'intens creixement que l'ha situat amb unes despeses en RD sobre el PIB (0,31%) superiors als registres de totes les zones analitzades.
- Per primera vegada disminueix el finançament en RDI de la Generalitat de Catalunya, l'1,5%.
- Les variables d'RD de l'ensenyament superior creixen l'any 2009 per sota de l'Administració pública però per sobre de les del sector privat.

Les despeses internes en RD a Catalunya l'any 2009 han disminuït el 0,1% respecte de l'any 2008 i són de 3.284,5 milions d'euros. La seva participació en el total de l'Estat gairebé es manté estable en el 22,5%. Pel que fa al personal dedicat a la recerca i el desenvolupament, aquest creix l'1,7% i se situa en 47.324 persones, que representen el 21,4% del total de l'Estat. Ambdues participacions estan per sobre de les que té Catalunya a Espanya en termes de valor afegit (18,6%) i ocupació (17,8%). D'altra banda, el creixement de les variables d'RD no és prou bo en comparació amb els registres dels darrers anys però almenys no és tan dolent com el que tenen el PIB i l'ocupació de l'economia catalana, que són del -3,5% i del -6,6%, respectivament.

Malgrat la reducció que han experimentat les despeses en RD, aquestes han augmentat la seva participació en el PIB des de l'1,62% de l'any 2008 fins a l'1,68% de l'any 2009. De totes formes, serà pràcticament impossible assolir l'objectiu del Pacte nacional per a la recerca i la innovació en matèria d'RD xifrat en el 2% de les despeses en recerca sobre el PIB per a l'any 2010. Per assolir aquest objectiu caldria augmentar aquestes despeses a l'entorn del 21% la qual cosa sembla impossible en l'actual context de dificultats econòmiques.

La distribució de les despeses en RD per sectors d'execució mostra una reducció del pes del sector privat a canvi d'un augment dels pesos dels sectors de l'Administració pública i de l'ensenyament superior.

La comparació internacional de les despeses internes en RD sobre el PIB per a l'any 2009 no canvia el panorama dels anys anteriors. En relació amb la zona euro i la UE-27, Catalunya manté una distància semblant (-0,37 punts percentuals) a la que tenia l'any 2008, malgrat que hagi augmentat la seva proporció de les despeses internes sobre el PIB.

Pel que fa a la comparació internacional del personal ocupat en RD per cada mil ocupats, s'aprecia una aproximació dels valors de Catalunya (13,21) als valors màxims del Japó (13,74). La resta de territoris analitzats mostren uns resultats inferiors als de Catalunya.

El sector privat té uns resultats negatius l'any 2009 ja que redueix les despeses internes en RD el 4,5% i el personal ocupat en RD el 6,7% respecte dels valors de l'any 2008.

Les despeses internes en RD del sector privat sobre el PIB es mantenen pràcticament inalterades ja que se situen en el 0,98% quan l'any 2008 estaven en el 0,99%. En relació amb les zones de referència principal, la zona euro i la UE-27, Catalunya es distancia perquè en aquestes zones augmenta la intensitat de les despeses internes en RD sobre el PIB, encara que sigui lleugerament.

Les despeses en innovació disminueixen respecte de l'any 2008 el 7,6% i se situen en 3.494.867 milers d'euros. Cal retrocedir fins a l'any 2005 per trobar una quantitat similar a les despeses de l'any 2009. Aquesta disminució està protagonitzada per les pimes, que redueixen les seves despeses en innovació el 18,7%, mentre que les grans empreses augmenten les seves despeses el 3,9%.

La intensitat innovadora de les empreses segueix una tendència a la baixa des de fa uns anys, que només es va interrompre l'any 2007, i se situa l'any 2009 en l'1,79%. Des de que es disposa de les sèries estadístiques de les despeses en innovació, que és des de l'any 2000, no hi ha una intensitat inferior. Aquest resultat no fa més que confirmar el distanciament de l'indicador d'intensitat de les despeses en innovació sobre el PIB respecte de l'objectiu del Pacte nacional per a la recerca i la innovació fixat en el 3,75% per a l'any 2010.

El nombre d'empreses innovadores també es redueix respecte de l'any 2008 en 1.139 fins a situar-se en 7.045. El percentatge sobre el total d'empreses cau des del 20,8% fins al 19,4%.

L'evolució de les patents catalanes presentades a l'OEPM l'any 2010, tot i que només es disposa de dades fins al mes d'octubre, apunta a una confirmació de la caiguda que havia començat l'any 2009. S'observa que el mateix comportament es dona per al total de les patents presentades a l'OEPM i per les que presenten els no residents. En canvi, pel que fa a les patents catalanes presentades a l'OEP aquestes han augmentat de 490 l'any 2009 fins a 561 l'any 2010. El nombre de patents catalanes per

milió d'habitants passa de 66,5 a 75,8 entre el 2009 i el 2010 però encara se situa molt lluny dels nivells de la UE-27 (132,3 patents per milió d'habitants).

Les despeses internes en RD de l'Administració pública creixen el 10,7% i se situen en 613.939 milers d'euros. La seva participació en el total de l'Estat es manté en registres similars als de l'any 2008 en el 21%. El personal ocupat en RD creix el 22,8% i se situa en 9.590 persones. Aquests resultats donen a l'Administració pública catalana un protagonisme destacat pel que fa al dinamisme de l'RD a Catalunya l'any 2009 en aquestes variables.

L'augment del protagonisme de l'Administració pública catalana en els darrers anys sembla culminar l'any 2009 amb una intensitat de les despeses internes en RD sobre el PIB del 0,31% que se situa per sobre dels registres de totes les zones de referència analitzades. Això malgrat que l'any 2005 se situava en la darrera posició.

El finançament en RDI dels departaments de la Generalitat de Catalunya disminueix l'any 2009 l'1,5% i se situa en 954.158,4 milers d'euros, que representen el 3,85% del pressupost total de la Generalitat de Catalunya.

Els departaments amb més finançament en RDI són els d'Innovació, universitats i empresa i el de Salut, que junts signifiquen el 88,9% del total. Destaca la reducció del finançament del Departament d'Innovació, universitats i empreses ja que en termes absoluts equival a 33.890 milers d'euros quantitat que és més del doble de la que s'ha reduït en el pressupost total (14.566 milers d'euros).

La distribució del finançament de l'RDI entre activitats d'RD i d'innovació (que no és RD) és del 87,4% i del 12,6% respectivament.

El finançament de l'RD per part de la Generalitat (departaments més Parlament i organismes estatutaris i consultius) és de 835 milions d'euros l'any 2009 i s'ha reduït respecte de l'any 2008, que era de 841,1 milions d'euros. El pes d'aquest finançament sobre l'RD total gairebé es manté en el mateix percentatge de l'any 2008, el 25,4%.

Per la seva banda, el finançament de l'RD per part de l'Estat és de 430,7 milions d'euros l'any 2008, que representa el 13,1% del total de l'RD de Catalunya.

Si sumem el finançament de l'RD de la Generalitat i de l'Estat s'observa que la contribució de la Generalitat augmenta del 62,8% de l'any 2006 fins al 66,1% de l'any 2008 mentre que la de l'Estat disminueix del 37,2% fins al 33,9% en el mateix període.

Les variables d'RD a l'ensenyament superior creixen a taxes moderades l'any 2009, per sota de l'Administració pública però per sobre de les del sector privat. Les despeses internes en RD creixen al 3,9% i se situen en 752.810 milers d'euros mentre que el personal ocupat en RD creix el 4,9% i se situa en 14.634 persones. Tal com

passava amb l'Administració pública, en el sector de l'Ensenyament superior el pes de les dones en el personal ocupat en RD i en el personal investigador disminueix.

Les despeses internes en RD sobre el PIB de l'ensenyament superior augmenten el 0,36% de l'any 2008 fins al 0,38% de l'any 2009 però encara estan a molta distància dels registres de la zona euro i de la UE-27.

3 • BALANÇA COMERCIAL TECNOLÒGICA AMB L'ESTRANGER

Les exportacions de productes industrials es recuperen de la caiguda de l'any 2009 i l'any 2010 creixen el 18,0% per situar-se en 46.374,7 milions d'euros. Les exportacions de nivell tecnològic mitjà alt i mitjà baix creixen per sobre del total. En la distribució de les exportacions dominen les de nivell tecnològic mitjà alt que representen el 46,5% del total.

Les importacions també s'han recuperat de la reducció de l'any 2009 i creixen el 14,0% l'any 2010 per situar-se en 58.678,6 milions d'euros. Les importacions de nivell tecnològic mitjà baix i alt creixen per sobre del que ho fan les importacions totals. En la distribució de les importacions destaca el pes de les importacions de nivell tecnològic mitjà alt.

El dèficit comercial amb l'estranger de productes industrials augmenta lleugerament de -12.160,2 milions d'euros l'any 2009 a -12.303,9 milions d'euros l'any 2010 i se situa a un nivell semblant al que tenia l'any 2009 respecte del PIB, el -5,9%. Totes les categories de productes industrials tenen dèficit però només el dèficit dels productes de nivell tecnològic mitjà alt es redueix. Les partides que expliquen una part més important del dèficit comercial són les de nivell tecnològic mitjà baix i alt.

4 • LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ (TIC)

- La connexió a banda ampla és la tecnologia de la informació i la comunicació menys estesa entre les llars catalanes (67,2%). Tot i això, és la tecnologia que més ha crescut en els darrers anys juntament amb l'accés a Internet.
- Les llars catalanes estan lleugerament per sota en disponibilitat d'ordinadors i accés a Internet en relació amb la UE 27 i per sobre de les llars espanyoles.
- Els homes utilitzen més Internet que les dones, amb unes participacions del 70% i del 65,3%, respectivament.
- Catalunya supera a Espanya i a la UE-27 en l'ús de xarxes socials.
- Les TIC a les empreses s'han mantingut o crescut en els darrers anys.
- Més de la meitat de les persones que han comprat per Internet han adquirit serveis relacionats amb els viatges.
- Les empreses de 10 o més assalariats estan més ben equipades amb connexió a banda ampla (97,3%) que les empreses de menys dimensió (61,2%).
- Hi ha un cert estancament dels serveis electrònics de l'administració, l'aprenentatge i la salut.
- Pel que fa al comerç electrònic el perfil de l'usuari (siguin persones o empreses) continua sent més comprador que venedor.
- Le manufactures TIC disminueixen la seva ocupació el 22,8% l'any 2009.

Les tecnologies de la informació i la comunicació més esteses a les llars catalanes són el telèfon mòbil i el telèfon fix, que estan presents en el 95,1% i el 87,7% de les llars, respectivament. Segueixen per ordre d'importància la disponibilitat d'ordinadors (73,1%), l'accés a Internet (68,3%) i la connexió a banda ampla (67,2%). Les que més han crescut respecte de l'any passat són aquestes dues darreres, tal com passa en els altres àmbits territorials estudiats: Espanya, la UE-27 i la zona euro.

L'equipament de les llars catalanes supera l'equipament de les llars espanyoles en totes les tecnologies analitzades. Però en relació amb la UE-27 i la zona euro, les llars catalanes estan lleugerament per sota en disponibilitat d'ordinadors i accés a Internet.

En referència a l'edat, es constata una disminució de l'ús d'Internet a mesura que augmenta l'edat, des d'una participació del 92,4% del tram més jove sobre el total de la població d'aquesta edat fins a una participació del 20,7% del tram de més edat. A Espanya i a la UE-27 es reproduïx aquest patró de comportament amb unes participacions d'ús d'Internet inferiors a les de Catalunya en tots els trams d'edat amb l'excepció dels trams de més edat en el cas de la UE-27 on s'aprecia una reducció més suau de la utilització d'Internet a mesura que augmenta l'edat.

Els serveis d'Internet utilitzats per motius principals són el correu electrònic i la cerca d'informació en el 90,3% i el 89% dels casos, respectivament. Segueixen per ordre d'importància la gestió de viatges, la consulta de mitjans, els tràmits financers i les descàrregues per motiu de lleure.

En relació amb els serveis d'Internet relacionats amb les xarxes socials s'observa que les activitats vinculades als xats impliquen el 49,8% de les persones que utilitzen Internet i que les vinculades a penjar continguts impliquen el 41,6%. També s'aprecia que el primer tipus d'activitats perden interès entre els internautes mentre que les segones en guanyen. En comparació amb els altres àmbits territorials estudiats Catalunya supera Espanya i la UE-27 en l'ús d'Internet per penjar continguts al web mentre que mostra una utilització semblant a la d'Espanya en l'ús d'Internet per trametre missatges a xats.

Els col·lectius que més es connecten a les xarxes socials són els joves i els estudiants.

Pel que fa a les empreses s'aprecia que el 47% del personal utilitza ordinadors connectats a Internet en la seva rutina de treball almenys un cop per setmana, proporció que és lleugerament superior a la de les empreses espanyoles i la UE-27.

Les tecnologies de la informació i la comunicació més esteses a les empreses són l'ordinador i Internet, que pràcticament són d'extensió universal, seguides de la pàgina web, Intranet i les xarxes externes. Aquest equipament és superior al de les empreses espanyoles i al de les empreses de la UE-27 excepte en el cas de la disponibilitat d'Intranet que està lleugerament més estesa a les empreses de la UE-27.

En els darrers tres anys totes les tecnologies de la informació i la comunicació analitzades han augmentat o han mantingut la seva presència a les empreses catalanes. La que més ha crescut ha estat la pàgina web, que ha passat d'estar present en el 62,8% de les empreses el 2009 a estar-ho en el 70,5% el 2010.

Les empreses de menys de deu assalariats fan un ús de les tecnologies de la informació i la comunicació menys intensiu que les empreses més grans. La diferència més petita està en la disponibilitat d'ordinadors (27,4 punts percentuals) mentre que la diferència més gran està en l'ús de pàgines web (52,4 punts percentuals).

El 32,5% de les persones fan servir l'administració electrònica, la qual cosa significa un estancament respecte de la participació de l'any 2009 (33,5%). A Espanya i a la UE-27 l'ús de l'administració electrònica implica a una proporció més baixa de persones.

En l'àmbit empresarial, l'ús de l'administració electrònica supera el de les persones ja que se situa en el 67,8% de les empreses, percentatge que retrocedeix 1,3 punts percentuals respecte de l'any 2009. L'ús de l'administració electrònica a Catalunya està lleugerament per sobre de l'espanyol i lleugerament per sota de la UE-27. Tot i això es detecta un cert retrocés respecte de l'any anterior.

En general s'observa un cert estancament en la implantació de l'aprenentatge electrònic a la societat catalana. La intensitat d'ús dels serveis d'Internet utilitzats per motius d'educació a Espanya és superior a la de Catalunya en els casos de la cerca d'informació i de consulta i similar en relació amb la realització d'algun curs per Internet.

Respecte del comerç electrònic s'observa que les persones tenen un comportament més comprador que venedor. El 30,3% de les persones entre 16 i 74 anys han comprat per Internet en els darrers dotze mesos i el 10,9% han utilitzat Internet en els darrers tres mesos per vendre béns i serveis. Ambdós percentatges han augmentat una mica respecte de l'any 2009.

A Catalunya, més de la meitat de les persones que han comprat per Internet han adquirit serveis relacionats amb els viatges. L'adquisició d'entrades d'espectacles ocupa un lloc destacat en les preferències de compra d'aquest col·lectiu, seguida de la compra de roba o material esportiu i de l'equipament electrònic. El patró de compra d'aquest col·lectiu a Espanya és similar al de Catalunya. En canvi, a la UE-27 s'observa una preferència de compra superior per productes com els vídeos o la música, la roba o el material esportiu i els productes per a la llar i inferior per a les entrades d'espectacles.

En referència a l'origen dels venedors, s'aprecia que el 75,3% de les persones que compren per Internet ho han fet a venedors nacionals, el 33% han comprat a venedors d'altres països de la UE i el 13,7% ho han fet a venedors de la resta del món.

Pel que fa a les empreses, es constata que els percentatges d'aquestes que compren (29,6%) i venen (13,4%) per Internet són similars als de les persones que compren i venen per Internet. Creix el percentatge d'empreses que compren per Internet i pràcticament es manté el percentatge d'empreses que venen.

S'aprecia que les empreses estan més ben equipades en connexió a banda ampla que les llars ja que el 97,3% de les empreses en disposen mentre que només el 67,2% de les llars en disposen. L'equipament de les empreses catalanes en banda ampla és similar al de les empreses espanyoles i clarament superior al de les empreses europees.

L'evolució de les manufactures TIC entre els anys 2008 i 2009 no es pot considerar positiva ja que disminueix el seu valor afegit el 13,2% i la seva ocupació el 22,8%. Com que aquesta evolució és més negativa que la que han seguit les mateixes magnituds per al conjunt de l'economia, els pesos de les manufactures TIC sobre el valor afegit i l'ocupació han disminuït fins al 0,15% i el 0,18% de cada total, respectivament. En canvi, sí que millora la productivitat del sector ja que augmenta el 12,5% respecte de l'any 2008 i se situa en 56.676,6 euros, el 87,3% de la productivitat del conjunt de l'economia.

CAPÍTOL III. MERCAT DE TREBALL

1 • ANÀLISI I CONTEXT DEL MERCAT DE TREBALL

- L'any 2010 la població ocupada de 16 a 64 anys ha retrocedit l'1,8%, un percentatge considerablement inferior al de l'any 2009, mostra d'una progressiva desacceleració de la pèrdua de població ocupada. Malgrat això, la taxa d'atur en edat de treballar ha incrementat fins a situar-se al 17,9%.
- La taxa d'activitat s'ha incrementat en 0,4pp, si bé la població activa s'ha mantingut estable. Entre les dones, la taxa ha augmentat en 0,8pp, mentre que entre els homes no ha variat. L'increment de l'activitat en el segon semestre de l'any no s'ha traduït en creació neta d'ocupació.
- La pèrdua de llocs de treball s'ha concentrat a la construcció, i en menor mesura a la indústria manufacturera, el comerç i la hostaleria. Així mateix, ha tingut major incidència entre els homes, les persones de nacionalitat estrangera i els joves.
- El treball a temps parcial ha augmentat, mentre que la temporalitat s'ha mantingut inalterable al 18,0%, en termes de mitjanes anuals.
- L'atur de llarga durada (1 any o més en situació d'atur) ha afectat el 45,1% de la població aturada durant l'any 2010.

L'any 2010 ha destacat per la pèrdua d'ocupació (-1,8%), que tot i ser menys intensa que l'experimentada durant l'any 2009, ha rebaixat la taxa d'ocupació en 0,9 punts percentuals entre la població de 16 i 64 anys, fins al 63,9%. Aquesta pèrdua d'ocupació, ha generat, també, un increment d'1,5 punts percentuals de la taxa d'atur, situant-la, en el conjunt de l'any 2010, en el 17,9%.

Malgrat que l'any, en conjunt, hagi estat negatiu, es comencen a percebre els primers símptomes de millora, o si més no, de fi del període de destrucció d'ocupació. Així, els últims trimestres de l'any incrementen el nombre de persones actives, així com el nombre de persones assalariades. També la contractació augmenta respecte de l'any 2009, si bé ho fa en base als contractes temporals. En qualsevol cas, aquests són només símptomes dèbils de millora, que no impliquen un restabliment de la situació anterior a la crisi, sinó una desacceleració, o fi, de la pèrdua d'ocupats/des.

Per col·lectius, destaca el retrocés de la població ocupada de 16 a 24 anys i de 55 a 64 anys, així com entre la població masculina. La població de nacionalitat estrangera també perd un percentatge superior de població ocupada, però la major pèrdua de població en edat de treballar d'aquest col·lectiu fa que la seva taxa d'ocupació es mantingui en nivells similars als de l'any 2009. Entre els individus de nacionalitat espanyola, en canvi, tot i la menor pèrdua d'ocupats/des, la taxa d'ocupació s'ha re-

duït 1,1 punts percentuals. Part d'aquests resultats es podrien explicar per la inversió del flux migratori.

La pèrdua d'ocupació s'ha concentrat a la construcció, que ha seguit perdent ocupats/des a un ritme considerable i en menor mesura a la indústria manufacturera. El comerç i la hostaleria, també han perdut població ocupada.

Entre els individus ocupats destaca l'increment del treball a temps parcial, que creix el 3,2% en un context de pèrdua de població ocupada. Així, els més joves, les dones, i la població de nacionalitat estrangera que treballa a temps parcial s'incrementen considerablement. Així doncs, la població amb majors dificultats per accedir o mantenir-se al mercat de treball podria haver-se adaptat a la situació desfavorable acceptant feines a mitja jornada, ampliant, probablement, el percentatge de població subocupada per hores. Això podria explicar, també, els pitjors resultats de la població masculina al conjunt del mercat de treball.

La temporalitat roman inalterada al 18,0%, si bé hi ha hagut canvis en els col·lectius més afectats. Així, la temporalitat s'ha reduït de forma considerable entre la població de nacionalitat estrangera (-5,7 punts percentuals) i ha augmentat entre la població de nacionalitat espanyola (+1,2 pp). Entre les dones (+0,9pp) i entre els joves (+2,9pp) la temporalitat també ha augmentat força.

Entre els aturats, és rellevant l'increment de l'atur de llarga durada, amb el 45,1% de la població aturada en aquesta situació, mostra d'una baixa rotació en els períodes de desocupació entre la població activa.

Respecte al conjunt de països i regions europees, la situació a Catalunya destaca per una major taxa d'atur, mostra un major desequilibri al mercat de treball, fruit d'una elevada activitat i una ocupació similar a la dels altres territoris.

2 • POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

- En tots els àmbits la lluita contra l'atur torna a tenir un paper central.
- La nova Estratègia Europa 2020 respon al repte d'orientar les polítiques de gestió de la crisi cap a la introducció de reformes a mig o llarg termini que fomentin el creixement i l'ocupació i que garanteixin la sostenibilitat de les finances públiques.
- En el marc de l'anomenada Estratègia d'economia sostenible, en l'àmbit estatal s'aprova la Llei 35/2010 de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball procedent de la tramitació parlamentària del Reial decret llei 10/2010, aprovat pel Govern després del fracàs del procés de diàleg social.
- La finalitat essencial de la Llei 35/2010 és contribuir a la reducció de la desocupació i incrementar la productivitat de l'economia espanyola. Les mesures més destacades de la Llei 35/2010 tenen per objectiu: - reduir la dualitat del mercat laboral impulsant la creació d'ocupació estable i de qualitat; - reforçar els instruments de flexibilitat interna en el desenvolupament de les relacions laborals i afavorir l'adaptabilitat de les condicions de treball a les circumstàncies de la producció; - elevar les oportunitats de les persones desocupades; - i millorar els mecanismes d'intermediació laboral.
- La despesa inicialment pressupostada per la Generalitat en política de foment de l'ocupació l'any 2010 és de 732,5 milions d'euros, el 26,2% més que l'any anterior i l'1,8% del total del pressupost. El 39% d'aquest pressupost s'ha destinat al programa Promoció de l'ocupació, el 29,9% al programa Qualificació professional i el 23,3% al programa Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació. El 0,6% restant s'ha destinat al programa assessorament i intermediació ocupacional.
- Ha continuat augmentant el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur, si bé a un ritme menor que els dos darrers anys. La mitjana anual s'ha situat en 463.569 persones, un 11,2% més respecte de l'any anterior.
- La taxa de cobertura de les prestacions d'atur s'ha situat en el 85,6%.
- Ha disminuït considerablement el percentatge de persones que perceben una prestació contributiva, passant del 71,7% l'any 2009 al 58%. En contraposició, les persones que perceben una prestació assistencial han passat del 28,3% al 40,2%.
- S'han destinat 5.708 milions d'euros a satisfer les prestacions d'atur, el 0,5% més que l'any anterior. El menor cost de les prestacions assistencials explica que l'augment de la despesa hagi estat menor que l'augment del nombre de persones beneficiàries. El 80% d'aquesta despesa s'ha destinat al pagament de prestacions contributives, el 19,2% a prestacions de nivell assistencial i el 0,7% a la renda activa d'inserció.

En l'àmbit internacional, cal tenir en compte la Cimera del G20 dedicada a l'ocupació en la qual es constata que l'atur assolix nivells històrics a escala mundial i es fa un conjunt de recomanacions per lluitar contra l'atur.

L'Estratègia Europa 2020, la nova estratègia europea per a l'ocupació i un creixement intel·ligent, sostenible i integrador per al proper decenni, respon al repte d'orientar les polítiques de la gestió de la crisi cap a la introducció de reformes a mig o llarg termini que fomentin el creixement i l'ocupació i que garanteixin la sostenibilitat de les finances públiques. Es concreta en cinc objectius principals dels quals cal destacar que en matèria d'ocupació s'estableix que la taxa d'ocupació de la població entre 20 i 64 anys hauria de passar de l'actual 69% a, com a mínim, el 75%. Així, cal procurar arribar a un índex d'ocupació del 75% dels homes i dones amb edats compreses entre els 20 i els 64 anys, incrementant la participació dels joves, els treballadors de més edat i els treballadors amb baixes qualificacions i integrant millor els immigrants en situació regular. En relació amb aquest objectiu cal tenir en compte els objectius en matèria d'educació i de promoció de la integració social. D'entre les set iniciatives emblemàtiques aprovades per catalitzar els objectius estratègics d'Europa 2020 cal destacar les iniciatives Joventut en moviment i Agenda de noves qualificacions i ocupacions.

Els objectius de l'Estratègia Europa 2020 es desenvolupen posteriorment en les Orientacions integrades Europa 2020, constituïdes per les orientacions per a les polítiques d'ocupació dels Estats membres i les directrius generals per a les polítiques econòmiques dels Estats membres i de la Unió. Les orientacions per a l'ocupació van dirigides a augmentar la participació en el mercat laboral i reduir la desocupació estructural; aconseguir una població activa qualificada que respongui a les necessitats del mercat laboral, promoure la qualitat del treball i l'aprenentatge permanent; millorar els resultats dels sistemes educatius i de formació en tots els nivells i incrementar la participació en l'ensenyament superior i promoure la inclusió social i lluitar contra la pobresa. Aquestes orientacions s'han de tenir en compte en l'elaboració dels programes nacionals de reformes per a cada Estat membre.

En el marc de l'anomenada Estratègia d'economia sostenible, en l'àmbit estatal s'ha de destacar l'aprovació de la Llei 35/2010 de mesures urgents per a la reforma del mercat de treball procedent de la tramitació parlamentària del Reial decret llei 10/2010, aprovat pel Govern després del fracàs del procés de diàleg social. La finalitat essencial de la Llei 35/2010 és contribuir a la reducció de la desocupació i incrementar la productivitat de l'economia espanyola, corregint les debilitats del model de relacions laborals espanyol, que prèviament identifica.

Les mesures més destacades de la Llei 35/2010 tenen per objectiu reduir la dualitat del mercat laboral impulsant la creació d'ocupació estable i de qualitat; reforçar els instruments de flexibilitat interna en el desenvolupament de les relacions laborals i afavorir l'adaptabilitat de les condicions de treball a les circumstàncies de la producció, reduint el recurs a les extincions de contractes i oferint mecanismes alternatius a la contractació temporal; elevar les oportunitats de les persones desocupades, amb particular atenció als joves, reordenant per a això la política de bonificacions a la contractació indefinida per fer-la més eficient, fent més atractius per a empreses i treballadors els contractes formatius; i millorar els mecanismes d'intermediació

laboral, preservant, no obstant això, la centralitat i l'enfortiment dels serveis públics d'ocupació de caràcter estatal i autonòmic.

Entre la resta de normativa aprovada l'any 2010 cal destacar el Reial decret Llei 6/2010 que aborda reformes en diferents àmbits entre les quals s'inclouen reformes destinades a propiciar increments en els nivells d'ocupació i activitat del sector de la construcció per la via, fonamentalment, de l'impuls fiscal a l'activitat de la rehabilitació d'habitatges; la pròrroga del programa temporal de protecció per a l'atur i la inserció dissenyat l'any anterior i el Reial decret Llei 13/2010 que a través de la reducció de càrregues impositives i d'altra índole, té per objectiu afavorir la inversió productiva, la competitivitat de les empreses espanyoles i, per tant, la creació d'ocupació.

Entre les mesures concretes que conté aquest darrer Reial decret Llei cal tenir en compte les dirigides a reforçar l'eficàcia dels serveis de polítiques actives d'ocupació, situant les necessitats i els serveis a les persones —especialment a les desocupades— i a les empreses com a centre de gravetat de l'activitat dels serveis públics d'ocupació. En aquesta línia, s'acorda la incorporació, fins al 31 de desembre de 2012, de 1.500 noves persones promotores d'ocupació als serveis públics d'ocupació, així com la pròrroga fins a l'exercici 2012 del Pla extraordinari de mesures d'orientació, formació professional i inserció laboral, aprovat el 2008.

El 2010 s'aprova el Pla de prevenció i correcció del frau fiscal, laboral i a la Seguretat Social constituït per seixanta mesures estructurades al voltant de quatre eixos d'actuació: la prevenció i el foment del compliment voluntari; la millora dels sistemes de captació d'informació a través de l'ús compartit de les bases de dades dels organismes públics encarregats del control del frau; la posada en marxa d'accions de control conjuntes, que s'han d'afegir a les pròpies de cada organisme; i el disseny d'actuacions de recaptació coordinades per millorar-ne l'eficàcia.

D'altra banda, es modifiquen els reglaments de funcionament de la Inspecció de Treball i Seguretat Social i el d'imposició de sancions en l'ordre social per adaptar-los a la Directiva europea sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici.

Finalment, es crea el Registre administratiu de les empreses d'inserció que assumeix les tasques de coordinació i intercanvi d'informació amb els registres de les comunitats autònomes, que mantenen les competències a efectes de qualificació.

En l'àmbit de Catalunya cal destacar l'aprovació del Decret d'ordenació de la formació professional per a l'ocupació de Catalunya amb l'objectiu de regular els antics subsistemes de formació professional ocupacional i formació professional contínua i l'establiment de les seves modalitats i iniciatives de formació, així com el seu règim de funcionament, finançament, estructura organitzativa i de participació. També cal tenir en compte el traspàs de funcions i serveis a la Generalitat de Catalunya en matèria de funció pública inspectora de la Inspecció de Treball i Seguretat Social i la posterior aprovació de la Llei que crea l'Agència Catalana d'Inspecció de Treball.

Cal també destacar l'aprovació de la Llei 33/2010 de polítiques de joventut amb l'objectiu de regular les intervencions dels agents que atenen les necessitats en els diversos àmbits de la vida de les persones, incloent-hi l'ocupació.

En matèria de polítiques actives d'ocupació, s'aprova el Pla de desenvolupament de les polítiques actives d'ocupació 2010-2011 que té com a missió definir l'ordre de prioritats en matèria de polítiques actives d'ocupació i determinar-ne les línies operatives d'actuació en un horitzó temporal de dos anys.

La despesa inicialment pressupostada per la Generalitat en política de foment de l'ocupació l'any 2010 és de 732,5 milions d'euros, el 26,2% més que l'any anterior i l'1,8% del total del pressupost.

Del conjunt del pressupost destinat a política de foment de l'ocupació, el 39% s'ha destinat al programa Promoció de l'ocupació, el 60% més que l'any anterior, el 29,9% a actuacions incloses dins el programa Qualificació professional i el 23,3% dins el programa Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació. El 0,6% restant s'ha destinat al programa Assessorament i intermediació ocupacional.

L'any 2010 ha continuat augmentant el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur, si bé ho ha fet a un ritme menor que els dos darrers anys. La mitjana anual s'ha situat en 463.569 persones, l'11,2% més respecte l'any anterior. En l'àmbit estatal, l'augment de la mitjana anual de persones beneficiàries ha estat del 13,5%, arribant a 3.042.760.

La taxa de cobertura bruta de les prestacions d'atur ha augmentat lleugerament respecte l'any anterior i s'ha situat en el 85,6% a Catalunya, per damunt del 78,4% d'Espanya.

Es manté en el mateix percentatge que l'any anterior la distribució de persones beneficiàries per sexe. El 55% són homes.

Per tipus de prestació, cal destacar la disminució del nombre de persones que perceben una prestació contributiva, que han passat del 71,7% l'any passat, al 58% aquest any. Les persones que perceben una prestació de nivell assistencial han representat el 40,2% i l'1,7% perceben la renda activa d'inserció. Aquesta evolució s'ha de relacionar amb l'augment del percentatge de població que es troba en situació d'atur de llarga durada.

Pel que fa a les prestacions contributives, la mitjana anual de l'import mig brut de la prestació contributiva percebuda l'any 2010 va ser de 901,8 euros.

Pel que fa a la causa d'accés a la prestació contributiva d'atur, el major pes (45,4%) el continuen tenint les persones que han accedit a la prestació per "acomiadament exprés" i aquelles que hi accedeixen per la finalització del contracte temporal (30,1%). Han continuat guanyant cert pes les prestacions causades per causes objectives, que

han passat de representar el 8% al 10,8%, i les prestacions causades per expedient de regulació d'ocupació, que han passat del 5,8% al 7,9%.

L'import mensual de les prestacions assistencials i de la renda activa d'inserció és del 80% de l'IPREM, és a dir, 426,01 euros per al 2010.

Pel que fa a la causa d'accés a la prestació assistencial d'atur, haver esgotat el subsidi destinat a menors de 45 anys és la primera causa d'accés a aquesta prestació (33%) seguida del subsidi destinat a més grans de 52 anys (24,3%) i de les persones beneficiàries del programa temporal de protecció per desocupació i inserció (17%).

La despesa en prestacions d'atur a Catalunya ha arribat a 5.708 milions d'euros, un 0,5% més que l'any anterior. El 80% d'aquesta despesa s'ha destinat al pagament de prestacions contributives, el 19,2% a prestacions de nivell assistencial i el 0,7% a la renda activa d'inserció.

3 • RELACIONS LABORALS

Negociació col·lectiva

- L'any 2010 els agents socials han signat l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2010, 2011 i 2012, en el qual s'emplacen a establir una negociació bipartida sobre la negociació col·lectiva, entre d'altres matèries.
- Segons les dades del Departament d'Empresa i Ocupació, actualitzades a 31 de març de 2011, s'han registrat 986 convenis col·lectius.
- Dels 2.404 convenis vigents a Catalunya (dades actualitzades a 4 de maig de 2011), el 60,4% són d'àmbit provincial i també són els que afecten un major nombre de treballadors/es.
- La jornada mitjana anual pactada en els convenis col·lectius és de 1.752 hores. Pel que fa als convenis de tot l'Estat espanyol, aquesta ha estat 5,5 hores superior que a Catalunya.
- Tenint en compte la vigència dels convenis, el nombre d'hores pactades va descendent quan augmenta el nombre d'anys de vigència del conveni.
- L'increment salarial pactat l'any 2010 ha estat de l'1,36% i, un cop revisat, del 2,14%. Les dades en matèria de salaris apunten cap a una moderació. Es posa de manifest un canvi de tendència respecte de l'any anterior ja que, enguany, els acords que tenen un increment salarial més elevat són els extraestatutaris i l'any 2009 ho eren els estatutaris.

L'any 2010 els agents socials han signat l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2010, 2011 i 2012, l'objectiu del qual és l'orientació de la negociació dels convenis col·lectius durant la seva vigència, la reinversió productiva i el manteniment i la recuperació de l'ocupació i la temporalitat injustificada. Aquest consta de tres capítols: en el primer, es tracta sobre l'ocupació, la formació, la flexibilitat i seguretat i els drets d'informació i consulta; en el segon, s'estableixen criteris en matèria salarial i es declara la intenció de moderar el creixement dels salaris durant la vigència de l'acord i, en el tercer capítol, s'estableix el caràcter obligacional de l'Acord. D'altra banda, les parts signatàries de l'Acord s'emporten a establir una negociació bipartida sobre la negociació col·lectiva, entre d'altres matèries, en el termini de sis mesos des de la signatura de l'Acord.

Segons les dades del Departament d'Empresa i Ocupació, actualitzades a 31 de març de 2011, enguany s'han subscrit 986 convenis col·lectius, dels quals, el 88,7% són estatutaris. Dins d'aquesta categoria, el 97,8% són convenis col·lectius pròpiament anomenats.

Segons l'àmbit de negociació, seguint amb la tendència habitual que denoten les dades dels darrers anys, la majoria d'acords, el 83,5%, són d'empresa però, no obstant això, la seva importància quantitativa és limitada pel que fa a les persones treballadores afectades. Així doncs, la majoria de treballadors/es, el 90,1%, estan afectats per acords d'àmbit sectorial. Si s'analitzen les persones treballadores i empreses afectades, segons la naturalesa dels acords, es constata que la major part, el 99,9% del total d'empreses afectades i el 98,8% del total de treballadors/es, han estat afectats per acords estatutaris.

Quant al sector d'activitat econòmica, segueix essent el sector dels serveis el que arriba un nombre més elevat d'acords i, dins d'aquest, destaca l'Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria, amb 213 acords.

Seguint amb la tendència dels anys anteriors, Barcelona és la província que lidera el nombre d'acords i de persones treballadores afectades. En canvi, Lleida és la que en té un nombre menor.

Pel que fa a la vigència dels acords, la majoria, el 78%, són plurianuals a partir del segon any de vigència. Segons l'àmbit dels acords, la gran majoria són d'àmbit d'empresa. No obstant això, la majoria d'empreses i de treballadors/es han estat afectats per acords plurianuals d'àmbit sectorial.

Segons les dades facilitades pel Departament d'Empresa i Ocupació, actualitzades a 4 de maig de 2011, hi ha 2.404 convenis vigents a Catalunya i la majoria d'aquests, el 60,4%, són d'àmbit provincial, tal i com ha marcat la constant els darrers anys. També són els acords d'àmbit provincial els que afecten un nombre major d'empreses i persones treballadores.

La jornada anual mitjana pactada en els acords col·lectius és de 1.752 hores a l'any, 5,5 hores menys que en el cas de la jornada mitjana estatal. Seguint la tendència dels darrers anys, el nombre d'hores pactades en els acords d'àmbit sectorial és superior al nombre d'hores pactades en els acords d'empresa. Segons la naturalesa dels acords col·lectius, els pactes de funcionaris i personal laboral són els que acorden un nombre menor d'hores i els acords extraestatutaris sectorials són els que pacten el nombre d'hores més elevat. Per sectors d'activitat econòmica, el sector de l'agricultura és on es pacta una jornada més elevada i el sector que pacta menys hores és el de la construcció. Tenint en compte la vigència dels convenis, el nombre d'hores pactades va descendint quan augmenta el nombre d'anys de vigència del conveni.

Els salaris pactats a Catalunya durant l'any 2010 apunten cap a una notable moderació de l'increment salarial pactat, la qual cosa es pot relacionar amb el seguiment de l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2010, 2011 i 2012. L'increment salarial pactat l'any 2010 ha estat de l'1,36% i, un cop revisat, del 2,14%. De l'anàlisi dels increments salarials segons la naturalesa dels acords, es posa de manifest un canvi de tendència respecte de l'any anterior ja que, enguany, els acords que tenen un increment salarial més elevat (2%) són els extraestatutaris i l'any 2009 ho eren els estatutaris. A més, enguany es constata una davallada considerable dels increments salarials que fins i tot tenen signe negatiu en els acords/pactes de funcionaris i en els acords/pactes mixtos EBEP.

La conflictivitat laboral

- L'any 2010 s'han produït 4 vagues més que l'any anterior. També s'ha produït un augment, tant pel que fa als treballadors/es participants, com a les jornades no treballades, la qual cosa representa un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què es va produir un decrement. L'índex d'incidència de les vagues ha estat del 30,8%, 29,3 punts percentuals menys que l'any anterior.
- Enguany s'han produït tres tancaments patronals, a diferència de l'any anterior, que no se'n va produir cap.
- Durant l'any 2010 s'ha produït un decrement, tant pel que fa a les conciliacions com a les mediacions, a diferència de l'any 2009, en què es va produir un increment en les dues modalitats de conflictivitat laboral. En canvi, seguint amb la tendència dels darrers anys, s'ha produït un increment dels expedients tramitats pel Tribunal Laboral de Catalunya.
- En relació amb les quantitats acordades per les conciliacions individuals, s'ha produït un decrement del 47,3% respecte de les quantitats acordades l'any 2009, en què es va produir un increment interanual.
- Pel que fa a l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, s'ha produït un increment molt significatiu de les empreses afectades pels expedients, a diferència de l'any anterior. El nombre de treballadors/es també ha augmentat, seguint la tendència de l'any anterior. Quant al resultat de les conciliacions, el 83,5% han estat tramitacions efectives.

Durant l'any 2010 s'han produït 142 vagues, totes amb preavís, 4 més que l'any anterior. Pel que fa a les persones treballadores participants i a les jornades no treballades, s'ha produït un canvi de tendència respecte de l'any anterior, atès que, enguany, s'ha produït un augment considerable (del 151%, en el cas dels treballadors/es afectats i del 66,8% i 69%, pel que fa a les jornades i hores no treballades), mentre que l'any anterior es va detectar un decreixement interanual. En canvi, les hores no treballades per treballador/a han estat 4 menys que a l'any 2009. Pel que fa als sectors d'activitat, s'ha produït un decrement de les vagues en el sector de la indústria, un augment en el sector dels serveis. L'índex d'incidència de les vagues ha estat del 30,8%, la qual cosa representa un decrement respecte de l'any 2009, que va ser del 60,1%. Pel que fa als motius de les vagues, el 21% s'han produït a causa d'impagament de salaris i el 14,8% amb motiu d'un expedient de regulació d'ocupació. Pel que fa a les vagues ocasionades per aquesta última causa es constata un increment de 26 vagues respecte de l'any 2009. Segons l'àmbit territorial on s'han dut a terme les vagues, la majoria, és a dir, el 70,4% són d'àmbit municipal i les que tenen un major nombre de treballadors/es participants són les d'àmbit comunitari. De les 142 vagues que s'han produït, n'han acabat 136. Amb referència al resultat d'aquestes vagues, el 58,4% han acabat sense acord; el 5,6%, amb acord i el 36% restant, sense predomini de cap de les parts.

Enguany hi ha hagut 3 tancaments patronals, tots amb preavís, a diferència de l'any anterior, en què no se'n va produir cap. S'han vist afectats 68 treballadors/es i hi ha hagut 68 jornades no treballades. El seu índex d'incidència ha estat del 100% i el seu àmbit territorial ha estat Barcelona.

Pel que fa a les conciliacions individuals, enguany n'hi ha hagut 94.124, la qual cosa representa un decrement del 16,8% respecte de l'any 2009 i denota un canvi de tendència, atès que l'any anterior hi va haver un increment interanual. Quant a la forma d'acabament de les conciliacions, continua la dinàmica dels anys anteriors, és a dir, la majoria, el 45,1%, acaben sense efecte, és a dir, que es produeixen quan no apareix la part o les parts demandades. El 31,7% de les conciliacions per motiu d'acomiadament acaben amb avenença, la qual cosa representa un decrement del 34,9% respecte de l'any 2009. En relació a les quantitats acordades en les conciliacions individuals, l'any 2010, a diferència de la tendència observada l'any anterior, s'ha produït un decrement del 47,3% respecte de les quantitats acordades l'any 2009.

Durant l'any 2010 s'han produït 191 conciliacions col·lectives, la qual cosa representa un decrement del 5,4% respecte de l'any 2009, així com un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què es va detectar un increment interanual del 22,4% en el nombre de conciliacions col·lectives. Pel que fa a la forma d'acabament es manté la tendència de l'any anterior i, per tant, la majoria de les conciliacions (el 78%) acaben sense avenença.

Amb referència a les mediacions, se n'han dut a terme 507, la qual cosa significa un decrement del 8,3% respecte de l'any anterior. En canvi, l'any 2009 es va detectar una tendència a l'alça pel que fa al nombre de mediacions. El 64,5% de les mediacions han acabat sense acord.

Pel que fa a l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, s'han tramitat 1.157 expedients, el 16,3% més que l'any anterior. També s'ha produït un increment molt significatiu pel que fa a les empreses, a diferència de l'any anterior, i treballadors/es afectats. La majoria d'expedients, el 97,2%, han estat conciliacions i la resta, el 2,7%, arbitratges. Pel que fa al resultat de les conciliacions, la major part, és a dir, el 83,5% han estat tramitacions efectives. D'aquestes, el 41,4% han acabat amb acord, l'1,3% amb acord parcial i el 57,3% han acabat sense acord.

Gestió de l'ocupació

- Enguany hi ha hagut un descens del 18,8% del nombre d'expedients de regulació d'ocupació i del 55,6% del nombre de treballadors/es afectats, la qual cosa suposa un canvi de tendència respecte de l'any 2009. El major nombre d'expedients autoritzats correspon als de suspensió del contracte.
- 1.161 empreses han estat sotmeses al procediment concursal, el 5,8 menys que l'any anterior. A Espanya hi ha hagut 4.845 empreses concursades, el 2,8% menys que a l'any 2009. El decrement mostra un canvi de tendència respecte dels anys anteriors. Les empreses concursades del sector industrial han disminuït el 24,5%, en canvi, les del sector turístic han augmentat el 77,7%.

Enguany s'han tramitat 3.169 expedients de regulació d'ocupació que han afectat 64.419 persones treballadores. Dels expedients tramitats, l'autoritat laboral n'ha autoritzat 2.952 que han afectat 58.261 persones. Respecte de l'any anterior hi ha hagut un descens del 18,8% del nombre d'expedients i del 55,6% del nombre de persones afectades. Dels 2.952 expedients que ha autoritzat l'autoritat laboral, el 95% han estat pactats entre les parts i en el 5% restant no hi ha hagut pacte. El major nombre d'expedients autoritzats són els de suspensió del contracte. Pel que fa als motius al·legats en els expedients autoritzats, l'augment més considerable respecte de l'any anterior s'ha produït en els casos en què s'al·leguen causes d'organització (el 50,7% més que al 2009) o causes tècniques (el 171,1% més). Quant als sectors d'activitat econòmica, el 66,5% de les persones afectades pels expedients pertanyen al sector industrial, el 23,7% al sector dels serveis, el 8,5% al sector de la construcció i l'1,3% restant, al sector agrari.

Durant l'any 2010 hi ha hagut 1.161 empreses sotmeses al procediment concursal a Catalunya i 4.845 al conjunt de l'Estat espanyol. Es constata un decrement interanual en ambdós casos, del 2,8% en el cas d'Espanya i del 5,8% a Catalunya. Això suposa un canvi de tendència respecte dels anys anteriors, en què s'observava un increment interanual. En comparació amb l'any 2009, les empreses concursades que pertanyen al sector industrial han disminuït el 24,5%. En canvi, s'ha produït un increment del 77,7% en el cas de les empreses concursades del sector turístic.

4 • PREVENCIÓ DE RISCOS, SINISTRALITAT I MALALTIES PROFESSIONALS

- Al 2010 s'han registrat 10.072 accidents menys, fet que provoca una reducció del 3,6% els accidents a Catalunya. El nombre d'accidents total ha estat de 271.928 (104.735 han requerit baixa, 150.662 sense baixa i 16.531 *in itinere*).
- La variació interanual mostra un descens del 7,4% dels accidents en jornada laboral amb baixa i de l'1,5% dels sense baixa. Els accidents *in itinere* presenten un augment del 3,3%.
- Els índexs d'incidència de la darrera dècada confirmen la tendència de descens que s'observa en les xifres absolutes dels accidents en jornada laboral amb baixa, mentre que el descens dels accidents sense baixa es veu interromput des del 2008. Els accidents *in itinere* presenten lleugeres variacions en la dècada, si bé al 2010 registren índexs d'incidència més elevats que al principi del període.
- La sinistralitat en jornada laboral amb baixa afecta menys intensament a les dones que concentren el 29,3% dels accidents, encara que constitueixen el 48,4% de la població assalariada.
- L'accidentalitat més elevada es dona entre els homes, els menors de 25 anys i a les persones de nacionalitat no espanyola, si bé la sinistralitat mortal és més alta en les persones més grans de 55 anys i els autòctons.
- El sector de la construcció continua sent el sector on els índexs d'incidència són més elevats per a tots els nivells de gravetat dels accidents en jornada amb baixa.
- Les malalties professionals registrades mantenen la tendència de decreixement dels darrers anys.
- El nombre d'incapacitats temporals per contingències professionals té una tendència positiva de reducció, com ho reflecteixen la disminució en el nombre mensual de processos iniciats i en el nombre de processos en vigor a final del període, que decreixen anualment, malgrat que la durada dels processos augmenta.
- Enguany ha tingut lloc el traspàs de funcions i serveis a la Generalitat de Catalunya en matèria de funció pública inspectora de la Inspecció de Treball i Seguretat Social. Les actuacions realitzades en l'àrea de prevenció de la seguretat i salut laboral han estat 44.999 i també s'han investigat 2.830 accidents.

L'any 2010 s'han registrat 271.928 accidents de treball, dels quals 104.735 han requerit baixa (38,5%), 150.662 han estat sense baixa i 16.531 *in itinere* (a l'anada o tornada del centre de treball). La variació interanual de l'accidentalitat ha estat del 3,6% menys, fet que en nombres absoluts fa referència a 10.072 accidents menys. Respecte a l'exercici anterior els accidents en jornada laboral amb baixa mostren un descens del 7,4% i els que no han requerit baixa, de l'1,5%. Per contra, els accidents *in itinere* mostren un augment del 3,3%.

En la darrera dècada ha descendit a quasi la meitat (el 44,6%) els accidents en jornada laboral amb baixa i, de forma més discreta, els accidents en jornada sense baixa (18,2%). Per contra els accidents *in itinere* han crescut en el 28,6%.

L'accidentalitat està condicionada pel volum de població ocupada exposada als riscos, per les condicions de treball i pel perfil personal d'aquesta població. Els índexs d'incidència, que permeten relacionar el nombre d'accidents amb el nombre de treballadors/es amb les contingències professionals cobertes, confirmen la tendència de reducció que es detecta en les xifres absolutes d'accidents amb baixa, mentre que el descens que mostraven els accidents sense baixa es veu interromput des de l'any 2008 quan inicien el seu augment. Els accidents *in itinere* presenten lleugeres variacions en tota la dècada, tot i que al 2010 registren uns índexs més elevats que al principi del període.

El descens dels índexs d'incidència dels accidents en jornada de treball amb baixa és aplicable a qualsevol dels nivells de gravetat. La intensitat més significativa respecte a l'any precedent es registra en els accidents mortals que redueixen el valor dels seus índexs en el 38,8%.

El 85,6% d'accidents d'aquesta tipologia es deuen a una de les quatre formes o contactes següents: a sobreesforços físics, traumes psíquics, radiacions, sorolls, llum o pressió; a xocs o cops contra objectes immòbils; a xocs o cops contra objectes mòbils i/o a contactes amb un agent material tallant, punxant o dur.

La sinistralitat afecta més intensament els homes. La proporció d'accidents patits per les dones absorbeix el 29,3% del total (30.720 accidents), xifra que encara és més significativa si es té en compte que les dones constitueixen el 48,4% de la població assalariada. Tot i això, el pes relatiu dels accidents patits per les dones s'incrementa cada any. Aquest desequilibri encara és més evident en incrementar la gravetat perquè els accidents mortals en el 96,9% dels casos han estat patits per homes. D'altra banda, s'observa que les activitats econòmiques amb una accidentalitat més elevada per a les dones no coincideixen amb les dels homes, amb l'excepció del comerç al detall i l'Administració pública. A més, la sinistralitat de les dones està més concentrada en algunes activitats mentre que en el cas dels homes la diversitat d'activitats amb accidents és més ampla.

Altres característiques condicionades pel perfil de les persones accidentades mostren que l'accidentalitat més elevada l'any 2009 es dona entre els menors de 25 anys, mentre que els treballadors de més de 55 anys registren índexs d'incidència més baixos, amb l'excepció dels accidents mortals que són més freqüents en aquestes franges d'edat. A més, la sinistralitat de les persones nacionals d'altres països és més elevada (7% més), si bé la mortalitat és menor.

La possibilitat de tenir un accident de treball també depèn de les condicions laborals i del sector d'ocupació. En conjunt, el major nombre d'accidents es dona entre persones amb un contracte indefinit (el 71,6% dels accidents), si bé és cert que aquest

tipus de contracte és el que té el 82% de la població ocupada assalariada. Per tant, es detecta que la taxa de temporalitat (18,0%) és inferior a la proporció d'accidents patits per persones amb aquest tipus de contracte (27,3%). Els homes amb contracte temporal concentren el 73,1% dels accidents, enfront del 70,7% que absorbeixen en la distribució per a qualsevol tipus de contracte.

En el sector de la construcció es registren els índexs d'incidència més elevats per a tots els nivells de gravetat, amb una xifra que en conjunt ascendeix a 8.605,2. En ordre descendent es troba la indústria (5.990,7), l'agricultura (3.784,2) i els serveis (3.217,8). Pel que fa als valors absoluts la relació canvia i s'observa que el nombre més alt es dona al sector serveis (60.174 accidents), seguit de la indústria (26.659), la construcció (16.097) i l'agricultura (1.805).

Les activitats econòmiques concretes amb uns valors dels índexs més alts són: minerals metàl·lics, antracita, hulla i lignit; suport a les indústries extractives, silvicultura i explotació forestal; transport marítim i per vies interiors; gestió de residus; metal·lúrgia; construcció d'obres d'enginyeria civil i tractament de residus. En el cas dels accidents mortals el risc de patir accidents és més gran en el transport aeri; el tractament de residus; el transport terrestre i per canonades i els productes minerals no metàl·lics.

En el cas dels accidents en jornada laboral sense baixa les dades del 2010 mostren una sinistralitat superior a la dels accidents sense baixa (150.662 accidents). A més, respecte a l'exercici anterior hi ha un descens menor, de l'1,5% (2.264 accidents més). Com el nombre d'accidents és més alt, també ho són els índexs d'incidència de tots els sectors econòmics, amb l'excepció de l'agricultura que, en tenir menys accidents, té un índex menor. En aquesta ocasió les activitats econòmiques que tenen més risc de patir un accident sense baixa pertanyen al sector de la indústria. En aquest sector destaquen els índexs registrats als minerals metàl·lics; l'antracita, l'hulla i el lignit, la gestió de residus i la metal·lúrgia.

Al 2010 s'han registrat 16.531 accidents *in itinere*, el 3,3% més que el 2009. El 98,0% són lleus i respecte als registrats l'any 2009 hi ha un increment de 594 accidents (3,8% més). Els accidents greus i els mortals mostren un descens del 15,9% i del 28,0%, respectivament.

Les malalties professionals notificades mantenen la tendència de decreixement dels darrers anys. Enguany s'han registrat 3.412 notificacions (238 menys que al 2009), amb una reducció del 16,1% en les que requereixen baixa. La distribució entre els sexes no presenta diferències notables quant a la proporció de baixes derivades (49,6% dels pacients són homes), ni quant a la proporció de baixes derivades (el 59% causen baixa en ambdós sexes), però sí en la durada mitjana de les baixes que és més elevada en el cas de les dones.

Els índexs d'incidència més elevats de les notificacions realitzades estan ocasionats per agents físics, entre els quals destaquen les malalties derivades de postures for-

çades i moviments repetitius. Les activitats econòmiques on es registren més baixes són: la indústria de l'alimentació; la fabricació de vehicles de motor; el comerç al detall i la fabricació de productes metàl·lics i la venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes.

Al llarg del 2010 les empreses que han superat els límits de sinistralitat a Catalunya han estat 25, que han sobrepassat els límits en 31 ocasions. D'aquestes 31 alertes, 22 corresponen a la superació dels límits per malalties causades per agents físics a 17 empreses.

L'impacte dels accidents de treball i de les malalties professionals, a més de l'afectació personal, té repercussions en el món laboral. Hi trobem una aproximació en l'anàlisi de les incapacitats temporals generades per aquestes contingències professionals. Les incapacitats temporals per contingències professionals absorbeixen l'11,5% del total d'incapacitats, fet que en nombres absoluts concentra 10.547 processos en mitjana mensual. Quasi la totalitat d'aquests processos (15.530) han estat gestionats per les mútues d'accidents de treball i malalties professionals, entitats col·laboradores de la Seguretat Social.

Al 2010 s'han donat d'alta 113.174 processos per incapacitats temporals per contingències professionals que han requerit de 3.565.094 dies de baixa amb una durada mitjana de 31,5 dies. El nombre de treballadors protegits al final del període ha estat de 2.525.373 persones. La distribució de les incapacitats entre els dos sexes és desigual i en el 66,9% dels casos han estat patides per homes, tot i que es presenta un percentatge inferior al de la distribució dels accidents en jornada laboral amb baixa quan en el 70,7% dels casos són patits per homes.

L'evolució del nombre d'incapacitats té una tendència positiva de reducció, com ho reflecteixen la disminució en el nombre mensual de processos iniciats en el període i en el nombre de processos en vigor al final, que decreixen anualment, malgrat que la durada dels processos augmenta. La incidència (mitjana de processos iniciats per cada 1.000 persones protegides) com la prevalença (nombre de processos en vigor al final del període per cada 1.000 persones protegides) veuen disminuïts els seus índex a 3,3% i 4,1%, respectivament.

Enguany de les actuacions per a la prevenció de riscos laborals destaquen tres campanyes: *Feines saludables* posada en marxa per l'Agència Europea de Seguretat i Salut en el Treball; *Riscos emergents i nous models de prevenció en un món del treball en transformació* de l'Organització Internacional del Treball (OIT) i *L'avaluació de riscos en l'ús de substàncies perilloses* del Comitè d'Alts Responsables d'Inspeccions de Treball de la UE (CARIT). En l'àmbit estatal destaca el manteniment del Programa PreVea per a la reducció d'accidents i la posada en funcionament del Programa PreVencion10.es d'assessorament en matèria laboral a les microempreses. Altres accions de caire divulgatiu són la publicació de la guia tècnica per a la integració dels riscos laborals a les empreses de l'Institut de Seguretat i Higiene en el Treball i la publicació per part de l'OIT d'una nova llista de malalties professionals.

Quant a la Inspecció de Treball enguany destaca el traspàs, l'1 de març del 2010, a la Generalitat de Catalunya. A més, amb la creació de l'Agència Catalana d'Inspecció de Treball s'amplia la capacitat de la Generalitat sobre el compliment de les normes de prevenció amb la creació d'un cos de subinspectors de Seguretat i Salut en el Treball. Les actuacions realitzades a Catalunya en l'àrea de la prevenció de la seguretat i salut laboral han estat 44.999, el 5,2% menys que l'exercici anterior, que han comportat sancions per un import de 12.398.502,82€ (el 22,7% menys que al 2009). A més, s'han practicat 15.059 requeriments d'esmenes i s'han efectuat 55 paralitzacions d'obra. Aquesta darrera xifra suposa una reducció del 53,8% respecte al 2009. En una altra àrea la Inspecció de Treball ha investigat 2.830 accidents (exclosos els *in itinere*), dels quals 1.111 n'eren greus, 161 mortals i 1.508 lleus. Aquestes investigacions han donat lloc a 1.116 infraccions amb sancions valorades en 4.567.524,86€.

D'altra banda, el 2010 ha estat un any amb una ampla activitat normativa. En l'àmbit europeu destaca la Directiva 2010/32/UE del Consell, la qual aplica l'Acord marc per a la prevenció de riscos en el sector hospitalari.

En l'àmbit estatal la normativa aprovada es pot classificar en tres grans grups. En primer lloc, la normativa referent a les mútues d'accidents de treball i Seguretat Social; en segon lloc, la que afecta la regulació en matèria de prevenció de riscos laborals i, finalment, la normativa dirigida a millorar la prevenció de riscos a les empreses. En el primer grup pren especial protagonisme el Reial decret 38/2010 pel qual es modifica el Reglament sobre col·laboració de les mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social. Quant al segon grup cal remarcar el Reial decret 67/2010, el qual adapta a l'Administració la Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals i les seves normes de desenvolupament, així com el de Reial decret 39/1997, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció. No obstant això, aquest Reglament dels serveis de prevenció ha estat modificat pel Reial decret 337/2010 i pel Reial decret 1109/207, amb la intenció de facilitar a les empreses, especialment les pimes, l'acompliment de la normativa de prevenció de riscos laborals i de potenciar la millora de la qualitat i l'eficàcia dels sistemes de prevenció, amb especial atenció a les entitats especialitzades que actuen com a serveis de prevenció. En el tercer grup de normes, s'ha aprovat el Reial decret 404/2010 pel qual es regula l'establiment d'un sistema de reducció de cotitzacions per contingències professionals a les empreses que hagin contribuït a la reducció de la sinistralitat.

D'altra banda, s'ha aprovat el Reial decret 206/2010, sobre traspàs de funcions i serveis a la Generalitat de Catalunya en matèria de funció pública inspectora de la Inspecció de Treball i Seguretat Social. En conseqüència amb aquest darrer Reial decret a Catalunya s'aprova el Decret 20/2010, d'1 de març, pel qual s'assignen al Departament de Treball les funcions i els serveis traspassats a la Generalitat de Catalunya en matèria de la Inspecció de Treball i la Llei 11/2010, de l'Agència Catalana de la Inspecció de Treball, que va ser objecte de dictamen per part del CTEC (Dictamen 4/2009). A més, s'han aprovat el Decret 82/2010, pel qual s'aprova el catàleg d'activitats i centres obligats a adoptar mesures d'autoprotecció i es fixa el contingut

d'aquestes mesures i el Decret 171/2010 del registre de delegats i delegades de prevenció, que també han estat dictaminats pel CTEEC (Dictamen 8/2010 i Dictamen 46/2010, respectivament).

CAPÍTOL IV. SITUACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM A CATALUNYA

1 • MARC NORMATIU

- En l'àmbit de la Unió Europea s'ha aprovat la Directiva sobre l'aplicació del principi d'igualtat de tracte entre homes i dones que exerceixin una activitat autònoma que equipara les treballadores autònomes i per compte d'altri pel que fa a la durada del permís per maternitat i reconeix als cònjuges i parelles de fet dels treballadors autònoms les mateixes prestacions que les establertes per als treballadors per compte propi.
- En l'àmbit estatal, en desenvolupament de la Llei de l'Estatut del Treball Autònom s'aprova la Llei 32/2010 per la qual es crea un sistema específic de protecció per cessament d'activitat dels treballadors autònoms i el Reial decret pel qual es mesura la representativitat de les associacions professionals de treballadors autònoms i s'estableix la composició i funcionament del Consell del Treball Autònom.
- En l'àmbit autonòmic s'ha aprovat la creació del Consell del Treball Autònom de Catalunya i del registre d'associacions professionals del treball autònom i l'establiment dels criteris i el procediment per determinar la representativitat de les associacions professionals del treball autònom. D'altra banda, en desenvolupament de l'Acord dels 30 compromisos per fer front a la crisi i reactivar l'economia i en el marc del Projecte Impuls del Departament de Treball, s'ha posat en marxa la Renda per a la formació de treballadores i treballadors autònoms.

En l'àmbit europeu cal destacar l'aprovació de la Directiva sobre l'aplicació del principi d'igualtat de tracte entre homes i dones que exerceixin una activitat autònoma, de recepció obligatòria pels Estats membres abans del 5 d'agost del 2012 i que té com a novetats principals l'equiparació de les treballadores autònomes i per compte d'altri pel que fa a la durada del permís per maternitat i el reconeixement als cònjuges i parelles de fet dels treballadors autònoms de les mateixes prestacions que les establertes per als treballadors per compte propi.

En l'àmbit estatal destaca l'aprovació, en compliment del mandat fet per l'Estatut del treball autònom (LETA), de la Llei 32/2010 per la qual es crea un sistema específic de protecció per cessament d'activitat dels treballadors autònoms.

Dins l'àmbit subjectiu de la nova prestació s'integren obligatòriament les persones treballadores autònomes que tinguin cobertes les contingències professionals, ja sigui amb caràcter voluntari o obligatori. Els treballadors autònoms econòmicament dependents inclosos en el RETA tenen dret a aquesta prestació atès que forçosament tenen cobertes les contingències professionals.

Es trobaran en la situació legal de cessament d'activitat totes aquelles persones que cessin totalment, amb caràcter definitiu o temporal, en l'exercici de la seva activitat per alguna de les causes definides per la Llei.

L'acció protectora comprèn la prestació econòmica, l'abonament de la cotització per contingències comunes i mesures de formació, orientació professional i promoció de l'activitat emprenedora.

La durada de la prestació està en funció dels períodes de cotització fets d'acord amb una escala que va dels dos mesos als dotze mesos de prestació en funció que s'hagi cotitzat un mínim de 12 mesos fins a un mínim de quaranta-vuit.

La prestació correspon al 70% de la mitjana de les bases de cotització dels darrers dotze mesos immediatament anteriors a la situació legal del cessament, amb un màxim del 175% de l'IPREM, excepte que la persona beneficiària tingui un o més fills, cas en el qual l'import serà respectivament del 200%, o del 225%, de l'indicador esmentat. L'import mínim és del 107% de l'IPREM o del 80%, segons que es tinguin o no fills a càrrec. L'import de l'IPREM per al 2010 és de 532,51€/mes.

El sistema té caràcter contributiu, raó per la qual la prestació es finança a càrrec de les aportacions dels treballadors autònoms. La base de cotització es correspon amb l'escollida per la cotització al règim que correspongui (RETA o REM) i el tipus de cotització s'ha de fixar anualment a la Llei de pressupostos generals de l'Estat. Per al 2010, el tipus és del 2,2%.

La gestió correspon, amb caràcter general, a les mútues d'accidents de treball i malalties professionals.

Es regula també el règim sancionador i els supòsits d'incompatibilitat, suspensió i extinció de la prestació.

Queden diversos aspectes pendents de desenvolupament reglamentari com ara la creació del Fons de reserva del sistema; l'ordenació del model de sol·licitud i tramitació; la regulació l'accés dels treballadors provinents del sistema especial agrari; l'articulació dels fons (1% del total) destinats a la formació i reorientació dels autònoms afectats pel cessament d'activitat i que siguin beneficiaris del sistema.

La Llei encomana al Govern que en el termini d'un any faci un estudi sobre l'evolució del sistema, tenint en compte els principis de solidaritat financera, sostenibilitat i caràcter contributiu, com també sobre el model de gestió de la prestació. Es preveu que, en cas que en quedi acreditada la viabilitat financera, es faci una proposta d'augment de la durada de la prestació.

També en desenvolupament de la LETA cal fer referència a l'aprovació del Reial decret pel qual es mesura la representativitat de les associacions professionals de treballadors autònoms a través del Consell de Representativitat i s'estableix la composició

i funcionament del Consell del Treball Autònom com a òrgan consultiu del Govern en matèria socioeconòmica i professional del treball autònom.

En l'àmbit autonòmic també s'ha aprovat la creació del Consell del Treball Autònom de Catalunya i del registre d'associacions professionals del treball autònom i l'establiment dels criteris i el procediment per determinar la representativitat de les associacions professionals del treball autònom. En la mateixa norma, el projecte de la qual fou objecte del Dictamen 18/2009 del CTESC, es regula el procediment de conciliació prèvia a la tramitació d'accions judicials relatives al règim professional de persones treballadores autònomes econòmicament dependents.

D'altra banda, en desenvolupament de l'Acord dels 30 compromisos per fer front a la crisi i reactivar l'economia i en el marc del Projecte Impuls del Departament de Treball, l'any 2010 s'ha posat en marxa la Renda per a la Formació de treballadores i treballadors autònoms. Aquesta prestació es destina a aquelles persones afiliades al RETA que hagin cessat en la seva activitat empresarial a partir de l'1 de gener de 2009 i compleixin els requisits exigits entre els quals destaca acreditar l'exercici d'activitat empresarial o professional per compte propi a Catalunya i constar d'alta al RETA durant 3 anys, com a mínim, dins d'un període de 5 anys abans de la data de la baixa; subscriure un compromís per realitzar un itinerari d'orientació específica adreçat a la recerca efectiva de feina durant els mesos que la persona sigui beneficiària de la renda, així com l'assistència obligatòria als cursos de formació per un mínim de 180 hores prescrits pels orientadors i no disposar d'ingressos superiors, en còmput mensual, al 75% del salari mínim interprofessional vigent (equivalent a 474,98 euros mensuals per persona) tant el sol·licitant com cada un dels membres de la unitat de convivència. L'import de la Renda formació és de 425 euros mensuals durant un màxim de sis mesos.

En estreta relació amb aquesta mesura, s'han regulat diversos ajuts i subvencions per al foment de l'ocupació autònoma.

2 • ANÀLISI DEL TREBALL AUTÒNOM SEGONS TIPOLOGIES I SECTORS D'ACTIVITAT

- El nombre de persones que treballen per compte propi a Catalunya s'ha reduït, segons estimacions de l'EPA, el 4,3%.
- A diferència de l'any anterior la crisi ha estat també present amb certa intensitat en algunes activitats terciàries. No obstant això, el nombre d'autònoms a la construcció i a la indústria encara cauen.
- A diferència de l'any passat la disminució del nombre d'autònoms ha incidit més en les dones que en els homes.
- També cal destacar que a diferència de l'any 2009, la incidència de la crisi sobre els col·lectius d'autònoms millor formats ha estat superior.

L'any 2010, tal i com va succeir el 2009, també s'ha produït una caiguda del nombre d'autònoms. Aquesta disminució ha estat del 4,3%, una variació menor que la de l'any passat (-10,1%). Aquesta disminució enguany s'ha distribuït més entre les activitats i, tot i que encara disminueix el nombre de persones que treballen als sectors de la construcció i la indústria; aquesta disminució també ha afectat algunes activitats terciàries, com ara l'educació, la sanitat, l'hoteleria i el comerç. No obstant això aquesta disminució, a diferència de l'any passat, s'ha concentrat molt en les dones. Tot i que aquesta major propensió de les dones a plegar es pot explicar parcialment per la incidència sectorial de la crisi, no és l'únic factor que ha incidit, atès que si bé és veritat que la incidència en sectors terciaris on les dones hi són més importants ha estat major que l'any anterior, la incidència sectorial per si mateixa explica poc menys del 50% de la caiguda de les dones.

També cal subratllar que a diferència de l'any passat, la incidència de la crisi sobre els col·lectius més formats ha estat més gran. De fet, el nombre d'autònoms disminueix només en les categories de titulats superiors i persones que han superat l'educació secundària de segons grau, atès que les categories de menor nivell educatiu mostren evolucions positives. No obstant això cal destacar que, mentre que en el cas dels homes la forta caiguda s'ha produït en autònoms amb nivell d'estudis superiors, en el cas de les dones han disminuït molt més les que només tenien estudis de secundària de segon grau.

3 • ANÀLISI DEL TREBALL AUTÒNOM REGISTRAT A LA SEGURETAT SOCIAL SEGONS TIPOLOGIES I SECTORS

- El nombre de persones afiliades a la Seguretat Social que cotitzen per compte propi és de 537.936, el 2,2% menys que l'any anterior.
- Entre els afiliats considerats com a autònoms pròpiament dits la disminució ha vingut determinada sobretot per homes, per treballadors de la construcció, i per persones sense treballadors al càrrec.
- Entre els afiliats considerats com a autònoms pròpiament dits hi trobem una majoria d'homes, una majoria de treballadors del sector serveis, una majoria de persones d'entre 40 i 54 anys, una majoria de treballadors amb més de 5 anys d'experiència i una majoria de cotitzants que ho fan per la base mínima.

L'any 2010, en data de 31 de desembre, teníem 537.936 persones afiliades a la Seguretat Social per compte propi. Aquest registre és el 2,2% més baix que el que teníem a finals del 2009. D'aquestes persones afiliades 537.418 cotitzaven pel RETA. Els afiliats al RETA han disminuït l'1,9% a Catalunya. Per províncies, la disminució més intensa d'afiliats al RETA s'ha produït a Lleida i a Tarragona (-3,1%). El nombre d'estrangers afiliats ha augmentat el 5,1%, per l'augment dels afiliats extracomunitaris.

El nombre d'autònoms econòmicament dependents que s'han registrat fins a finals d'any a Catalunya és de 879 persones. Aquest registre ha augmentat el 62,5% respecte de l'any passat.

El col·lectiu d'autònoms pròpiament dits està format per una majoria d'homes (67,4%), una majoria de treballadors del sector serveis (73,7%), una majoria d'autònoms sense assalariats (81,9%) i amb pluriactivitat (95,1%), una majoria de persones d'entre 40 i 54 anys (43,5%), una majoria de treballadors amb més de 5 anys d'experiència (60,7%) i la majoria han cotitzat per la base mínima (80,5%).

La disminució del nombre d'autònoms pròpiament dits ha estat protagonitzada bàsicament per treballadors que eren: homes (89,9%), del sector de la construcció (53,7%), de nacionalitat espanyola (112%), d'entre 25 i 39 anys (45,9%), que no treballaven per compte d'altri a cap altre lloc (94,4%), i que no tenien treballadors al càrrec (88,1%).

4 • LA PROTECCIÓ SOCIAL DEL TREBALL AUTÒNOM

- L'any 2010 segueix la caiguda de l'afiliació al RETA per segon any consecutiu. La mitjana anual de l'any 2010 és el 3,1% inferior a la del 2009. El descens és del 2,2% quan comparem les persones afiliades a data 31 de desembre d'ambdós anys.
- La quantia mitjana de les pensions del RETA és inferior a l'indicador de renda de suficiència de Catalunya i a l'import mitjà de les pensions percebudes en el conjunt del sistema de la Seguretat Social.
- Només el 5,8% de les pensions del RETA són superiors als 1000 euros mensuals.

L'any 2010 segueix la caiguda de l'afiliació al règim especial de treballadors autònoms (RETA) per segon any consecutiu. Aquesta caiguda, del 3,1%, és més baixa que la registrada l'any 2009, en què va ser del 5,3%. També s'observa una caiguda de l'afiliació al règim especial del mar (REM) per compte propi l'any 2010 en termes interanuals¹. L'afiliació al RETA representa el 17,4% del total de l'afiliació a Catalunya.

L'any 2010 s'ha incrementat el nombre de pensions percebudes en el marc del RETA, seguint la tendència dels anys anteriors. La majoria d'aquestes pensions són de jubilació (el 65%). El 57,6% de les persones beneficiàries en el marc del RETA són dones.

Les dones continuen sent la majoria de les persones beneficiàries de les pensions de viduïtat i en favor de familiars, mentre que els homes són majoritaris en el cas de les

1 • Des de l'1 de gener de 2008 el règim especial agrari (REA) per compte propi s'ha integrat en el règim especial del treball autònom (RETA).

pensions de jubilació i d'incapacitat, com a conseqüència de la incorporació tardana de les dones en el mercat de treball i de la seva trajectòria laboral més irregular.

La quantia mitjana de les pensions del RETA l'any 2010 (558,9 euros) és inferior a l'import mitjà de les pensions percebudes en el conjunt del sistema de la Seguretat Social a Catalunya (811,8 euros) i a l'import de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (569,12 euros per a l'any 2010).

Respecte de la distribució de les pensions per trams de quantia, una diferència destacable entre el RETA i el total del sistema és que només el 5,8% de les pensions del RETA són superiors als 1000 euros mensuals, mentre que aquest percentatge és del 26,5% en el cas del total del sistema.

5 • FOMENT DE L'EMPRENEDORIA

- Els darrers anys s'han incrementat les mesures de foment de l'emprenedoria, atesa la vinculació existent entre aquesta i el creixement econòmic i de l'ocupació.
- Diferents administracions ofereixen els mateixos serveis, fet que comporta un solapament significatiu de les iniciatives públiques.
- Hi ha una concentració més alta de serveis i actuacions en la fase inicial de la iniciativa emprenedora, mentre que hi ha menys actuacions en les fases posteriors (consolidació i creixement).

En aquest apartat s'han descrit les principals mesures de foment de l'emprenedoria endegades per les administracions públiques, classificades en quatre categories: promoció de la cultura emprenedora, disminució de costos a l'inici de l'activitat, formació professional i suport econòmic a les noves iniciatives.

Tal com han constatat altres estudis sobre aquest àmbit, en un context de revalorització de l'emprenedoria (atesa la seva relació positiva amb el creixement econòmic i de l'ocupació) les administracions duen a terme una elevada varietat de mesures per fomentar-la, oferint moltes vegades els mateixos serveis i realitzant el mateix tipus d'actuacions, fet que comporta un solapament significatiu de les iniciatives públiques. D'altra banda, s'aprecia una concentració més alta de serveis i actuacions en la fase inicial de la iniciativa emprenedora (sobretot en l'orientació i assessorament tècnic inicial), mentre que n'hi ha menys en les fases posteriors.

Pel que fa a les mesures de *promoció de la cultura emprenedora*, es ressenyen algunes jornades de sensibilització, tallers de creativitat i de generació d'idees; així com activitats encaminades a millorar la gestació de la idea. Destaca l'activitat prestada per plataformes de serveis com *Barcelona Activa* o les entitats adherides a la *Xarxa Inicia*: per a la creació d'empreses.

En segon lloc, entre les *mesures dirigides a disminuir els costos a l'inici de l'activitat*, se situa la tendència fomentada sobretot des de les institucions comunitàries, d'eliminar traves per a la constitució de noves empreses i la simplificació de procediments, així com per a la capitalització de la prestació d'atur contributiva, entre d'altres. Igual que l'any 2009, enguany ha davallat el nombre de persones beneficiàries de la prestació d'atur contributiva que opten per capitalitzar-la (l'1,1%). La gran majoria de persones que capitalitzen es constitueixen com a autònoms (el 96,7%).

En tercer lloc, cal tenir en compte la *formació* de les persones emprenedores i dels treballadors autònoms. Al llarg del 2010 s'ha avançat en la incorporació de continguts sobre foment de l'emprenedoria en els cursos de formació professional inicial i formació per a l'ocupació, així com en diferents projectes de l'àmbit universitari (com ara el programa "Crea! Empresa", de la Fundació Bosch i Gimpera i la Universitat de Barcelona).

Pel que fa al foment de la formació i la readaptació professional dels treballadors autònoms, enguany destaca l'ajut temporal extraordinari Renda formació autònoms, que ha suposat una dotació de 2.550 euros per beneficiari (1.571 persones en total), atorgat a aquelles persones autònoms que hagin cessat en la seva activitat empresarial i s'han compromès a realitzar un itinerari formatiu. D'altra banda, en el marc del programa Projecta't, 850 persones emprenedores s'han format per a la millora de les habilitats empresarials.

Així mateix, cal tenir en compte les accions formatives que es duen a terme amb una forta implicació de l'Administració local per millorar les capacitats i aptituds de les persones emprenedores, i que tracten tant aspectes fiscals i legals, com finançament, estratègies comercials, etc.

En l'àmbit formatiu, cal incloure també un gran gruix d'accions d'informació i assessorament tècnic per a la creació, consolidació i renovació de les iniciatives, sobretot les accions realitzades pels centres d'atenció a la persona emprenedora. En l'àmbit català, aquest assessorament es duu a terme principalment a través de les entitats adherides a la *Xarxa Inicia*, que respecte l'any 2009 ha incrementat de manera significativa les accions realitzades i les persones que en són destinatàries. Complementa aquesta tasca el programa específic Projecta't, destinat a 1.000 projectes com a màxim, ja creats, en fase de consolidació i creixement.

En quart i darrer lloc, se situen les actuacions que proporcionen suport econòmic a les noves iniciatives, tant en la fase inicial com la posterior, de consolidació empresarial. Aquestes ajudes poden ser tant préstecs en condicions preferents, com subvencions, o la possibilitat d'obtenir avals financers i microcrèdits.

D'entre els préstecs preferents destaquen els NEOTEC, del Centre per al Desenvolupament Tecnològic Industrial, enfocats a les empreses de base tecnològica, així com els de l'Institut de Crèdit Oficial (línia ICO-Emprenedores i el producte ICO SGR), o

ja en l'àmbit català, la línia ICF Crèdit i la "Línia emprenedors", iniciativa conjunta de l'ICF i el Departament d'Empresa i Ocupació.

A banda de l'ajuda financera que convoca anualment el Departament d'Empresa i Ocupació en el marc de les accions de promoció de l'autoocupació, l'agència ACCIÓ convoca també els préstecs NEBT dirigits a noves empreses de base tecnològica, que es poden sol·licitar tant en la fase inicial com en la de consolidació.

D'entre les principals subvencions cal citar les que atorga el Departament d'Empresa i Ocupació a aquelles persones aturades que s'estableixen com a autònomes, i que han beneficiat a 2.434 persones el 2010 i han suposat atorgar un total d'11.185.113,5 euros, el 15,9% més que el 2009.

El suport econòmic en la fase de consolidació i creixement de l'activitat és també fonamental per garantir la supervivència i continuïtat de les empreses. En aquest sentit, destaquen de nou els préstecs NEOTEC, els ajuts per al finançament del circulat d'empreses de recent creació (màxim cinc anys) i que s'hagin assessorat mitjançant una entitat que formi part de la xarxa Inicia del Departament de Treball i n'hagin obtingut un informe favorable, com també el paper dels àngels inversors. Una mesura per fomentar aquests inversors privats és la deducció fiscal de l'IRPF aprovada per la Llei 26/2009, del 23 de desembre, de mesures fiscals, financeres.

CAPÍTOL V. CONDICIONS DE VIDA

1 • DINÀMICA DEMOGRÀFICA

- L'1 de gener del 2011, segons dades provisionals del padró, la població catalana és de 7.535.251 persones, el 0,3% més que l'any anterior (22.870 persones més). A més, aquestes dades provisionals mostren com, per primera vegada en la darrera dècada, el nombre d'estrangers/es disminueix (15.581 persones menys).
- El creixement poblacional mostra un canvi de tendència a partir del 2010 perquè l'increment està provocat per persones de nacionalitat espanyola, situació contrària a la registrada els darrers anys quan la causa era l'augment de població estrangera.
- La piràmide mostra una població envellida, amb un índex de sobreenvelliment que augmenta progressivament, malgrat que el d'envelliment manté una tendència positiva de recuperació des del 2001.
- Al 2010 s'inicien davallades en la natalitat, la fecunditat i el nombre de matrimonis registrats, alhora que es manté el descens en les adopcions internacionals i en el nombre de nul·litats, separacions i divorcis registrats.
- Augmenta la xifra de la població catalana resident a l'estranger en el 8,6% (156.400 persones).

La població de Catalunya a 1 de gener del 2011, segons dades provisionals del padró, és de 7.535.251 persones, el 0,3% més que l'any anterior (22.870 persones més). Aquesta dada confirma un fre en el creixement poblacional. La població d'altres nacionalitats concentra el 15,7% del total (el 16,0% al 2010), si bé els residents a Catalunya absorbeixen el 20,6% de les persones de nacionalitat no espanyola de tota Espanya.

El creixement poblacional mostra un canvi de tendència a partir de l'any 2010 quan, contràriament al que succeïa els darrers anys, és l'augment dels efectius de nacionalitat espanyola el que fa incrementar el nombre de residents empadronats/des. Aquesta variació en les dades també es manté al 2011. Però, sens dubte, la novetat que aporten les dades provisionals del 2011 és el retrocés del volum de ciutadans i ciutadanes estrangers (15.581 persones estrangeres menys).

La piràmide d'edat de la població resident a Catalunya és regressiva, la representació típica d'una societat envellida. El grup de les persones de 65 anys i més concentra un nombre més elevat d'efectius que el d'infants menors de 15 anys (16,5% i 15,3%, respectivament). El gruix més important és el compost per les persones entre 15 i 64 anys, que concentra el 68,2% del total, mentre que en les nacionalitats estrangeres absorbeix el 82,1% del seu total. Pel que fa a les cohorts més nombroses, s'observa que, en el cas dels autòctons/es, es dona en les franges d'edat de 30 a 44 anys i en

els estrangers/es en les de 25 a 39 anys. Aquest és l'efecte i/o conseqüència d'una edat mitjana diferent entre un i altre col·lectiu. En el cas de les persones de nacionalitat espanyola l'edat mitjana se situa en 42,1 anys (43,3 per a les dones i 40,6 per als homes), si bé per a la població estrangera és de 30,8 anys (30,6 per a les dones i 31,0 per als homes), poc més d'11 anys de diferència.

De tota manera, l'evolució de l'índex d'envelliment (relació entre les persones de 65 anys i més i el nombre de joves menors de 15 anys) mostra una tendència positiva de recuperació, assolint al 2010 el valor de 106 (126 al 2000). Per contra, l'índex de sobreenvelliment (relació entre les persones de 85 anys i més i el nombre de persones de 65 i més) pren valors més alts cada any (13 al 2010 i 10 al 2000). A més, la població potencialment activa laboralment també es veu compromesa, atès que l'índex de reemplaçament de la població activa (relació entre les persones amb 60-64 anys i les persones amb 15-19 anys) mostra una evolució ascendent (85 al 2000), conseqüència de la baixada de la natalitat en els anys precedents.

La natalitat, malgrat el repunt de creixement que s'observava els darrers anys, viu l'any 2009 un descens del 4,7% en les seves xifres, fet que representa 4.175 nadons menys que l'any precedent. El nombre de nascuts vius al 2009 ha estat de 84.849. El decreixement més significatiu es dona en els nascuts de mares autòctones, fet que percentualment representa una reducció del 4,7%, enfront del 3,0% dels nascuts de mares estrangeres. Tot i això, 3 de cada 10 nadons són de mare estrangera (el 28,7%), percentatge que s'incrementa cada any. Paral·lelament al descens de la natalitat s'observa una reducció del nombre de fills per dona. Al 2009, l'indicador conjuntural de fecunditat pren un valor de 1,47 fills per dona, molt allunyat del necessari per al reemplaçament generacional (2,1). La taxa bruta de natalitat és de 11,5 naixements per cada 1.000 habitants. El nombre d'adopcions internacionals (627) també veu minvades les seves xifres. Rússia, la Xina i Etiòpia constitueixen els països amb un nombre més elevat d'adopcions amb destinació Catalunya (el 71,9% del total).

Les dades de mortalitat del 2009 no són gaire diferents a les de l'any precedent (59.644 i 59.485, respectivament), malgrat que s'observen lleugers augments en l'esperança de vida (78,7 anys en els homes i 84,6 en les dones). La taxa bruta de mortalitat s'ha situat en 8,1 defuncions per cada mil habitants, front les 8,2 de l'any 2008.

Unes altres variables demogràfiques que veuen reduïts els seus valors al 2009 són les que s'obtenen a partir del nombre de matrimonis, de nul·litats, de separacions i de divorcis registrats. Al 2009 hi ha 27.504 matrimonis registrats i la taxa bruta de nupcialitat s'ha situat en el 3,7% (4,2% al 2008). D'altra banda, les ruptures matrimonials ascendeixen a 19.478 (21.913 al 2008), el 92,9% de les quals són divorcis, el 7% separacions i el 0,1% nul·litats.

D'altra banda, els moviments emigratoris del 2010 mostren un augment del 8,6% respecte a l'any precedent (12.398 persones més). El gruix de les 156.400 persones

de nacionalitat espanyola inscrites als municipis catalans que decideixen viure a l'estranger tenen entre els 25 i els 49 anys (el 43,4% del total) i en el 39,9% dels casos l'elecció preferent es troba entre França, Argentina, Andorra i Alemanya.

Els moviments migratoris presenten un increment molt reduït del 0,8% (9.259 persones més), predictiu en certa manera de la reducció de la població estrangera que s'observa en les dades provisionals del 2011. Segons les dades definitives del 2010 en el perfil de la població estrangera resident a Catalunya destaca la preeminència, des del 2003, de les nacionalitats americanes (33,1% del total), seguida de les europees (30,4%). En tercer lloc se situen les nacionalitats africanes (26,2%) i, finalment, les asiàtiques i d'Oceania (10,2%). El col·lectiu marroquí, d'un dels set països majoritaris, és el més nombrós i augmenta cada any. Altres països amb un nombre elevat de persones al territori català són: Romania, Equador, Bolívia, Colòmbia, Itàlia i la Xina. D'un d'aquests països n'és el 51% dels residents estrangers a Catalunya.

Enguany es manté la tendència dels darrers anys que aproxima les dades del padró continu d'habitants a la del registre del Ministeri de Treball i Immigració, que comptabilitza el nombre de targetes de residència en vigor o els certificats de registre dels comunitaris (les dades provisionals del 2011 també confirmen aquesta tendència). A més, atès que al 2009 es va transferir a Catalunya la competència en matèria d'autoritzacions inicials de treball, al 2010 destaca que el nombre total d'expedients de gestió compartida ha ascendit a 26.266.

Les dades ministerials comptabilitzen 1.061.079 registres (30.354 més que l'any anterior), el 64,7% dels quals són targetes de residència del règim general i el 35,3% restant són certificats de registre del règim comunitari. Catalunya és manté un any més com la comunitat amb un nombre més elevat de certificats de registre i de targetes de residència en vigor. A més, segons el motiu d'expedició de les targetes de residència en vigor, s'observa que en el 66,0% dels casos són residències de llarga durada que, al marge d'indicar una estabilització de la població estrangera al territori, permet una aproximació a les possibilitats d'inserció en el mercat laboral atès que aquest tipus d'autorització té aparellada aquesta opció. D'altra banda, cal destacar que el 31,4% de les autoritzacions expedides a Espanya per motiu de reagrupament familiar són per a residents al territori català.

Tot i així, el nombre de tràmits gestionats per aquests processos de reagrupament familiar a les oficines d'estrangers de Catalunya ha disminuït molt, fins a la xifra de 19.134, i es consolida la tendència a la baixa que es va iniciar al 2009, possiblement com a conseqüència dels efectes de la conjuntura econòmica actual. Malgrat aquest descens, altres vies que reflecteixen la voluntat de permanència i d'integració de les persones immigrants són la decisió de tenir fills/es a Catalunya (el 28,7% dels nadons al 2009 tenen mare estrangera), la nupcialitat (el 23,6% dels matrimonis registrats al 2009 són mixtes i el 7,1% amb ambdós cònjuges d'altres nacionalitats), l'adquisició de la nacionalitat espanyola (19.566 concessions al 2009) i l'educació dels fills/es (155.845 infants i joves matriculats al curs 2009-10).

2 • SALUT

- El context actual de crisi financera internacional i l'increment de la despesa pública sanitària determina els debats a l'entorn de la sostenibilitat del sistema sanitari català. N'ergeixen propostes encaminades a millorar la recaptació de fons, els nivells d'eficiència i la modernització del model, i d'altres a favor i en contra de la introducció de mesures de copagament.
- Es confirma el bon estat de salut de la població de Catalunya alhora que l'envelliment demogràfic, la cronificació de les malalties, les causes evitables de mort, i els estils de vida de les persones constitueixen alguns dels principals reptes sociosanitaris ateses les dificultats d'adaptació del sistema als canvis sociodemogràfics i epidemiològics.
- Es detecten tendències favorables pel que fa al consum de tabac i alcohol en la població adulta i de cànnabis en la població adolescent. Contràriament, empitjoren les evidències relacionades amb els hàbits alimentaris i l'obesitat en el conjunt de la població, i amb el consum de tabac i alcohol en la població jove, malgrat les iniciatives públiques encetades al respecte.
- Els indicadors disponibles sobre recurs i activitat realitzada pel sistema sanitari suggereixen un cert esgotament del creixement dels últims anys, fet que s'ha traduït en una tendència cap a l'estancament dels recursos i/o l'activitat, quan no en una lleugera davallada. Els estimadors de satisfacció amb el sistema sanitari continuen oferint valoracions molt positives.
- La despesa pública sanitària creix el 7,3% l'any 2010, com també ho fa la despesa de salut respecte del PIB (que passa de representar el 4,7% al 4,9%) i la despesa per càpita (de 1.320 euros a 1.375). No varia pràcticament el nombre de receptes per habitant ni el percentatge d'aportació dels usuaris i usuàries sobre el PVP.

El context actual de crisi financera internacional i l'increment de la despesa sanitària pública determinen els debats a l'entorn de la sostenibilitat del sistema sanitari català. N'ergeixen propostes a favor i en contra de la introducció de mesures de copagament. En aquest sentit destaquen els consells de l'OMS i l'"Informe Vilardell" consistents a buscar alternatives que millorin la recaptació de fons, el nivell d'eficiència de l'assistència sanitària i la modernització del model sanitari.

Pel que fa a la recaptació, es proposa lluitar contra l'evasió fiscal, restablir les prioritats en els pressupostos dels estats, diversificar i ampliar les fonts de finançament a través dels impostos solidaris i de luxe, i racionalitzar la despesa sanitària. Quant a l'eficiència, s'advoca per adoptar un posicionament estratègic davant l'evidència sobre el cost-efectivitat de les productes i serveis. I en relació amb la modernització del model sanitari, es convida a potenciar l'R+D+I i la cultura de l'avaluació, així com a establir una combinació òptima entre les activitats de promoció, prevenció, tractament i rehabilitació.

Les dades disponibles confirmen un any més el bon estat de salut de la població de Catalunya des d'una perspectiva comparativa internacional. El 74,2% de la població de Catalunya de 16 anys i més manifesta tenir un estat de salut bo o molt bo, però continuen existint desigualtats de gènere i socioeconòmiques rellevants.

L'envelliment demogràfic, la cronificació de les malalties, les causes evitables de mort, i els estils de vida de les persones constitueixen alguns dels principals reptes socio-sanitaris ateses les dificultats d'adaptació del sistema als canvis sociodemogràfics i epidemiològics. Per aquest motiu es planteja la necessitat de desenvolupar el continu assistencial (social i sanitari) des d'una perspectiva holística de la salut i els seus determinants en tant que condició necessària per adequar l'estructura i el funcionament del sistema a les necessitats dels i les pacients.

L'augment progressiu de l'esperança de vida es combina amb una presència demogràfica més elevada de la cronicitat, alhora que la incapacitat esdevé una condició progressivament minvant en la vida de les persones com a conseqüència de la introducció de millores tecnològiques en els medicaments, els dispositius i els tractaments socio-sanitaris.

Per la seva banda, la mortalitat evitable disminueix en termes generals, si bé les causes susceptibles d'intervenció a través de les polítiques de salut pública intersectorials (promoció i prevenció) mostren un descens menys pronunciat que aquelles altres susceptibles d'intervenció mitjançant l'assistència sanitària (rehabilitació i tractament). Tot i això, es detecten tendències favorables en relació amb la sida i la sinistralitat a la xarxa viària catalana.

Quant als hàbits i els estils de vida, es detecten tendències favorables en el consum de tabac i alcohol en la població adulta, d'una banda, i de cànnabis en la població adolescent, de l'altra, que perd protagonisme com a ritual de pas cap a la joventut però manté uns nivells de consum elevats. Contràriament, les perspectives són menys esperançadores pel que fa als hàbits alimentaris, a l'obesitat, i al consum d'alcohol associat a conductes de risc en la població jove.

L'any 2009, els indicadors disponibles sobre els recursos i l'activitat del sistema sanitari suggereixen un cert esgotament de la tendència creixent reportada al llarg dels últims anys, fet que generalment s'ha traduït en un estancament dels recursos disponibles i/o l'activitat duta a terme, quan no en una lleugera davallada. Creixen les llistes d'espera, tant per a les intervencions quirúrgiques amb temps màxim d'espera garantit com per a les proves diagnòstiques. Els estimadors de satisfacció amb el sistema sanitari continuen oferint, però, valoracions molt positives l'any 2010, llevat dels aspectes relacionats amb la gestió de la informació.

En l'àmbit de l'atenció primària, destaca, a diferència de l'any anterior, la reducció dels recursos humans per habitant, particularment en el cas dels assistents/es socials i menys en el dels metges/esses i dels infermers/eres, així com la davallada de la freqüentació dels EAP després d'un període d'intensificacions gairebé ininterrompudes.

En l'àmbit de l'atenció hospitalària, les mesures de contenció de la despesa i la incorporació d'innovacions tecnològiques continuen desplaçant l'activitat cap a un model d'atenció més ambulatoria que dona com a resultat una reducció de la durada mitjana de les estades i del nombre de llits per habitant, el qual se situa per sobre de la mitjana de l'Estat però per sota de la UE.

En l'àmbit de l'atenció sociosanitària es constata, un any més, l'ampliació dels recursos destinats a les unitats d'internament de mitjana durada (*i.e.* llits per habitant gran) en detriment de les de llarga durada, encara que l'activitat s'amplia considerablement en tots dos casos. Pel que fa a l'atenció ambulatoria, s'incrementa considerablement el nombre de programes d'atenció domiciliària-equips de suport (PADES) alhora que decau l'activitat dels hospitals de dia sociosanitaris.

En l'àmbit de l'atenció en salut mental, destaca l'estabilització dels recursos d'hospitalització (llits per habitant) i, fins i tot, la reducció de l'activitat en comparació amb l'any anterior. La lectura és més complexa en el cas dels serveis alternatius a l'internament, però en qualsevol cas destaca la intensificació de l'activitat —sobretot adreçada a la població infantil i jove— i el contrast amb la tendència clarament expansiva de l'any anterior.

La despesa pública sanitària creix el 7,3% l'any 2010, com també ho fa la despesa de salut respecte del PIB (que passa de representar el 4,7% al 4,9%) i la despesa per càpita (de 1.320 euros a 1.375). En canvi, el pes de la despesa pública sanitària sobre el total del pressupost del sector públic de la Generalitat disminueix del 26,3% al 25,6%.

El pressupost del CatSalut en despesa farmacèutica disminueix del 18,7% al 15,5% entre els anys 2009 i 2010. Alhora, no varia pràcticament el nombre de receptes per habitant ni el percentatge d'aportació dels usuaris i usuàries sobre el PVP.

Pel que fa a la despesa privada en salut, l'any 2009 es confirma la tendència a la baixa del seu pes sobre la despesa pública en salut que es va observar el 2008, i augmenta el seu pes sobre la despesa total de les famílies. La despesa sanitària de les famílies de Catalunya representa el 29,7% de la despesa pública pressupostada en salut i el 3,17% de la despesa total de les famílies.

3 • EDUCACIÓ

- En l'actual context de crisi econòmica i atur elevat, creix el valor que les persones i les institucions reconeixen a l'educació, com a element essencial per al creixement econòmic i la cohesió social.
- El curs 2009-2010 s'incrementa de manera generalitzada el nombre de persones que estudien en gairebé tots els nivells formatius.
- La formació a distància (principalment en línia) es consolida com una opció estable i amb potencial de creixement.
- La lluita contra el fracàs escolar esdevé un objectiu compartit per totes les institucions.
- Existeix un diferencial important entre el pes de l'alumnat català sobre el total estatal i el percentatge de beques i ajuts que rep: l'alumnat català representa el 16% del total estatal, mentre que el nombre de becaris i l'import percebut per aquests és el 7,5% del total.
- El pressupost del Programa educació de la Generalitat de Catalunya l'any 2010 és el 3,01% del PIB, mentre que per al conjunt de l'Estat la despesa pública en educació arriba al 3,82% del PIB.

Si bé el nivell formatiu de les persones no és l'únic determinant de la seva situació ocupacional, la majoria d'estudis conclouen que esdevé fonamental per garantir-ne la seva ocupabilitat, tant per entrar com per mantenir-se en el mercat de treball i progressar-hi. D'altra banda, el nivell formatiu de la població té efectes positius en el creixement econòmic i la cohesió social.

Aquestes dues afirmacions han guiat les decisions tant de les institucions polítiques com de moltes persones al llarg de l'any 2010: una de les prioritats de l'Estratègia Europa 2020 (i per tant de tots els estats membres) és l'educació.

A Catalunya, al curs 2009-2010 tots els ensenyaments formals han registrat un increment de la matrícula: el 2,4% en els ensenyaments de règim general, el 6,3% en els de règim especial i el 3,6% en la formació d'adults. Pel que fa a la matrícula de l'ensenyament universitari, el curs 2008-2009 aquesta es va mantenir (només va davallar el 0,1%).

Aquesta revalorització social de l'educació és més intensa en els ensenyaments professionalitzadors (registren els principals increments: l'11% en els CFGM, el 9,9% en els CFGS i el 13,8% en els PQPI) i aquells impartits en la modalitat a distància, principalment en línia, ja sigui a través de l'Institut Obert de Catalunya (IOC) o a través de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Així, al curs 2009-2010 l'alumnat de l'IOC ha crescut de manera significativa: els matriculats en ESO han passat de 2.095 a 5.086, de 649 a 1.146 els matriculats

en CFGM i de 2.328 a 4.273 els matriculats en CFGS. Alhora, la UOC va comptar amb un 3,6% més d'alumnes matriculats al curs 2008-2009 (en passar de 40.860 a 42.313 estudiants). El creixement sostingut els darrers anys de l'alumnat de la UOC (el 6,6% anual acumulatiu des del curs 2003-2004) fa que hagi passat de concentrar el 13,9% dels estudiants del sistema universitari català al curs 2003-2004 al 19% durant el curs 2008-2009, per davant d'altres universitats, com la UAB i la UPC. Les dades reflecteixen com la formació a distància es consolida com una opció estable i amb potencial de creixement.

D'altra banda, l'increment generalitzat del nombre d'estudiants també és degut a la implantació de diferents mecanismes per flexibilitzar el pas d'un nivell formatiu a un altre, com ara les passarel·les formatives entre els PQPI i els CFGM, les proves d'accés als diferents cicles d'FP, l'accés a la universitat dels estudiants de CFGS i les noves proves d'accés a la universitat per a més grans de 45 anys, entre d'altres. Les dades analitzades reflecteixen com la formació de persones adultes es presenta com una via en creixement per preparar aquestes proves. Així mateix, cal tenir en compte alguns dels canvis introduïts per la Llei 2/2011, de 4 de març, d'economia sostenible per tal de flexibilitzar les passarel·les entre nivells formatius.

Als increments de l'alumnat matriculat que registra la formació professional també cal afegir l'increment de l'1,1% de l'alumnat de batxillerat (en la modalitat presencial), trencant la dinàmica d'anys anteriors. Aquest augment generalitzat dels ensenyaments postobligatoris reflecteix un avenç positiu en el foment de la continuïtat d'aquests estudis i esdevé decisiu per impulsar la formació al llarg de la vida.

Enguany s'han fet públics els resultats de l'informe PISA 2009. Les dades de Catalunya mostren una millora respecte als resultats del 2006 per les tres competències avaluades, que en els tres casos estan per sobre de la mitjana espanyola i, en comprensió lectora i matemàtiques per sobre de la mitjana dels països de l'OCDE. En general, davalla el percentatge de l'alumnat en els nivells més baixos de les tres competències, si bé no s'incrementa de manera significativa en els nivells més alts, fet que reflecteix avanços en termes d'equitat però no d'excel·lència.

Malgrat això, les dades sobre el fracàs escolar de l'alumnat continuen sent preocupants: a Catalunya l'any 2010 el 29% de la població de 18 a 24 anys que té com a màxim educació secundària obligatòria no continua estudiant, si bé aquest percentatge l'any 2009 va ser el 31,9%. La UE ha fixat com a objectiu comú per a l'any 2020 reduir aquest percentatge per sota del 10%. El Ministeri d'Educació espanyol rebaixa aquest objectiu al 15% i preveu una sèrie de mesures (recollides al Pla d'acció 2010-2011) per assolir-lo.

El CTESC, conscient de la importància de garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat i atesa la diagnosi del sistema educatiu català que elabora anualment en aquesta Memòria, ha aprovat *l'Informe sobre el risc de fracàs escolar a Catalunya*, que conté una sèrie de recomanacions al Govern: millorar la informació disponible sobre la trajectòria individual dels estudiants així com les estadístiques generals; adaptar el

currículum i la metodologia a l'alumne i alhora flexibilitzar l'accés i el retorn al sistema educatiu; fomentar el treball en xarxa i l'estabilitat dels equips docents; incidir i millorar la formació i el rol del professorat; millorar l'orientació i l'atenció personalitzada; fer de la participació, l'estabilitat i el consens els principis rectors del model educatiu; reforçar la promoció del valor i el reconeixement de l'educació; impulsar una vinculació més estreta entre entorn, escola i treball; i garantir una distribució equitativa de l'alumnat amb necessitats educatives especials i específiques en els centres sostinguts amb fons públics.

En els darrers anys la despesa pública en educació ha crescut un any respecte l'altre. Així, el pressupost del Programa educació de la Generalitat de Catalunya l'any 2010 és de 6.310,5 milions d'euros, el 4,68% superior al de l'any 2009. Aquesta xifra representa el 3,01% del PIB, 0,10 punts percentuals més que l'any 2009, però inferior al del conjunt de l'Estat, que arriba al 3,82% del PIB.

Pel que fa a la despesa privada en educació, les dades mostren que l'any 2009 aquesta va ser de 1.173,5 milions d'euros, l'1,4% més que el 2008. El pes de la despesa privada en educació sobre la despesa pública en educació va situar-se en el 19,3%, 0,6 punts percentuals menys que l'any 2008.

En canvi, la despesa pública liquidada en educació no universitària del Departament d'Ensenyament per a l'any 2009 va ser de 5.393,1 milions d'euros, el 6,4% superior a l'import de l'any 2008. La partida que més va augmentar va ser la dels PQPI (17,2 milions d'euros), que va créixer el 135,3%, mentre que les partides que més van reduir la seva despesa van ser la investigació educativa (un 91,8% menys) i l'administració general educativa (un 32,2% menys).

El pressupost liquidat de les universitats públiques de l'any 2009 presenta unes despeses de 1.538,7 milions d'euros, l'1,6% superior al de l'any 2008, i un romanent de 87,3 milions d'euros, el 260,1% superior al de l'any 2008. Aquest increment és degut al fet que van augmentar les transferències rebudes, la qual cosa unida a l'augment del superàvit financer, fan que augmenti considerablement el romanent del pressupost.

Per últim, cal fer una breu reflexió sobre l'actual sistema de beques i ajuts a l'estudi, atès que les dades analitzades constaten com si bé l'alumnat català representa el 16% de l'alumnat total estatal, el nombre de becaris i l'import percebut per aquests és el 7,5% del total. Això s'explica per diferents motius, entre els que destaca el fet que els llindars de renda que es fixen anualment per atorgar les beques i ajuts són els mateixos per a tot l'Estat, és a dir, no estan territorialitzats tenint en compte el nivell de vida i el PIB per càpita de cada comunitat, fet que situa l'alumnat català en una posició més desavantajosa per accedir a una beca o ajut respecte de la resta d'estudiants de l'Estat. Un altre factor que podria explicar aquestes disparitats és la concentració d'una major demanda de determinades tipologies de beques en determinades comunitats (com ara la de mobilitat i residència, que tenen una menor demanda a Catalunya atesa la distribució territorial del sistema universitari català).

4 • HABITATGE

- L'any 2010, el mercat de l'habitatge a Catalunya es manté en recessió, si bé frena la caiguda dels dos anys precedents, amb una caiguda del 25% del valor real de la construcció residencial.
- Les entitats de crèdit espanyoles han traslladat la rebaixa de l'Euríbor al mercat hipotecari espanyol, millorant les condicions de crèdit a les famílies per la compra d'habitatge, si bé es mantenen els recels a l'hora de facilitar finançament a empreses de l'activitat constructora i immobiliària.
- La demanda d'habitatge pel motiu residencial, si bé en un context encara de debilitat, rep l'impuls de l'increment de la fiscalitat en la compra d'habitatge per al 2011, mentre que segueix empitjorant la demanada pel motiu inversió, afectada encara per unes expectatives de reducció futures del preu de l'habitatge.
- Es manté encara una oferta relativament creixent, tot i que es redueix el nombre d'habitatges acabats, en el conjunt dels mercats de l'habitatge, amb un desplaçament de l'oferta més intens cap el mercat de segona mà i de lloguer.
- Aquestes condicions del mercat s'han traduït en una alentiment en la reducció dels preus en els mercats de compra d'habitatge a Catalunya, amb una reducció del 2,8% en el mercat d'habitatge lliure nou, i del 2,7% en el mercat d'habitatge lliure de segona mà, mentre que el preu en el mercat d'habitatge de protecció nou s'incrementa l'1,7%; i es redueix el 4,6% el preu del mercat de nous lloguers.
- La política d'habitatge en el conjunt de l'Estat se segueix instrumentant, principalment, a través de beneficis fiscals a la compra, si bé es preveu una reducció d'aquests beneficis associada a l'increment en els tipus reduïts de l'IVA per la compra d'habitatge nou a partir de la segona meitat de l'any, mentre que la Generalitat de Catalunya també redueix els beneficis fiscals a la compra, en la segona meitat de l'any, per les transaccions en el mercat de segona mà, a través de l'increment del tipus de gravamen en les transmissions d'immobles.
- Paral·lelament, tant l'Estat com la Generalitat redueixen per al 2010 les subvencions directes a oferents i demandants d'habitatge a Catalunya, que s'aproven per un import potencial de 377 milions d'euros. Els ajuts al lloguer s'incrementen el 24,2%; els ajuts a la rehabilitació es redueixen el 36,6%; els ajuts a la compra es redueixen el 4%; i els ajuts a la compra o urbanització del sòl es redueixen el 40,8%.
- A la vegada, es redueix el 15,8% el nombre d'habitatge iniciats amb protecció oficial de nova construcció, fins a 7.602 habitatges nous iniciats, el 56,1% del qual és habitatge de lloguer.

L'any 2010, el mercat de l'habitatge a Catalunya segueix mantenint les dificultats dels dos anys precedents, si bé la caiguda dels preus es desaccelera. En un context de reestructuració del sistema de finançament espanyol, especialment pel que fa al sector de les caixes d'estalvi, i malgrat l'obertura dels mercats majoristes on es financen i les mesures de foment a la liquiditat reestablertes al llarg de l'any pel

BCE, s'han mantingut els recels de les institucions financeres a l'hora de facilitar finançament a les empreses per a la construcció i promoció d'habitatges. En aquest sector segueix empitjorant la qualitat creditícia amb un increment del percentatge del crèdit de dubtós cobrament, situat entre el 12% i el 14%, i de la part potencialment problemàtica de tot el crèdit que té concedit, que s'eleva fins al 41% el mes de juny del 2010.

Paral·lelament, ha tingut lloc una relativa millora de les condicions creditícies a les famílies per a la compra d'habitatge com a conseqüència, en part, de la millora del percentatge de crèdit de dubtós cobrament, fins al 2,4%, i si bé s'incrementa el nombre d'execucions hipotecàries, fins a un màxim des de l'inici de la crisi, es desaccelera significativament el seu creixement, del 0,3%, respecte del 2009. Aquesta millora relativa s'ha traduït a Catalunya en una frenada de la caiguda de la constitució de noves hipoteques, principalment, per la millora de les transaccions en el mercat de compra de segona mà.

Tot i així, les persistents dificultats de l'activitat econòmica, conjuntament amb la desacceleració de la caiguda dels preus dels habitatges i les expectatives sobre la seva evolució de futur, segueixen mantenint dèbil la demanda d'habitatge (o la disposició al pagament) per part dels compradors al llarg del 2010, ja sigui per motius residencials o per motius d'inversió.

Aquestes dificultats en el mercat de l'habitatge han tingut com a conseqüència una reducció en termes reals del valor de la construcció residencial del 25%. Així, l'any 2010 es redueix el nombre d'habitatges acabats i el nombre d'habitatges iniciats d'obra nova, en el 46,6% i el 17,5% respectivament, si bé cal tenir en compte, com un element que millora les perspectives de futur del sector, l'increment del 78,2% del nombre d'habitatges iniciats en obres de rehabilitació i reforma, que s'ha concentrat en la província de Barcelona i en concret en el seu àmbit metropolità.

L'estoc dels habitatges acumulats en oferta dels darrers anys, les promocions d'habitatge noves, si bé menors, que han entrat en el mercat i les dificultats financeres del sector immobiliari i de la construcció han mantingut una oferta creixent en el mercat, més intensa en el mercat de segona mà i el de lloguer. Pel que fa a la demanda de compra, afectada pel pràcticament nul creixement de les rendes salarials i la destrucció de llocs de treball, s'ha vist en part alimentada per l'augment aprovat en la fiscalitat de la compra d'habitatge, amb efectes plens a partir del 2011, i per la reducció dels tipus d'interès hipotecari, la qual cosa pot explicar la menor caiguda en els preus de compra tant d'obra nova com de segona mà, i la desacceleració en la caiguda del nombre de transaccions en habitatges d'obra nova, i l'increment de les transaccions en habitatge de segona mà. Pel que fa al lloguer segueix rebent la demanda desplaçada de compra, tot i així, se segueix reduint el preu del lloguer dels nous contractes.

En el cas dels habitatges nous els preus de compra s'han reduït el 2,8% respecte del 2009 en el conjunt de Catalunya, com a conseqüència d'un alentiment en la caiguda

dels preus en tots els grans àmbits, els municipis de Catalunya menys Barcelona i la seva conurbació, la ciutat de Barcelona, com en la seva conurbació. Al mateix temps, el nombre de transaccions d'habitatge lliure nou a Catalunya segueix caient, el 7,2%, si bé a un ritme inferior al del 2009 i s'incrementen el 2,7% a la província de Barcelona. Tot i així, es manté per al conjunt de Catalunya la dificultat de comercialització de les promocions d'obra nova en oferta, que es posa de manifest en l'augment dels mesos transcorreguts per vendre una promoció i en la reducció del percentatge d'habitatges venuts d'una promoció en un mes d'oferta, si bé millora el percentatge d'habitatges venuts al llarg de l'any del conjunt de promocions.

En el mercat d'habitatge de segona mà també ha tingut lloc una caiguda menys intensa dels preus que l'any 2009, del 2,7% en termes mitjans, tant fora de l'àmbit de la ciutat de Barcelona, on el preu s'ha reduït en termes mitjans el 6,1% respecte del 2009, com en la ciutat de Barcelona, on el preu mitjà de venda s'ha reduït el 0,4%. Els preus de venda del m² dels habitatges de segona mà es mantenen, aproximadament, en els 11 municipis de l'anàlisi entre el 7% i el 30% inferiors als preus de venda de primera mà. A la vegada, el nombre de transaccions en aquest mercat s'incrementa amb més intensitat que al 2009, el 31,3%, si bé encara en nivells clarament inferiors als que tenien lloc fa tres anys.

El mercat d'habitatge protegit, afectat encara per les restriccions de crèdit, ha vist incrementar-se lleugerament el nombre de transaccions en el mercat d'habitatge nou protegit, el 4,3% respecte del 2009, mentre que els preus de venda han augmentat de mitjana l'any 2010 a Catalunya l'1,7%.

El mercat de lloguer, que segueix recollint part de la demanda que no pot accedir a la compra, s'ha seguit expandint respecte del 2009, amb un increment dels nous contractes del 18,8%. Tot i així, l'increment de l'oferta d'aquesta forma de tinença, ha repercutit en una baixa en el lloguer anual mitjà del 4,6% i se situa per al conjunt de Catalunya en els 819,9 euros al mes, que significa el 40,8% en relació amb el cost salarial mitjà a Catalunya, i el 90% en relació amb la quota hipotecària teòrica d'un pis mitjà de 90 metres quadrats.

Pel que fa a la política d'habitatge per part de la Generalitat de Catalunya, en l'exercici 2010 els pressupostos de la Generalitat de Catalunya preveuen un despesa global (despesa efectiva i despesa fiscal) en política d'habitatge de 1.367 milions d'euros, el 9,8% menys que en els pressupostos del 2009.

En despesa efectiva la Generalitat té pressupostats 723,9 milions d'euros en la política de despesa d'habitatge (programa 43 dels pressupostos), l'1,8% de tot el pressupost del sector públic, que significa una reducció de 100,4 milions d'euros en aquesta política, el 12,2% menys que l'any 2009.

Es redueix l'impacte pressupostat dels beneficis fiscals en matèria d'habitatge fins a 643,1 milions d'euros, el 6,9% menys que en l'exercici 2009, com a conseqüència de les previsions de caiguda de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics

documentats, mentre que s'incrementa la previsió de beneficis fiscals associats a la compra i el lloguer a través de la part autonòmica de l'IRPF.

Pel que fa a les subvencions a la política d'habitatge de la Generalitat i de l'Estat a Catalunya en termes globals, l'any 2010, l'import potencial dels ajuts aprovats en relació amb les actuacions protegides ha estat de 377 milions d'euros, amb una reducció del 4,4% respecte del 2009. Aquesta reducció és el resultat combinat d'un augment del 4,1% del nombre d'actuacions/beneficiaris associats a aquestes subvencions, que ha estat de 125.702 beneficiaris, amb una reducció del 8,2% de l'import mitjà de subvenció per actuació/beneficiari que després de dos anys consecutius de caiguda ha assolit el valor de 2.881,2 euros per actuació/beneficiari.

La part més important de les subvencions es destina als ajuts al lloguer, que acumulen el 45,2% del total, i incrementen el 24,2% respecte del 2009 com a conseqüència de l'augment del nombre de beneficiaris, del 22,8%, mentre que es manté relativament estable l'import mitjà dels ajuts, amb un increment de l'1,1%. En segon lloc hi ha els ajuts a la promoció i accés a l'habitatge, que acumulen el 34,3% del total, i han reduït el seu valor el 4%, en aquest cas per una reducció del 10,8% del nombre d'habitatges subvencionats que compensa l'increment de l'import mitjà dels ajuts, del 7,7%. La rehabilitació d'habitatges acumula el 19,2% dels ajuts, que aquest any tenen una reducció del 36,6% respecte del 2009, amb una caiguda del 25,6% de l'import mitjà dels ajuts i del 14,5% del nombre d'habitatges beneficiaris. Finalment, la part més petita dels ajuts es destina a la compra o urbanització del sòl, que acumula l'1,3% dels ajuts, i s'ha reduït el 40,8% respecte del 2009, com a resultat d'un increment de l'1,7% de l'import mitjà dels ajuts i una reducció del 41,8% del nombre d'habitatges beneficiaris.

El nombre d'habitatges iniciats amb protecció oficial de nova construcció² a Catalunya l'any 2010 és de 7.602. S'ha reduït el 15,8% respecte de l'any 2009, i se situa per sota de la mitjana en els darrers anys (2006-2009), en què s'han iniciat 9.091 habitatges protegits per any.

De totes maneres, aquesta xifra és encara lluny de les necessitats d'una part cada vegada més gran de la població amb dificultats d'accés a l'habitatge. El pes d'aquest tipus de promocions sobre el total d'habitatges iniciats s'ha situat l'any 2010 en el 56,2%, reduint el seu pes respecte del 2009, en part també com a conseqüència de l'increment en el nombre d'habitatges lliures iniciats associats a la rehabilitació.

Atenent al tipus de promoció dels habitatges iniciats amb protecció³, l'any 2010 s'observa que les promocions de lloguer protegit amb un increment de l'1,5%, han

- 2 • Mesurada a través de les dades d'habitatges iniciats facilitades per la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana.
- 3 • Les dades facilitades per la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana no permeten una major desagregació de la tipologia d'habitatges pel 2010.

guanyat pes i representen el 56,1% del total de la protecció respecte de l'any 2009, mentre que les promocions d'habitatge de compra en signifiquen el 43,9% i s'han reduït 7,4 punts percentuals. L'any 2010 no s'han iniciat habitatges del programa de remodelació de barris.

5 • PROTECCIÓ SOCIAL, SERVEIS SOCIALS I ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA

- Creix la vulnerabilitat social a Catalunya: creix el risc de caure a la pobresa i destaca l'augment de la pobresa infantil.
- Augmenta la demanda de protecció social i serveis socials a Catalunya. Es dispara el nombre de persones beneficiàries de l'RMI, un 44% més que l'any anterior. També creixen les actuacions dels serveis socials.
- S'aprova el Pla extraordinari estatal de lluita contra la pobresa 2010 i es facilita l'accés a l'RMI.
- El perfil de la vulnerabilitat social a Catalunya està canviant i això ha generat noves necessitats socials. Més d'un terç de les sol·licituds de l'RMI ja responen a un motiu laboral (2010). Augmenta la importància de les problemàtiques econòmiques i laborals en les actuacions dels serveis socials (2009).
- Els sistemes de protecció social i els serveis socials han amortit les conseqüències socials de la crisi. Aquests sistemes, però, no són immunes a la pròpia conjuntura.
- El Govern de l'Estat aprova la reforma de les pensions.

Els indicadors analitzats mostren un increment de la vulnerabilitat social a Catalunya: la taxa de risc de pobresa s'ha situat en el 18,4% l'any 2009, mentre que l'any anterior va ser del 16,6%. Cal fer referència especialment a l'increment del risc de pobresa infantil, que l'any 2009 se situa en el 23,4% (front al 17,6 de l'any 2008). L'augment de l'atur i la consegüent reducció dels ingressos de les llars és un dels factors que pot explicar aquesta situació. També cal fer referència a l'increment del risc de pobresa de les famílies nombroses (llars formades per dues persones adultes amb tres o més fills i filles dependents): el 60,3% d'aquestes famílies estan en aquesta situació l'any 2009 (14,6 punts percentuals més en termes interanuals). Així mateix, la renda mitjana de les llars catalanes l'any 2009 ha disminuït lleugerament en termes interanuals: és la primera vegada des del 2004, primer any en que s'elabora l'Enquesta de condicions de vida, en que es produeix aquesta situació. Igualment, s'observa una tendència a l'increment de la polarització de la renda a Catalunya, sobretot a favor del 10% de la població amb el nivell econòmic més alt⁴.

La Unió Europea es planteja reduir la pobresa a Europa en vint milions de persones. Per aconseguir aquest objectiu es crea la Plataforma contra la pobresa i l'exclusió so-

4 • Els ingressos són els de l'any anterior al de l'elaboració de l'Enquesta.

cial en el marc de l'Estratègia Europa 2020. La Plataforma proposa una sèrie de tasques a desenvolupar per la Comissió Europea i els estats membres i té com a objectiu augmentar la consciència i el reconeixement dels drets fonamentals de les persones que pateixen pobresa i exclusió social. La Comissió Europea posa de manifest que prevenir i abordar la pobresa és crucial, en particular la pobresa infantil, per preparar Europa de cara al futur.

Juntament amb l'increment de la vulnerabilitat social, s'observa un increment dels sectors que es veuen afectats per l'exclusió, que està suposant un canvi de perfil de la vulnerabilitat social a Catalunya. Aquesta circumstància és fruit de la situació socioeconòmica actual, però també de les transformacions socials que han tingut lloc a Catalunya en les darreres dècades i que han incidit en les necessitats socials de la població. Aquesta situació es posa de manifest en el Pla per a la inclusió i la cohesió social 2010-2013 i, com a conseqüència, s'assenyala la necessitat d'orientar tant la recerca com l'acció política des de la perspectiva del cycle vital.

Com a conseqüència, assistim a un increment de la demanda de protecció social i de serveis socials, que està posant a prova els sistemes de protecció social i les polítiques socials en un context diferent al moment en què aquests sistemes foren concebuts. Així, durant els dos darrers anys les persones beneficiàries de la renda mínima d'inserció (RMI) han augmentat de forma important: l'any 2010, 79.341 persones han estat beneficiàries de l'RMI, el 44,4% més que l'any 2009 i el 150,5% més respecte de l'any 2008. El nombre d'expedients (persones titulars) l'any 2010 (30.277) s'ha més que duplicat respecte de l'any 2008, amb un increment del 121%. S'observa que el motiu laboral (la manca de feina) està guanyant pes progressivament respecte del total i l'any 2010 ja és l'origen de més d'un terç de les sol·licituds (en concret, del 36,3%), mentre que l'any 2009 el motiu laboral va suposar el 25,6% de les sol·licituds i l'any 2008 va motivar el 14,1%. Així mateix, també han augmentat el nombre d'actuacions dels serveis socials: l'any 2009 es van comptabilitzar 2.945.085⁵ (amb un increment del 15,5% en termes interanuals) i estan guanyant pes respecte del total les problemàtiques de caire econòmic i laboral.

Per donar resposta a l'increment de la demanda d'ajudes econòmiques i socials, el Govern de l'Estat ha aprovat el Pla extraordinari de foment de la inclusió social i de lluita contra la pobresa 2010, que reforça l'atenció directa a la ciutadania en risc d'exclusió a través dels ajuntaments i les organitzacions no governamentals. Així mateix, la Generalitat de Catalunya ha aprovat una sèrie de mesures per facilitar l'accés a la renda mínima d'inserció davant l'augment de les necessitats socials a Catalunya.

Davant d'aquesta situació, la UE ha posat de manifest el paper dels estabilitzadors automàtics dels sistemes de protecció i el rol crucial jugat pels serveis socials en mo-

5 • Una mateixa persona pot rebre més d'una actuació. Si plantejem la hipòtesi que cada persona hagi rebut dues actuacions de mitjana, l'any 2009 una de cada cinc persones a Catalunya ha rebut l'atenció dels serveis socials.

ments de crisi econòmica. Tanmateix, aquests sistemes no són immunes a la pròpia conjuntura a la qual han de donar resposta. En aquest sentit, els efectes negatius que la crisi ha tingut sobre el mercat de treball han repercutit sobre el sistema de pensions i poden repercutir en el futur, tant pel que fa a la seva sostenibilitat com a l'adequació de les pensions, atès que aquesta adequació depèn cada vegada més de trajectòries laborals més completes i de durada més elevada. Actualment està en seu parlamentària la reforma de les pensions, que planteja, entre les seves mesures principals, el retard de l'edat de jubilació i l'augment del període de còmput de la pensió.

Igualment, la UE ha assenyalat que, malgrat que diversos estats membres han prolongat la duració de les prestacions i han suavitzat les normes per acollir-s'hi (és el cas de les prestacions per desocupació a l'Estat espanyol i de la renda mínima d'inserció a nivell autonòmic), la pressió sobre "els sistemes d'últim recurs" ha començat a accentuar-se. En aquest sentit, la Comissió Europea subratlla la necessitat de preveure estratègies basades en els principis de la inclusió activa.

Els serveis socials s'enfronten al repte de conjugar la seva vocació d'universalitat, així com l'augment i diversificació de la demanda, amb un context de contenció de la despesa. Això es posa especialment de manifest en el desplegament del Sistema català per a l'autonomia i atenció a la dependència (SCAAD), sobretot per les expectatives generades en la ciutadania. L'SCAAD es continua recolzant en l'entorn privat mitjançant la prestació econòmica per a cures en l'entorn familiar, ateses les restriccions pressupostàries i una oferta encara limitada en el marc de la Xarxa de serveis socials. A 1 de gener de 2011⁶ el nombre de sol·licituds registrades a Catalunya és de 231.198, el 97,8% de les quals han estat objecte de valoració (226.133). Respecte al grau i nivell de les valoracions, s'observa que els graus inferiors de la dependència han anat guanyant en importància. En conseqüència, es pot afirmar que la majoria de les valoracions amb els graus més aguts de la dependència es van realitzar els primers anys de desplegament de la Llei.

Davant la situació amb què s'enfronten els serveis socials, el repte és la millora de la seva eficiència mitjançant la realització d'esforços en la seva organització i finançament per aconseguir uns serveis socials accessibles, assequibles i de qualitat.

A Catalunya s'ha continuat amb el desplegament de la Llei de serveis socials: s'ha desenvolupat el Pla estratègic de serveis socials 2010-2013, que inclou el Pla de qualitat de serveis socials 2010-2013. També s'aprova la Cartera de serveis socials per al període 2010-2011. El Pla estratègic identifica tres reptes per als serveis socials: la seva universalització i qualitat i el desenvolupament del sistema públic de serveis socials. El Pla posa de manifest que les transformacions socials que han tingut lloc a Catalunya en les darreres dècades han incidit en les necessitats que han de ser ateses pels serveis socials i identifica tres tipus de necessitats: les relaciona-

6 • Dades acumulades des de l'entrada en vigor de la Llei 39/2006. Estadístiques SAAD, IMSERSO, Ministeri de Sanitat, Política Social i Igualtat.

des amb la manca d'autonomia, amb l'àmbit relacional i les situacions de necessitat material i instrumental. La Cartera de serveis socials ha d'adaptar les seves prestacions a les noves necessitats socials. En aquest sentit, la segona Cartera de serveis socials (2010-2011) incorpora una sèrie de novetats respecte a la primera, entre les quals destaquen l'ampliació de les prestacions de servei garantides a persones en situació de dependència, la incorporació d'una sèrie de prestacions socials de caràcter econòmic de dret de concurrència, l'ampliació de l'abast d'algunes prestacions i la incorporació de dos serveis nous.

L'augment de les necessitats socials i de la demanda de protecció social s'ha traduït en termes d'augment de la despesa en l'àmbit de l'Estat i, sobretot, en l'àmbit de la Generalitat de Catalunya: la despesa en protecció i promoció social en els Pressupostos generals de l'Estat de l'any 2010 creix el 4% respecte de l'any 2009; la partida destinada a desocupació és la que més creix. Les despeses en protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya experimenten l'any 2010 un creixement molt elevat (el 23,7%) respecte de l'any 2009; el programa que experimenta un augment més elevat del seu pes en el pressupost total és el de pensions i prestacions assistencials. La Memòria de la Cartera de serveis socials 2010-2011 preveu un creixement dels recursos pressupostaris de l'any 2010 respecte de les obligacions reconegudes de l'any 2009, del 5,2%. Pel que fa al pes respecte del total del pressupost de la Cartera, destaquen les prestacions dirigides a persones grans amb dependència o risc social i la prestació per a cures en l'entorn familiar. La partida que més ha crescut és la prestació per al manteniment de les despeses de la llar (el 55%). Els pagaments de la renda mínima d'inserció l'any 2010 han experimentat un creixement del 46% respecte dels efectuats l'any 2009.

Respecte a la sostenibilitat del sistema de la Seguretat Social, s'observa que l'any 2010 les persones afiliades en alta a la Seguretat Social a Catalunya (ingressos) han disminuït el 2%, mentre que el nombre de pensions en vigor (despeses) augmenta l'1,7%. L'evolució de les dues variables esmentades deteriora la relació entre afiliacions i pensions fins al 2,01 a Catalunya (2,09 l'any 2009). El Fons de reserva de la Seguretat Social ha crescut el 7,3% l'any 2010; malgrat aquest increment, els recursos totals del fons, que equivalen al 6,1% del PIB, encara no arriben a igualar l'import corresponent a una anualitat de les pensions, que equival al 9% del PIB.

CAPÍTOL VI. SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

1 • CONTEXT SOCIOPOLÍTIC I AMBIENTAL

- L'estancament econòmic de l'any 2010 ha repercutit en les polítiques de sostenibilitat ambiental.
- L'any 2010 s'han celebrat dues cimeres de Nacions Unides (Bonn i Cancún) per assentar les bases d'un nou acord internacional sobre el canvi climàtic, i Catalunya ha aprovat l'Estratègia de desenvolupament sostenible 2026.
- La UE-27 s'encamina en l'objectiu de l'Estratègia europea 2020 de desacoblar la demanda i l'ús dels recursos del creixement del PIB. Els esdeveniments meteorològics extrems, la degradació del capital natural i el risc d'escassetat de recursos minerals i energètics ha influït en els preus dels aliments, les matèries primeres i l'energia l'any 2010.
- L'any 2010, la sensibilització ambiental de la població catalana ha augmentat. L'àmbit que més preocupa és la contaminació, sobretot de l'aire, i es valora negativament l'estat de rius i rieres i la contaminació acústica.

Les polítiques de desenvolupament sostenible del 2010, i en concret de sostenibilitat ambiental, han estat ajornades com a conseqüència de la conjuntura econòmica. No obstant això, enguany s'han celebrat dues cimeres de Nacions Unides, una a Bonn i l'altra a Cancún, que han servit per construir les bases d'un nou acord internacional sobre el canvi climàtic i Catalunya ha aprovat l'Estratègia per al desenvolupament sostenible 2026.

L'any 2010, els esdeveniments meteorològics i naturals extrems han afectat l'agricultura i l'economia europea i han repercutit en l'augment dels preus dels aliments. Quant al capital natural, la degradació no s'atura, les reserves energètiques i de recursos minerals més importants per a la producció mundial poden assolir pics en els propers anys, la qual cosa pot repercutir en els preus de l'energia i les matèries primeres. L'objectiu de l'Estratègia europea 2020 de desacoblar la demanda i l'ús dels recursos del creixement del PIB s'està aconseguint a la UE-27, gràcies a l'eficiència de l'ús i consum dels recursos i la valorització material.

Quant a l'evolució dels hàbits i la percepció que la població catalana té de l'estat del medi ambient, allò que més preocupa, en general, és la contaminació, i en concret, la contaminació de l'aire. Tot i que la percepció sobre l'estat del medi ambient ha millorat respecte de l'any 2009, la població catalana ha valorat negativament l'estat dels rius i rieres i la contaminació acústica. Els catalans obtenen una puntuació de 6,4 sobre 10 en sensibilització ambiental (eliminació de residus, estalvi d'aigua i energia, consciència ambiental, transport i mobilitat i hàbits de consum).

2 • ESTAT DEL MEDI AMBIENT

- Els objectius internacionals i europeus sobre biodiversitat no s'han assolit l'any 2010, sobretot al mediterrani, i es posposen fins l'any 2020.
- A Catalunya, els aiguamolls presenten una qualitat dolenta així com la connectivitat ecològica litoral.
- El consum total d'aigua a Catalunya l'any 2009 s'ha reduït el 0,3%. El nombre d'abonats i el consum d'aigua domèstic han pujat però els abonats i el consum del sector serveis han baixat.
- L'any 2010, Catalunya ha recorregut vers l'objectiu 2015, 1/6 part del camí quant a regeneració i reutilització d'aigua, ¼ part del camí en l'àmbit de la dessalinització i el sanejament, i la ½ quant a recàrrega d'aqüífers.
- Les captures de peix a Catalunya s'han reduït i la producció aqüícola ha augmentat. La superfície de conreus ha disminuït però la producció agrícola ecològica i integrada ha augmentat. La renda agrària, després de caure durant una dècada, ha pujat l'any 2010.
- L'any 2010, la superfície forestal de Catalunya ha augmentat així com la gestió forestal sostenible que representa el 37% del total.
- Només s'han finalitzat el 44% de les mesures del Pla d'actuació per a la millora de la qualitat de l'aire de la RMB l'any 2010, i alguns dels límits legals de contaminació de l'aire -ozó, partícules en suspensió i diòxid de nitrogen- no es compleixen.
- Els residus generats a Catalunya s'han reduït gairebé ¼ part l'any 2009 respecte del 2008. S'ha reduït el coeficient de generació de residus municipals a 1,54 kg/hab./dia i els residus industrials i de la construcció, el 20% i el 37% respectivament, i ha augmentat la recollida selectiva i la valorització, sobretot el reciclatge i la reutilització.

La demanda humana sobre la biosfera ha tendit a créixer i supera en 1,5 la biocapacitat mundial. Les polítiques desenvolupades fins ara no han permès assolir els objectius internacionals i europeus sobre biodiversitat l'any 2010 i s'han posposat fins al 2020.

L'any 2010, any internacional de la biodiversitat, els indicadors de la UE i l'Estat espanyol sobre la contaminació de l'aigua, la gestió de residus i els gasos amb efecte d'hivernacle mostren una tendència positiva. Contràriament, els indicadors sobre l'estat dels ecosistemes, la biodiversitat, la qualitat de l'aire, el sòl i la generació de residus la mostren negativa. L'Estat espanyol obté una puntuació de 70,6 sobre 100 en protecció del medi ambient. En aquest context, Catalunya ha incorporat 10.864 hectàrees al Pla d'Espais d'Interès Natural l'any 2010.

A Catalunya, 1/3 dels trams dels rius tenen una qualitat dolenta, sobretot els aiguamolls, la connectivitat ecològica és dolenta en el 44% del territori, sobretot al litoral, i creixen les platges que han perdut naturalitat i tenen un grau elevat d'erosió.

L'aigua

L'interès per l'aigua des d'una perspectiva sistèmica ha augmentat ja que la seguretat del recurs i els serveis que proporciona estan en risc. En aquest context, la Directiva Marc de l'Aigua (DMA) requereix als estats de la UE que les masses d'aigua assoleixin el bon estat l'any 2015 mitjançant els plans de gestió de conca, entre d'altres. El Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya aprovat l'any 2010 incorpora els objectius de la DMA, i, per tant, la recuperació dels costos de subministrament i manteniment dels serveis relacionats amb l'aigua. No obstant això, les dificultats de finançament poden endarrerir-ne l'assoliment.

L'any 2010 els embassaments de les conques internes han estat al 76% de la capacitat (570 hm³) de mitjana, i els de les conques de l'Ebre al 75% (2.874 hm³).

Quant a la qualitat de l'aigua, el pla de conca preveu garantir el bon estat del 56% de les masses d'aigua l'any 2015. Tanmateix, a Catalunya, el 61% dels aiguamolls, el 55% de les aigües subterrànies i el 52% dels rius no assoleixen el bon estat. Les causes dels incompliments són els plaguicides, els fenols i els metalls pesants als rius, l'excés de nutrients i la sequera als embassaments, com també l'alteració dels cursos fluvials i les espècies exòtiques a les zones humides. El 47% de les aigües subterrànies assoleixen el bon estat químic i el 89% el bon estat quantitatiu. L'extracció ha augmentat a les conques de l'Ebre per a usos agrícoles però s'ha reduït a les conques internes, sobretot la industrial.

Tot i que les platges presenten un grau d'erosió elevada que s'ha agreujat amb els temporals d'enguany, el 96% de les aigües de bany costaneres i el 83% de les interiors han estat qualificades d'excel·lent.

El pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya preveu incrementar la disponibilitat d'aigua en 389 hm³ més a partir de l'any 2015. L'any 2010, la dessalinització ha aportat 17,9 hm³, ¼ part de l'objectiu per a l'any 2015. Els sistemes de sanejament han incorporat 23 depuradores noves, 391 de les 1.544 instal·lacions previstes en el PSARU per a l'any 2014. La regeneració i reutilització d'aigua ha aportat 33,5 hm³, sobretot per a ús ambiental, el 16% de l'objectiu 2015, ja que les pluges estivals n'han fet disminuir la demanda. Finalment, la recàrrega d'aqüífers, 10,4 hm³, s'ha duplicat l'any 2010.

El consum d'aigua s'ha reduït el 0,3% l'any 2009 respecte del 2008, com a conseqüència de la disminució del consum i dels abonats de serveis i altres activitats econòmiques.

Quant a la **pesca i l'aqüicultura**, el sector mostra preocupació per l'augment de costos, l'estancament de preus, les importacions —el 60% del peix consumit a Europa— i el salari mínim dels pescadors europeus, en el marc del llibre verd i el debat sobre la reforma de la política pesquera comuna 2012 (PPC). A Catalunya, les captures de peix han disminuït el 9,2% l'any 2010 respecte del 2009 i els ingressos el 8,4%; els

preus es mantenen estables. La producció aqüícola s'ha recuperat i ha augmentat el 5%, els ingressos el 4,5%, sobretot la de mol·luscs. Enguany s'ha aprovat la regulació de la producció aqüícola ecològica.

L'aire

La contaminació de l'aire és un dels aspectes que més preocupa la població catalana ja que té conseqüències sobre el canvi climàtic i la salut de les persones. La contaminació atmosfèrica es registra en major grau a l'àrea metropolitana, sobretot a Barcelona per això l'any 2010 s'ha fet el seguiment del Pla d'actuació per a la millora de la qualitat de l'aire de la RMB i només s'han finalitzat el 44% de les mesures.

Catalunya ha registrat l'any 2010 incompliments de la directiva europea, concretament, superacions del lílindar d'informació i del valor objectiu per a la protecció de la salut humana per a l'ozó a 9 zones de les 5, del valor límit diari de partícules en suspensió inferiors a 10 micres en 3 zones, del valor anual per al diòxid de nitrogen en dues zones, i més puntualment dels valors de referència del sulfur d'hidrogen i el límit diari de l'àcid clorhídric.

El sòl

La superfície forestal ha augmentat i els conreus han disminuït. L'any 2009, la superfície de sòl sense vegetació ha augmentat el 2,9% respecte de l'any 2008, la de sòl urbanitzat el 0,8%, i la de sòl forestal, el 0,3%, en canvi la superfície de conreus ha disminuït l'1,3%.

El risc d'inundacions a Catalunya és del 18,6% com a conseqüència d'una ordenació inadequada del territori, la manca d'estructures de control, de vegetació, i de polítiques asseguradores, indemnitzadores i expropiadores.

L'any 2010 s'han identificat 2.066 emplaçaments contaminats, el 5,9% més que el 2009 i s'han investigat o recuperat la meitat, el 14,1% més que l'any anterior.

L'agricultura i els boscos

La política agrària té el repte de la pressió demogràfica, socioeconòmica i mediambiental, per això, en el debat sobre el futur de la política agrària comuna (PAC) 2013, es reconeix el caràcter estratègic del sector agrari quant a la seguretat alimentària, les mesures agroambientals i el cost de l'energia.

La renda de la pagesia catalana, després de caure el 47% durant la dècada 2000-2009, ha augmentat de nou l'any 2010. La pagesia catalana també ha iniciat la reconversió cap a sistemes agrícoles i ramaders més ecològics i integrats. Així, l'aplicació de productes que contaminen ha disminuït gairebé el 14% respecte de l'any anterior. La producció agrícola ecològica i integrada segueix la tendència a l'alça.

La producció ecològica catalana ha augmentat el 17% l'any 2010 respecte de l'any anterior i representa el 5% del total de l'Estat espanyol.

Quant als **bosc**s, Catalunya, amb el 50% de les espècies, és una de les comunitats més riques de l'Estat espanyol. La superfície forestal ocupa el 64% del sòl i augmenta com a conseqüència de la pèrdua de població rural i l'abandonament de les terres agrícoles, la qual cosa representa un gran repte de gestió forestal i del risc d'incendis, atès que els boscos de la Mediterrània són els més amenaçats a causa de l'augment de les temperatures, les plagues, la limitació d'aigua i el risc de sequera. De fet, l'any 2009 va ser advers per als incendis i van cremar 3.452 hectàrees. L'any 2010 el risc d'incendis ha estat molt alt a causa dels temporals de vent i neu però només han cremat 611 hectàrees. El nombre d'hectàrees gestionades de manera sostenible a Catalunya l'any 2010 ha augmentat el 0,9% i representa el 37% de la superfície forestal total, 28% de bosc privat i 67% de públic.

Els residus

Les propostes de la Comissió Europea de l'any 2010 tenen a veure amb la gestió dels residus biodegradables i amb la creació d'un organisme europeu que vetlli per al compliment de la normativa en els abocadors i el transport de residus, ja que el 19% es traslladen il·legalment.

A Catalunya, els residus generats l'any 2009 s'han reduït el 22% respecte del 2008, sobretot al sector de la construcció. El coeficient de generació de residus municipal d'1,54 kg/hab./dia, tot i superar la mitjana de la UE, confirma la tendència a la baixa i l'aproximació a l'objectiu del programa. La recollida selectiva ha augmentat el 7,1% i representa el 38% dels residus municipals, però se situa per sota de la mitjana de la UE-27 del 48%.

Els residus industrials s'han reduït el 20% i els de la construcció el 37% l'any 2009 respecte del 2008 com a conseqüència de la crisi econòmica. La valorització de residus industrials ha seguit la tendència a l'alça i ha passat del 68% al 78%, sobretot la valorització material i externa. La generació de residus de la construcció s'ha situat en xifres anteriors a l'any 2001 i el reciclatge de runes, terres i l'aprofitament de les fraccions reutilitzables ha augmentat el 51%.

3 • EL CANVI CLIMÀTIC I LES POLÍTIQUES DE MITIGACIÓ I ADAPTACIÓ

- L'any 2010 ha estat l'any més càlid, globalment, des que hi ha registres. A Catalunya ha estat fred, amb temporals a l'hivern i la tardor però es preveu que la temperatura augmenti 0,5°C la propera dècada respecte de la mitjana del segle XX.
- Les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle mundials han caigut l'1,3% l'any 2009, les de l'Estat espanyol el 9% i les de Catalunya el 6,4%.
- Les emissions a Catalunya (27,7%) s'aproximen a l'objectiu establert al protocol de Kyoto (15%), també s'ha reduït la intensitat de les emissions el 3% l'any 2009 respecte del 2008. D'altra banda, les emissions verificades s'han reduït el 15% respecte de les assignades l'any 2010.

S'evidencia la rapidesa del procés d'escalfament. De fet, globalment, l'any 2010 ha estat l'any més càlid des que es tenen registres. La temperatura ha augmentat 0,6°C per sobre de la mitjana climàtica del segle XX. A Catalunya, la temperatura ha augmentat més d'1°C de mitjana durant els darrers cinquanta anys, sobretot les temperatures màximes. No obstant això els sistemes climàtics dels dos hemisferis de la terra responen de manera diferent de manera que el canvi climàtic pot originar hiverns més freds i augmentar el risc de pluges fortes a l'hemisferi nord.

A Catalunya, l'any 2010 ha estat un dels més freds dels darrers vint anys, amb temporals de neu, vent i pluja, a l'hivern i la tardor. L'any pluviomètric 2009-2010 ha estat qualificat de plujós a bona part de la meitat nord del país, normal a la meitat sud i sec a les terres de l'Ebre.

Quant als impactes, a la conca del Mediterrani el nivell del mar ha augmentat 20 cm des de 1943, també la salinitat de les capes mitjanes i profundes. Les projeccions climàtiques regionalitzades de Catalunya preveuen que la temperatura augmenti 0,5°C la propera dècada, 3°C a finals de segle respecte de la mitjana climàtica del segle XX, i que les precipitacions i el cabal dels rius es redueixin el 15%, sobretot a la primavera i l'estiu, ja que a l'hivern poden augmentar.

Quant a les emissions, l'indicador d'intensitat de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) internacional ha millorat i s'ha reduït el 0,7% l'any 2009, a Catalunya el 3%, i se situa en 0,26 milions de tones de CO₂ per milió d'euros del PIB. L'índex d'intensitat ha passat de 100 a 58,7 durant el període 2000 al 2009 i s'ha reduït el 41,3%.

La crisi financera global ha incidit en la reducció de l'activitat econòmica i com a conseqüència les emissions de GEH mundials han caigut l'1,3% l'any 2009, les de l'Estat espanyol el 9% i les de Catalunya el 6% i se situen en el 27,7% (50,8 milions de tones de CO₂) per sobre d'allò establert al protocol de Kyoto (el 15%) però per sota de l'objectiu del Govern 2008-2012 (el 37%). Les emissions per càpita de 6,8 t/càpita estan per sota de les de l'Estat espanyol de 7,9 t/càpita. El processament de

l'energia (activitats de combustió en el transport i les indústries) representa $\frac{3}{4}$ parts de les emissions de GEH. Quant a les activitats subjectes a la Directiva de comerç de drets d'emissió es confirma la caiguda de l'11,6% de les emissions a la UE, el 16,2% a l'Estat espanyol, i l'11,7% a Catalunya. Les emissions verificades s'han reduït el 15% respecte de les assignades, seguint una tendència a la baixa, sobretot a la indústria ceràmica, l'energia elèctrica i l'acereria.

4 • RECURSOS ENERGÈTICS

- Els preus del petroli han augmentat l'any 2010 respecte del 2009, i Xina ja és el primer consumidor d'energia del món. El flux de producció segueix sent el factor limitant més important.
- Els reptes de la política energètica de la UE, de l'Estat espanyol i de Catalunya són la seguretat en el subministrament, la reducció de les emissions i la competitivitat, en un context previsible d'augment del consum de combustibles fòssils, del preu de les importacions, i dels riscos tècnics i geopolítics per cobrir la demanda a mitjà termini.
- Enguany la UE ha debatut l'eliminació dels subsidis a la producció i consum de combustibles fòssils. La dependència de la UE-27 és del 54,7% i s'ha reduït el 5,7% el 2009, la de l'Estat espanyol del 79,8%. A Catalunya, les importacions de productes energètics representen el 50% del dèficit comercial. La ubicació del MTC de residus nuclears segueix pendent.
- El sector elèctric s'ha trobat amb una disminució de la demanda del 5,3% a Catalunya i un excés de capacitat instal·lada que ha afectat les centrals tèrmiques de carbó i gas natural l'any 2009. La producció d'electricitat ha disminuït el 6,6%, la de règim ordinari ha baixat i la de règim especial ha augmentat. El saldo d'intercanvis de Catalunya és netament importador.
- A Catalunya, la potència elèctrica instal·lada de renovables l'any 2010 (3.479,2 MW) està a mig camí de l'objectiu global del 2015. L'energia eòlica ha augmentat el 27,7% l'any 2010 respecte de l'anterior però té dificultats, la solar el 19,6% i el biogàs el 6,7%.

El context energètic del 2010 es caracteritza per una incertesa sense precedents arran de la crisi del 2008 que ens avisa de la necessitat recurrent de canviar de model, a la qual se suma la inestabilitat política dels països de l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, on hi ha les reserves més grans de petroli i gas, i l'accident de la central nuclear japonesa de Fukushima l'any 2011. Durant l'any 2010 el preu del petroli ha augmentat respecte de l'any anterior, i la Xina ja és el primer consumidor d'energia del món per sobre dels EUA. En aquest sentit, el flux del petroli segueix sent el factor limitant més important.

La reducció de la demanda energètica el 2010 ha reobert el debat sobre els costos i el preu de l'energia (el dèficit tarifari), en definitiva sobre el model energètic que

L'Estat espanyol i Catalunya ha de tenir, atès que el *mix* energètic català té una gran dependència dels combustibles fòssils, una alta participació de l'energia termonuclear i una baixa participació de les energies renovables.

D'altra banda, la política energètica de la UE està fragmentada però els reptes principals, compartits per la política energètica de l'Estat espanyol i catalana són la seguretat en el subministrament, la sostenibilitat ambiental i la competitivitat en un context previsible d'augment del consum de carbó, petroli i gas impulsat pels països en vies de desenvolupament, com també del preu de les importacions i dels riscos tècnics i geopolítics per cobrir la demanda a mitjà termini.

Quant a la seguretat en el subministrament energètic, els països europeus no hi convergeixen ni comparteixen una política energètica comuna i els indicadors de seguretat considerats no són suficients, tot i que la UE ha reduït les importacions energètiques el 7% i ha diversificat els proveïdors l'any 2009. Catalunya i l'Estat espanyol, amb una dependència energètica molt superior (79,8%) a la mitjana de la UE-27 (54,7%) i que representa el 50% del dèficit comercial de Catalunya, han diversificat la procedència de les importacions de petroli i gas. Tanmateix, encara resta pendent la ubicació del magatzem temporal centralitzat de residus nuclears.

L'any 2009, la intensitat energètica primària i final han caigut a la UE-27 i a l'Estat espanyol (el 4,8% i el 3,6% respectivament), així com el consum i la producció d'energia primària (el 8,8% a l'Estat espanyol) i el sector elèctric s'ha trobat amb una disminució de la demanda i un excés de capacitat instal·lada. La polèmica sobre els costos de l'electricitat ha continuat; les primes a les energies renovables i les centrals de cycle combinat que els donen estabilitat i la retribució que perceben les centrals nuclears i hidroelèctriques ja amortitzades han estat en el centre del debat i han repercutit en la regulació.

A Catalunya, la demanda i la producció elèctrica han registrat un descens del 5,3% i el 6,1% respectivament i ha afectat les centrals tèrmiques de carbó i gas natural. Contràriament, la producció en règim especial ha augmentat el 35,9%, sobretot la solar, la biomassa i l'eòlica. No obstant això, la nuclear representa el 46,9% de la demanda total i la renovable el 5,8%.

La potència elèctrica instal·lada de renovables a Catalunya ha assolit els 3.479,2 MW, el 8,2% de la de l'Estat espanyol, a mig camí de l'objectiu global de 6.392 MW previst en el Pla revisat de l'energia 2015. La potència eòlica ha augmentat el 27,7% l'any 2010 respecte del 2009, la solar el 19,6% i el biogàs el 6,7%. Tot i així hi haurà dificultats en el compliment dels objectius de renovables, concretament, d'energia eòlica, biomassa agrícola i forestal i biogàs.

5 • MEDI AMBIENT I EMPRESES

- La tributació mediambiental és de l'1,58% del PIB de mitjana als països de l'OCDE. A l'Estat espanyol és de l'1,65% del PIB, però ocupa el darrer lloc dels vint-i-tres països europeus analitzats.
- El sector del medi ambient es manté a Catalunya amb 1.519 companyies, 42.274 persones ocupades, una facturació de 8.113 milions d'euros, i representa el 3,6% del PIB.
- La despesa i la inversió industrial representen l'1,8% del PIB de la UE-25, la despesa corrent el 78% i la inversió el 22%. A Catalunya representen el 0,3% del PIB, la despesa corrent el 65% i la inversió el 35% i han augmentat el 2008 respecte del 2007.
- Les empreses amb certificació EMAS a Catalunya (268) han augmentat l'any 2010, sobretot les mitjanes, i representen gairebé el 22% de les empreses espanyoles i el 6% de les europees.

L'informe de l'OCDE sobre impostos, innovació i medi ambient diu que la fiscalitat verda estimula el desenvolupament tecnològic i la innovació mediambiental. La tributació mediambiental és de l'1,58% del PIB de mitjana i a l'Estat espanyol del 1,65% del PIB. Tanmateix, l'Estat espanyol ocupa el darrer lloc dels vint-i-tres països europeus analitzats.

El sector empresarial del medi ambient català, tot i que ha estat colpejat per la crisi quant a la facturació, l'ocupació i les inversions, es manté i representa el 3,6% del PIB, 1.519 companyies, 42.274 persones ocupades i una facturació de 8.133 milions d'euros. Es preveu el creixement de la branca de medi ambient de les empreses del sector amb activitats diverses.

La despesa i la inversió industrial representen l'1,8% del PIB de la UE-25, i es distribueixen de la manera següent: les empreses especialitzades del sector del medi ambient el 0,9%, el sector públic el 0,5%, i la indústria el 0,4%. La despesa corrent representa el 78% del total de la despesa en protecció ambiental de la indústria europea, i la inversió en tractament i prevenció el 22%. A Catalunya la despesa i la inversió representen el 0,3% del PIB l'any 2008, el 65% de la despesa corrent i el 35% de la inversió respectivament. La despesa corrent a Catalunya l'any 2008 ha augmentat el 3,2% respecte del 2007, i representa el 27,9% del total de l'Estat espanyol. La inversió ha augmentat el 3,4% respecte de l'any anterior i és el 15,3% del total de l'Estat espanyol. Catalunya ocupa el primer lloc en despesa corrent de l'Estat i el segon en inversió després de Galícia.

A Catalunya, 268 empreses estan certificades amb l'*Eco-Management and Audit Scheme* (EMAS) l'any 2010, 19 més que l'any anterior, el 21,8% de les empreses espanyoles i el 5,9% de les empreses europees. S'observa un creixement de les empreses mitjanes certificades del sector serveis com ara les activitats recreatives, d'oci i l'hoteleria, seguides de la indústria.

A Catalunya hi ha 242 empreses, 7 menys que l'any 2009, que tenen el distintiu de garantia de qualitat ambiental, 82% empreses de serveis, sobretot establiments de turisme i tallers de vehicles, i el 19% de productes, sobretot sistemes d'estalvi d'aigua, i 49 empreses, 2 menys que l'any anterior, que tenen l'etiqueta ecològica de la UE, 82% de productes, majoritàriament de neteja, pintures i vernissos, i 18% de serveis, sobretot allotjaments turístics.

6 • NORMATIVA

- L'Acord de Cancún, resultant de la setzena Conferència de les Parts al Conveni Marc de Nacions Unides sobre el canvi climàtic, desenvolupa les decisions preses a l'anterior Conferència i incorpora propostes per poder seguir avançant en el futur en la lluita contra el canvi climàtic.
- Una de les fites principals de l'Estratègia Europa 2020 és assolir els objectius 20-20-20 en l'àmbit del clima i l'energia per aconseguir el canvi cap a una economia de baix nivell de carboni i eficient en termes de recursos. L'Estratègia Energia 2020, integrada dins l'Estratègia Europa 2020, proposa centrar les iniciatives en els dos sectors que presenten les possibilitats més grans d'estalvi energètic: el transport i els edificis.
- En l'àmbit estatal, al llarg de l'any s'aproven diverses normes dirigides a resoldre el dèficit tarifari i a modificar la regulació de les energies renovables, en especial les indústries fotovoltaïques. En l'àmbit autonòmic s'aprova el nou mapa eòlic.
- S'unifica la legislació comunitària relativa a la prevenció i el control de la contaminació de l'aigua, el sòl i l'aire com a resultat de l'activitat industrial.
- S'aprova l'Estratègia per al desenvolupament sostenible de Catalunya que ha d'esdevenir el full de ruta fins l'any 2026 per garantir la transició de Catalunya cap a una economia segura, ecoeficient i de baix contingut en carboni, basada en l'eficiència en el consum de recursos i en la minimització dels impactes sobre la salut i el medi a Catalunya i al món.
- S'aprova el Pla de gestió del districte de Conca fluvial de Catalunya, última fita de la planificació hidrològica fins el 2015 i del Programa de mesures.
- S'aprova el Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals i els programes específics dels residus municipals, dels residus industrials i dels residus de la construcció.

Estat del medi ambient

Quant a **ecosistemes i biodiversitat** i en el context de l'Any internacional de la biodiversitat, en l'àmbit de la UE es constata l'incompliment dels objectius que en matèria de biodiversitat s'havia fixat per al 2010. Malgrat això, cal destacar l'aprovació de la versió codificada de la Directiva referent a la conservació de les aus silvestres. En l'àmbit

autonòmic, s'aprova l'Estratègia per al desenvolupament sostenible de Catalunya que ha d'esdevenir el full de ruta fins l'any 2026 i fixa les línies i els objectius estratègics clau per garantir la transició de Catalunya cap a una economia segura, ecoeficient i de baix contingut en carboni, basada en l'eficiència en el consum de recursos i en la minimització dels impactes sobre la salut i el medi a Catalunya i al món.

Quant a l'**aigua**, en l'àmbit estatal destaca l'aprovació de la Llei de protecció del medi marí, que té per objectiu planificar de forma integrada les polítiques en el medi marí i que incorpora la Directiva marc sobre l'estratègia marina. En l'àmbit autonòmic destaca l'aprovació del Pla de gestió del districte de Conca fluvial de Catalunya, última fita de la planificació hidrològica fins al 2015 i del Programa de mesures. Així mateix, s'aprova el desplegament territorial de l'Agència Catalana de l'Aigua.

En matèria d'**aire**, en l'àmbit de la Unió Europea cal destacar la unificació, a través de la Directiva 2010/75/UE, de la legislació comunitària relativa a la prevenció i el control de la contaminació de l'aigua, el sòl i l'aire com a resultat de l'activitat industrial.

Quant a l'**agricultura i els boscos**, en el context de la Cimera de Cancún, s'acorda reforçar el mecanisme per reduir les emissions provinents de la deforestació i la degradació dels boscos en els països en vies de desenvolupament. En l'àmbit de la Unió Europea s'aprova una Comunicació de la Comissió Europea sobre els principals objectius de la Política Agrària Comuna en els propers anys i el Llibre verd sobre la protecció dels boscos i informació forestal a la UE.

En matèria de **residus** destaca que en l'àmbit autonòmic s'ha aprovat, previ dictamen del CTESC, el Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals i els programes específics dels residus municipals, dels residus industrials i dels residus de la construcció.

Finalment, s'aproven, tant en l'àmbit estatal com autonòmic, diverses mesures urgents per pal·liar els danys produïts pels incendis forestals i altres catàstrofes naturals. D'altra banda, enmig d'una forta polèmica, s'aprova la modificació de la Llei de protecció dels animals per prohibir les corrides de toros i els espectacles amb toros que incloguin la mort de l'animal i l'aplicació de les sorts de la pica, de les banderilles i de l'estoc, i també els espectacles taurins de qualsevol modalitat que tinguin lloc dins o fora de les places de toros, llevat dels correbous.

El canvi climàtic i les polítiques de mitigació i adaptació

A la setzena Conferència de les Parts al Conveni Marc de Nacions Unides sobre el canvi climàtic (COP16) s'arriba a un conjunt de decisions, conegudes com l'Acord de Cancún, que desenvolupen les decisions preses a la COP15 i incorporen propostes per poder seguir avançant en el futur.

S'ajorna fins la propera cimera la decisió sobre la pròrroga del Protocol de Kyoto i s'introdueix la idea que les promeses de Copenhaguen són insuficients per frenar

L'augment de temperatures i es demana als països que tan aviat com sigui possible, s'arribi a un acord per evitar una esclatxa entre la finalització del primer període de compliment de Kyoto i la nova etapa de compromisos a partir del 2013.

En l'àmbit de la UE, en el context de l'Estratègia Europa 2020 s'estableix que un dels objectius principals, que els estats membres han de traduir en objectius nacionals, és aconseguir els objectius 20-20-20 en l'àmbit del clima i l'energia per fer realitat el canvi cap a una economia de baix nivell de carboni i eficient en termes de recursos.

Recursos energètics

En l'àmbit europeu destaca l'aprovació de l'Estratègia Energia 2020, que s'integra dins l'Estratègia Europa 2020 de creixement intel·ligent, sostenible i integrador fins al 2020, i que proposa centrar les seves iniciatives en els dos sectors que presenten les possibilitats més grans d'estalvi energètic: el transport i els edificis. En aquesta línia, s'aprova la Directiva referent al rendiment energètic dels edificis i s'estableix l'Estratègia europea per fomentar la producció i l'ús de vehicles ecològics.

En l'àmbit estatal, al llarg de l'any s'aproven diverses normes dirigides a resoldre el dèficit tarifari i a modificar la regulació de les energies renovables, en especial les indústries fotovoltaïques, a les quals s'ha limitat les primes així com les hores equivalents de funcionament amb dret a tarifa regulada.

En aquest àmbit destaca també l'anomenat Decret del carbó que incentiva la generació d'electricitat amb carbó autòcton fins al 2014, en el context de l'ampliació en l'àmbit europeu, fins al 2018, dels ajuts públics a les mines de carbó deficitàries. L'any acaba amb l'aplicació del Decret suspesa amb caràcter cautelar tant pel Tribunal Superior de Justícia de la Unió Europea com per l'Audiència Nacional.

En l'àmbit autonòmic s'aprova el nou mapa eòlic pel qual es determinen sis zones de desenvolupament prioritari a les quals s'ha de circumscriure la instal·lació de parcs eòlics.

Medi ambient i empreses

En l'àmbit de la UE cal fer referència a l'aprovació del Reglament relatiu a l'etiquetatge ecològic i a la modificació de la normativa sobre el registre, l'avaluació i l'autorització de substàncies i preparats químics per introduir-hi restriccions en relació amb determinats elements.

En l'àmbit estatal s'aprova el règim sancionador previst al Reglament REACH i es modifica la normativa sobre avaluació d'impacte ambiental de projectes amb la finalitat de millorar i agilitar la tramitació administrativa, incrementar la transparència del procediment i cercar la coresponsabilitat dels agents que intervenen al procés.

PREVISIONS

La persistència dels desequilibris en el sistema financer i la retirada dels estímuls fiscals, amb l'objectiu de reduir el dèficit públic, continuaran condicionant negativament la recuperació econòmica durant l'any 2011.

En aquest escenari, el creixement de la demanda nacional en relació amb l'any 2010 podria ser pràcticament nul, circumstància que faria que el procés de recuperació depengués del sector exterior. Tot i que és previsible una desacceleració del ritme de creixement de les exportacions respecte a l'any 2010, la variació del saldo exterior podria situar-se en aproximadament l'1%.

Per les raons anteriors, és previsible que el creixement del PIB l'any 2011 difícilment pugui superar l'1%, sent en tot cas insuficient per generar ocupació neta.

El sector exterior, malgrat que ha de tenir una importància estratègica crucial i creixent en el model de creixement i en la millora de la competitivitat de l'economia catalana, no podrà suplir però la demanda nacional. Aquesta circumstància fa aconsellable no dipositar totes les expectatives de creixement futur en l'aportació del saldo exterior, atès que la seva evolució és, a més, molt depenent de variables exògenes a la política econòmica catalana i espanyola, com ara les tensions inflacionistes en mercats internacionals estratègics (com el de matèries primeres), o l'evolució dels tipus de canvi.

El creixement del PIB l'any 2011 difícilment podrà superar l'1%

Entre els components de la demanda nacional privada és probable que el 2011 el creixement del consum de les llars se situï també al voltant de l'1%, en qualsevol cas inferior al de l'any anterior. Les causes principals que fan previsible aquesta desacceleració són l'elevat endeutament de les llars i l'evolució negativa del mercat de treball i de la renda real disponible —que es pot accentuar per la intensificació de les pressions inflacionistes—. Addicionalment, l'actuació de les administracions públiques estarà seriosament condicionada pel compromís de reduir de forma notable el dèficit públic, fet que provocarà un descens de la seva despesa en consum i inversió respecte dels primers anys de crisi, en què es va comportar de manera anticíclica.

Pel que fa a l'evolució de la formació bruta de capital fix, és plausible projectar un nou descens de la inversió en construcció, d'entre el -5% i el -6%. Es tractaria d'un ajust significativament inferior al dels dos anys anteriors atès que de manera progressiva es va reduint el diferencial entre els habitatges iniciats i els acabats. En canvi,

el descens significatiu acumulat des de l'any 2009 per la inversió en béns d'equipament fa que gairebé no es cobreixi el consum de capital fix, fet pel qual és d'esperar un repunt en el creixement dels fluxos d'inversió en béns d'equipament, però que difícilment superarà el 2% atesa, d'una banda, la persistència de les restriccions creditícies i el consegüent reflex que té en el cost de finançament de l'activitat (en un escenari d'endeutament elevat) i, de l'altra, l'atonía de la demanda interna.

D'aquesta breu projecció de l'evolució dels principals agregats macroeconòmics s'infereix la importància que durant l'any 2011 ha de tenir continuar avançant, amb la màxima celeritat possible, en la reestructuració i recapitalització del sistema financer i en les reformes estructurals que afavoreixin el creixement sostenible de l'activitat econòmica

El binomi desequilibris del sistema financer i dèficit fiscal continuarà doncs constreint l'activitat i condicionant negativament la recuperació econòmica i del mercat de treball l'any 2011. Addicionalment, el ritme de la recuperació també vindrà pautat de forma significativa per l'evolució dels preus de les matèries primeres, especialment les energètiques, i per l'evolució del tipus de canvi de l'euro. Aquests seran els principals condicionants que determinaran els pols de la reactivació de l'economia.

Els desequilibris del sistema financer, el dèficit fiscal i l'evolució dels preus de les matèries primeres són tres dels principals condicionants o amenaces de la recuperació econòmica l'any 2011

Pel que fa al primer d'aquests tres condicionants, el sistema financer, destaca el fet que els processos de despallanquejament que calia emprendre han continuat condicionats per una manca de crèdit a nivell global. Aquesta manca de crèdit ha estat especialment preocupant a Catalunya i Espanya, on el desequilibri del sistema financer agreuja molt més aquest problema, atesa la necessitat permanent de refinançar el deute en els mercats internacionals. Aquest fet, unit a la manca de crèdit a escala global, ha penalitzat encara molt més el refinançament públic català i espanyol, atesos els desequilibris que arrossega el nostre sistema financer, que suporta les càrregues de l'esclat de la bombolla immobiliària als seus balanços.

El segon condicionant de la recuperació econòmica és el dèficit fiscal. La mitjana del dèficit públic registrat l'any 2010 al conjunt de la Unió Europea se situa al voltant del 6%, i només Alemanya i Suècia han pogut tancar l'exercici amb un balanç relativament equilibrat. Els mercats financers internacionals han condicionat també aquests processos d'ajust en la mesura en què han començat a penalitzar alguns governs davant del temor a dilatar excessivament aquest ajust, amb la corresponent factura en termes d'endeutament que això comportaria.

L'acció de les administracions públiques a Catalunya l'any 2011 estarà supeditada pel compromís de reduir el dèficit públic

En aquest context, l'acció de les administracions públiques a Catalunya l'any 2011 estarà supeditada per l'adopció dels diferents plans d'austeritat per al període 2011-2013 per part del Govern central i dels acords de reducció del dèficit públic per part de totes les administracions públiques. Mesures que han tingut el seu detonant en la forta inestabilitat dels mercats financers el 2010 que van estendre la crisi del deute grec a altres països de la zona euro que havien experimentat, recentment, forts creixements del seu dèficit públic, com Espanya. S'encaria, així, la prima de risc del deute públic en els mercats financers.

Els objectius fixats per la Comissió Europea i assumits pel Govern i posteriorment per les Corts Generals el 10 de juliol del 2010 estableixen la necessitat d'assolir un dèficit públic per al conjunt de les administracions públiques d'Espanya del 3% per al 2013, que passa per l'objectiu del 6% el 2011 i que obliga al llarg d'aquest any a reduir en 1,9 punts percentuals de PIB el dèficit de l'Administració General de l'Estat, en 1,1 punts de PIB el de les comunitats autònomes, i en 0,1 punts de PIB el de les entitats locals.

Es mantindran, així, per al 2011 les mesures de consolidació fiscal de les administracions públiques, la qual cosa fa preveure, de nou i tal i com dèiem prèviament, una aportació negativa al creixement del PIB de la despesa conjunta de les administracions públiques al llarg de l'any.

Es preveu un augment de la recaptació tributària a Catalunya en relació amb els tributs estatals gestionats per l'Agència Tributària Estatal per l'efecte, encara al 2011, de l'augment dels tipus impositius en l'IVA, de l'eliminació de la deducció dels 400 euros per als rendiments del treball, i l'efecte de la pujada de tipus en els impostos especials. De totes maneres, no és previsible que les bases impositives d'aquests tributs evolucionin massa favorablement. Alhora, es preveu una caiguda dels impostos gestionats directament per la Generalitat, afectats per la pràctica supressió de l'impost de successions, per les exempcions introduïdes a l'àmbit estatal en la tributació de les operacions societàries⁷, i per la previsible reducció en l'impost especial sobre determinats mitjans de transport.

Pel que fa a la despesa pública tot indica que s'intensificarà la contenció de la despesa tant en termes corrents com de capital.

En les prestacions d'atur, els pressupostos de l'Estat preveuen una despesa per al conjunt d'Espanya de 30.140 milions d'euros, quantitat que és l'1,5% inferior a la

7 • Reial decret llei 13/2010, de 3 de desembre, d'actuacions en l'àmbit fiscal, laboral i liberalitzadores per fomentar la inversió i la creació d'ocupació, BOE núm. 293, 03.12.2010.

pressupostada el 2010 però el 6,1% inferior a la despesa final en prestacions per atur del 2010, de 32.237,9 milions d'euros.

Els pressupostos de l'Estat per al 2011 preveuen una caiguda de la inversió al conjunt de l'Estat del 29,9% i de la despesa regionalitzada a Catalunya del 29,7%. Aquests mateixos pressupostos, d'acord amb la disposició addicional tercera de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, també preveuen un despesa de capital a Catalunya de 3.145,0 milions d'euros, que significa una reducció del 29,9% en relació amb els 4.489,5 milions pressupostats el 2010.

D'altra banda els pressupostos consolidats del Sistema de la Seguretat Social per al 2011 preveuen per al conjunt d'Espanya un modest increment de les despeses no financeres de l'1,9% en relació amb els pressupostos del 2010.

La correcció del dèficit públic condicionarà les pautes de creixement de l'economia catalana

Tot apunta que a Catalunya aquest impacte fiscal negatiu condicionarà les pautes de creixement de l'economia que, atesa la major debilitat de la demanda domèstica, haurà de basar el seu creixement en la demanda estrangera. La traducció d'aquest procés en termes de creixement tornarà a estar condicionada, entre d'altres, i tal com s'apuntava anteriorment, per l'evolució de l'euro en els mercats internacionals, atès que els ajustos reals que l'economia ha estat duent a terme fins ara, tot i que segurament no s'aturaran, veuran molt limitat el seu recorregut, especialment pel que fa als creixements de la productivitat aparent per treballador.

Finalment, **el tercer condicionant de la recuperació econòmica recaurà, tal i com apuntàvem prèviament, en l'evolució dels preus.** L'encariment progressiu del petroli ha generat, des de l'estiu del 2010, una pressió inflacionista sobre els costos energètics que s'ha traduït en un repunt dels preus que de moment ha estat altra vegada més intens a Catalunya i a Espanya que a la resta d'Europa. No obstant això, la política monetària del BCE, lleugerament menys laxa que la de la Reserva Federal dels Estats Units, ha facilitat un enfortiment progressiu de l'euro enfront del dòlar que ha permès que aquest impacte derivat de l'increment dels preus energètics hagi estat menor. A aquestes alçades i amb un euro fort respecte del dòlar, el BCE ha mostrat al mes d'abril de 2011 el primer símptoma de bel·ligerància enfront del creixement de preus (un increment de 0,25 punts percentuals del tipus de referència). No obstant això, a principi de maig també s'han observat els primers símptomes de relaxació de l'escalada de preus del cru, fet que implica que el BCE pugui ajornar, momentàniament, futurs enduriments del marc monetari. Al marge però d'aquesta situació és previsible que l'evolució dels preus de les matèries primeres (condicionats en darrera instància pels creixements intensos i consolidats dels països en vies de desenvolupament) apunti a un sosteniment de les pressions inflacionistes, mentre que la política de control sobre la inflació generi pressions deflacionistes, fet que ens marca un escenari de creixements econòmics dèbils en un context d'inflació de costos.

A més, com que els desequilibris persisteixen encara en moltes economies occidentals (i òbviament també a la nostra), les amenaces que assenyalàvem anteriorment i que també van afectar negativament el creixement l'any 2010 persistiran encara el 2011, atès que l'escenari de recuperació no ha variat substancialment.

En el context actual, com en les darreres edicions de la Memòria, cal seguir considerant la **recerca, el desenvolupament i la innovació (RDI)**, les **infraestructures** i el **model energètic i de sostenibilitat** com a factors claus i estratègics per apuntalar la sortida de la crisi econòmica que vivim.

El sector públic deixarà de ser el motor de la despesa en recerca, desenvolupament i innovació

Pel que fa a l'**RDI** és probable que observem una evolució clarament divergent al sector públic i al sector privat. Si bé, fins al 2009, el sector públic ha estat el motor de la despesa en aquest àmbit, amb importants creixements de despesa, l'acompliment del compromís de reduir el dèficit públic fa insostenible aquest tipus de trajectòria. De fet, el 2009 ja vàrem tenir el primer símptoma del canvi de tendència; el finançament en RDI dels departaments de la Generalitat de Catalunya va disminuir l'1,5%. Conseqüentment, tot fa indicar que hi haurà una caiguda de les despeses en RDI del sector públic durant els propers anys.

Ara bé, el paper del sector públic no només consisteix a injectar recursos al sistema d'RDI del país, sinó, com és obvi, optimitzar i incentivar tot el sistema per millorar la seva eficiència. I aquí sí que hi haurà novetats: durant el 2011 començarà la vigència de diverses iniciatives públiques que poden tenir un impacte positiu en els resultats del nostre sistema. D'una banda, la Llei 2/2011, de 4 de març, d'economia sostenible desenvolupa alguns aspectes relacionats amb la transferència de resultats en l'activitat investigadora, la promoció dels drets de propietat industrial, la formació, la investigació i la transferència dels resultats en el sistema universitari com també la fiscalitat de les activitats de recerca i desenvolupament i innovació tecnològica. En destacaríem la reducció de les taxes en matèria de propietat industrial i l'augment de la deducció de l'impost de societats per activitats d'innovació tecnològica.

D'altra banda, el 2012 es podran veure els primers resultats de la Llei de la ciència. Així, es pot remarcar la proposta d'una nova governança del sistema espanyol de ciència i tecnologia i la creació d'un nou esquema per al desenvolupament professional del personal investigador. De tota manera, des de les societats científiques, es considera que el sistema estatal de ciència i tecnologia encara continuarà sent poc flexible. En l'àmbit català, tal com recomanen el Consell Català de Recerca i Innovació o la mateixa OCDE, cal seguir treballant en millorar l'eficiència i l'impacte de l'acció dels actors del sistema i concretar un marc d'inversió pública en RDI sòlid i exigent que prioritzi l'acció basat en l'avaluació de l'impacte i el cost-benefici de la intervenció pública.

Tot i que el creixement, probablement, continuï sent negatiu a curt termini, la despesa en RDI del sector privat sembla haver arribat a un punt d'inflexió

Pel que fa al sector privat, les últimes dades recollides a la Memòria reflecteixen el dur impacte que ha tingut la crisi econòmica en l'RDI de les empreses, especialment en la innovació (sense l'RD) de les pimes. Si bé la crisi econòmica i l'estrangulació del crèdit seguiran presents a curt i mitjà termini, a banda del possible impacte normatiu comentat anteriorment, hi ha alguns indicis que fan entreveure, a mitjà termini, una millora pel que fa a la inversió en RDI del sector privat. Un indicador que juga a favor d'aquesta hipòtesi són les dades del valor de la inversió en béns d'equipament (diferents de la construcció) de l'any 2010 -amb el consegüent impacte en la despesa en innovació-, que han tingut un lleuger creixement respecte del 2009, una variació positiva que no es donava des del 2007. A més, l'incentiu que suposa la disposició addicional onzena del Reial decret legislatiu 4/2004 de l'Impost de Societats, que permet la llibertat d'amortització d'elements nous de l'actiu material fix en els períodes impositius inicials entre els anys 2011 i 2015, podria ajudar a apuntalar aquesta tendència. Tot plegat, no suposa que no continuï, tot i que de manera molt més moderada, una reducció de la despesa en RDI a curt termini. De tota manera, el que sembla inqüestionable és que, durant els propers anys, el motor per poder mantenir o fins i tot millorar l'esforç en RDI a Catalunya estarà en bona part en mans del sector privat.

Pel que fa a les tecnologies de la comunicació i la informació, la Llei d'economia sostenible pretén impulsar la inclusió, com a part integrant del servei universal, d'una connexió que permeti comunicacions de dades de banda ampla a una velocitat d'1 Mbit per segon, en la mateixa línia que el Pla estratègic de telecomunicacions i societat de la informació a Catalunya 2010-2014. Aquest impuls hauria de contrarestar l'estancament en la seva penetració detectat amb les últimes dades pel que fa a e-administració, e-aprenentatge i e-salut. De tota manera, calen mesures addicionals per potenciar el comerç electrònic. En un context econòmic on la capacitat d'internacionalització de les nostres empreses és clau, l'ús de les TIC per a la comercialització de productes i serveis té, encara, molt recorregut per fer.

Segons un estudi de l'Observatori per a la Societat de la Informació de Catalunya i de la Universitat Oberta de Catalunya, tot fa indicar que el retrocés de sector TIC industrial hauria tocat fons el darrer any i que a partir del 2011 s'espera un procés de creixement de la seva facturació i un impacte favorable en l'ocupació del sector. La iniciativa del Govern de posar en marxa un pol d'innovació digital de Catalunya, *idigital*, i de potenciar clústers tecnològics podria reforçar aquesta tendència.

La crisi i el dèficit públic han generat una reducció dràstica de la inversió pressupostada en **infraestructures de transport**. Aquest escenari és probable que es mantingui a curt termini, fins que no se solucionin els problemes financers de l'Estat i la Generalitat, que passen per un major creixement econòmic. Així doncs, el sector públic no actuarà com a atenuant de la crisi que pateix el sector de la construcció residencial, ans al contrari.

Les noves inversions en infraestructures s'hauran de centrar en aquelles que ofereixin una major rendibilitat econòmica com és el cas del transport de mercaderies per ferrocarril

Les noves inversions s'hauran de centrar, a diferència de la inversió executada durant els darrers anys, en aquelles que ofereixin una major rendibilitat econòmica. És a dir, en la inversió ferroviària, centrada en el transport de mercaderies (especialment al corredor mediterrani) i en les rodalies de les principals ciutats. La finalització de les principals obres ferroviàries en els propers anys, i l'acabament de les principals construccions en l'àmbit portuari i aeroportuari podrien afavorir aquest canvi inversor.

Així mateix, la mala situació pressupostària de les institucions públiques pot comportar l'entrada de capital privat en la inversió d'infraestructures. En aquesta línia, ja s'han iniciat els tràmits per privatitzar part d'AENA en l'àmbit estatal.

Pel que fa a l'ús de les infraestructures, dependrà principalment de la conjuntura econòmica (nacional i internacional), així com de l'evolució dels preus dels carburants. Òbviament, els modes de transport més sensibles a aquestes variables i les infraestructures que les suporten són els que més afectats es veurien, tant per una evolució favorable com desfavorable. En aquest sentit és probable que els aeroports i les carreteres estiguin més penalitzats que els ports i el ferrocarril, on el marge per créixer és encara considerable.

Així mateix, atesa la maduresa de les infraestructures a Catalunya, convindria incidir en la seva gestió. És a dir, el marge de creixement en l'ús de les infraestructures serà limitat si l'autonomia en la gestió no és plena i es duu a terme des del territori. Això inclouria una revisió en la gestió de carreteres i aeroports, principalment, per garantir la competència entre territoris.

La incertesa planejarà sobre la definició del model energètic: importància de disposar d'un nou Pla de l'energia de Catalunya

En l'àmbit dels recursos energètics, la incertesa planejarà sobre el debat del model energètic. Primerament, el preu del petroli continuarà la tendència alcista com a conseqüència de la inestabilitat política en els països de l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica on hi ha les reserves més grans de cru i gas. A aquest factor de gran impacte en l'economia catalana cal sumar-li la reducció de la demanda energètica —generadora de tensions en el sector— i l'accident nuclear de Fukushima, que ha obert de nou el debat de la seguretat i ha tret de l'agenda política l'emplaçament del Magatzem Temporal Centralitzat de residus nuclears. Totes aquestes qüestions s'hauran de tractar durant els propers anys, i el futur Pacte d'Estat de l'energia, en procés de negociació, els haurà de tenir present, ja que ha de ser l'instrument que permeti situar l'energia fora de la conjuntura política.

Els recursos destinats a polítiques energètiques d'estalvi, eficiència i energies renovables es mantindran però amb una menor intensitat i s'obriran perspectives noves

en l'àmbit dels serveis energètics i de la política fiscal que desincentivi la producció i el consum de combustibles fòssils. La Unió Europea seguirà treballant per la convergència energètica i el mercat interior de l'energia, en el context de l'Estratègia Europea 2020, amb la previsió que el 2015 cap estat membre estigui aïllat de la xarxa europea de gas i electricitat. En l'àmbit català, el desenvolupament del nou Pla de l'energia de Catalunya 2012-2020, el Pla d'electrificació rural i el Pla d'extensió de la gasificació haurien de tenir un impacte important pel que fa als objectius de sostenibilitat energètica del país. De tota manera, preocupa la manca de disponibilitat de dades oficials del balanç energètic de Catalunya (les últimes dades són del 2007 en el moment de redactar aquesta Memòria), fet que impedeix fer una diagnosi acurada de la situació actual i dificulta avaluar el compliment dels objectius previstos de millora de l'eficiència i de la sostenibilitat energètica.

La producció, el consum i la intensitat energètica primària i final tendiran a baixar, però possiblement es recuperarà la demanda d'energia elèctrica. La potència renovable instal·lada a Catalunya el 2010 farà que augmenti la generació d'energia renovable. Tanmateix, la suspensió cautelar de l'adjudicació del mapa eòlic fa preveure un endarreriment en el compliment dels objectius eòlics, al qual s'han de sumar les dificultats de la biomassa, el biogàs i la solar com a conseqüència de la nova regulació i la crisi en el sector de la construcció.

Continuarà la millora dels indicadors més rellevants de sostenibilitat, tot i que sigui a causa, en gran mesura, de la reducció de l'activitat econòmica

En matèria de **sostenibilitat ambiental**, l'indicador d'emissions per càpita i d'intensitat de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle seguirà, previsiblement, la tendència a la baixa i permetrà aproximar-nos a Kyoto. La reducció de l'activitat econòmica en serà la principal responsable. El processament de l'energia, sobretot el transport per carretera i les plantes de combustió seguiran representant una part majoritària del total de les emissions. Les elèctriques hauran de seguir esforçant-se en el compliment dels objectius d'emissions assignades.

Les polítiques d'adaptació seguiran sent les protagonistes, sobretot en l'àmbit local, de manera que s'incentivarà la mobilitat i el transport sostenible, com també la tecnologia innovadora. Les polítiques de mitigació tindran força presència en l'àmbit internacional ja que en la 17a. Conferència de les Parts del Conveni Marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic s'hauran de concretar els compromisos als quals es va arribar en la Cimera de Cancún i intentar cloure un acord global sobre el clima per a després del 2012, any d'expiració del Protocol de Kyoto.

El consum d'aigua seguirà la tendència a la baixa, sobretot per la reducció dels abonats industrials. La recuperació dels embassaments farà que es redueixi la reutilització de l'aigua i que aquesta es destini a recuperar aqüífers. El repte serà augmentar la qualitat de les masses d'aigua per complir amb la Directiva marc de l'aigua, sobretot dels aiguamolls, les aigües subterrànies i els rius.

Caldrà fer nous esforços per millorar la qualitat de l'aire

Es preveu un nou pla d'actuació per millorar la qualitat de l'aire, ja que serà difícil complir amb les mesures pendents del pla anterior i assolir els objectius de la UE quant al diòxid de nitrogen, l'ozó i les partícules que afecten la salut de les persones. Les polítiques de control de la contaminació de l'aire es coordinaran amb les del canvi climàtic.

La superfície de conreus disminuirà (productors i explotacions) i la forestal augmentarà. Els elements estratègics, d'equilibri del territori, de sostenibilitat dels recursos i d'acció climàtica seran importants en el debat sobre la nova política agrària comuna (PAC). Probablement, la producció agrícola i ramadera ecològica i integrada augmentarà, la qual cosa ajudarà a conservar la biodiversitat i reduir l'ús de fertilitzants.

La gestió forestal i del risc d'incendis tindrà nous reptes com a conseqüència de l'augment de les temperatures, la limitació d'aigua a l'estiu, els temporals i les plagues, i, previsiblement, la superfície gestionada de manera sostenible s'incrementarà.

Els objectius dels programes de gestió de residus, en l'actual context de crisi econòmica, seran assolibles

Probablement es podran complir els objectius dels diversos programes de gestió de residus: municipals, industrials i de la construcció, atès que la generació de residus tendirà a reduir-se (municipals, construcció) o a estancar-se (industrials) i el reciclatge i la valorització augmentaran. Tanmateix, les dificultats estaran en la manca d'infraestructures necessàries per millorar la relació aprofitament/disposició, per tant, en les instal·lacions de triatge i compostatge. En aquesta línia, el Govern té previst revisar el Pla territorial sectorial d'infraestructures de gestió de residus municipals (PTIRMC).

La regulació mediambiental de les activitats industrials seguirà desenvolupant-se tot i que es valoraran els factors de localització de l'activitat empresarial que afecten l'ocupació. El reciclatge, l'ús de subproductes i, en definitiva, la producció sostenible, seguiran la tendència a l'alça. La despesa total en protecció ambiental (inversió i despesa corrent) previsiblement augmentarà com a conseqüència de les noves regulacions, sobretot en el control de les emissions a l'atmosfera i a l'aigua. Quant a la certificació de gestió ambiental (EMAS) es preveu que augmenti entre les empreses mitjanes, però el panorama quant a l'evolució dels distintius de qualitat ambiental és incert.

El sector empresarial del medi ambient seguirà colpejat per la crisi quant a facturació i/o ocupació, però alguns subsectors com ara el de l'aigua, el transport, l'edificació i les energies renovables tenen perspectives de mantenir-se o créixer.

La feblesa de la recuperació econòmica continuarà marcant el to apàtic en l'evolució del **mercat de treball** durant l'any 2011. Tot i que sembla intuir-se la fi de la destruc-

ció d'ocupació, sembla més llunyana la generació d'ocupació neta i la reducció de la taxa d'atur, com a mínim fins que el nivell de creixement del PIB no assoleixi cotes relativament més elevades, no inferiors al 2%.

L'any 2011 es mantindrà el to erràtic en l'evolució del mercat de treball: el creixement econòmic previst no serà suficient per generar ocupació en termes nets

En l'àmbit estructural és previsible que la construcció, que encara ha d'acabar de corregir la seva dimensió, segueixi perdent població ocupada durant l'any 2011. La resta de sectors poden presentar resultats positius o negatius, en funció de la deriva que pengui el canvi estructural en l'economia nacional.

El que sí sembla més previsible és un increment de la temporalitat a mesura que es comenci a recuperar l'activitat econòmica. Així, malgrat la reforma laboral duta a terme pel Govern central, la incertesa en l'evolució de l'economia, sumat a la "cultura" tradicional del recurs a la contractació temporal, podrien provocar un increment de l'ús dels contractes temporals, com ja s'observà l'any 2010.

La millora en la contractació hauria de servir, també, per reduir l'atur de llarga durada. Caldrà veure en quina mesura aquells individus que porten més d'un any sense treballar són capaços de reincorporar-se de nou al mercat i de competir amb els individus que han estat menys temps en situació d'atur. En aquest sentit, els joves disposen d'un cert avantatge respecte als adults d'edat avançada, el que podria traslladar el problema social de la joventut a les cohorts de 50 anys o més. Això pot ser especialment problemàtic si el canvi estructural deprecia el capital humà dels individus amb experiència laboral que es troben a l'atur.

Finalment, caldrà veure quin és el paper del sector públic durant els pròxims anys. Durant la crisi, el pes del sector públic entre els assalariats ha crescut fruit de la major destrucció d'ocupació al sector privat. Caldrà veure com es tradueixen els problemes financers de l'Estat i la Generalitat en l'ocupació al sector públic.

Pel que fa al **treball autònom**, destaca que per segon any consecutiu s'ha reduït a una intensitat molt major que el nombre total d'ocupats. La dificultat de generar ocupació assalariada de l'economia, unida al creixement cada cop més gran del nombre d'aturats, poden ser factors que facilitin l'autoocupació com una sortida als aturats. No obstant això, de moment s'ha vist que aquest efecte resta clarament superat pel creixement insuficient de l'economia i per tant de les oportunitats de negoci que això comporta. Així, el nombre de persones autònomes que pleguen ha tornat a estar per sobre del nombre d'autònoms que inicien l'activitat. Sí que sembla que el perfil del treball autònom que ha hagut de cessar l'activitat ha variat en els darrers dos anys, ja que aquest darrer exercici ha afectat més els sectors terciaris, cosa que indicaria un esgotament del procés recessiu. Atesos aquests antecedents i la perspectiva incerta de recuperació de l'economia, és previsible que, tot i que millori l'evolució del treball autònom, de moment tampoc creixi amb força, atès l'escàs vigor que es preveu en la represa de l'activitat econòmica. No obstant això, sí que sembla previsible que

es pugui frenar o fins i tot aturar la intensa pèrdua de treball autònom dels anys precedents. Per tant, depenent del context econòmic general, en una conjuntura de recuperació econòmica podríem veure una evolució més positiva del treball autònom.

Les **polítiques d'ocupació i la negociació col·lectiva** tornen a ser crucials per a la recuperació del mercat de treball i la consolidació de la reactivació econòmica, tan crucials que en l'escenari econòmic actual és del tot imprescindible una actuació forta i decidida de millora de la formació professional i ocupacional com a condició necessària per augmentar l'ocupabilitat de la població.

És del tot imprescindible una actuació forta i decidida de millora de la formació professional i ocupacional com a condició necessària per augmentar l'ocupabilitat de la població

Partint de l'Acord social i econòmic per al creixement, l'ocupació i la garantia de les pensions, signat el 2 de febrer de 2011 entre el Govern i els interlocutors socials, s'han pres mesures relatives a les polítiques d'ocupació, tant conjunturals com estructurals. Entre les mesures conjunturals destaquen el Pla de xoc, vigent durant 12 mesos, regulat pel Reial decret Llei 1/2011 de mesures urgents per promoure la transició a l'ocupació estable i la requalificació professional de les persones aturades. Incentiva la contractació a temps parcial de joves menors de 30 anys i de persones aturades de llarga durada. Les mesures estructurals es concreten en la reforma de la Llei d'ocupació orientada al mig i llarg termini, partint de les línies acordades a l'Acord social i econòmic per al creixement, l'ocupació i la garantia de les pensions. L'objectiu principal és millorar l'eficiència de les polítiques d'ocupació, un objectiu l'assoliment del qual es manifesta més necessari i urgent en la conjuntura actual de l'economia i l'ocupació, ateses les seves repercussions en el funcionament i la situació del mercat de treball.

Partint d'aquestes línies, el Reial decret Llei 3/2011 de mesures urgents per a la millora de l'ocupabilitat i la reforma de les polítiques d'ocupació, en tramitació com a projecte de Llei, persegueix adaptar-les a la realitat del mercat laboral i a les característiques del territori; augmentar-ne l'eficàcia en la millora de l'ocupabilitat i les possibilitats d'inserció de les persones desocupades, especialment joves i aturades de llarga durada; respondre millor a les necessitats de les empreses per cobrir les seves ofertes d'ocupació; i situar els serveis d'ocupació entre els millors instruments per a la gestió del capital humà en el nou model econòmic més equilibrat i productiu.

D'altra banda, durant l'any 2011 caldrà tenir present els aspectes de la Llei 35/2010 pendents de desenvolupament. Després de la recent aprovació del Reial decret 801/2011, de 10 de juny, pel qual s'aprova el reglament dels procediments de regulació d'ocupació i d'actuació administrativa en matèria de trasllats col·lectius, queda pendent la constitució i funcionament del fons de capitalització. Abans de juny de 2011 s'hauria d'haver aprovat el projecte de Llei pel qual, sense increment de les cotitzacions empresarials, es reguli la constitució d'un fons de capitalització per als treballadors, mantingut al llarg de la seva vida laboral per una quantitat equivalent a un

nombre de dies de salari per any de servei a determinar. La regulació ha de reconèixer el dret del treballador a fer efectiu l'abonament de les quantitats acumulades a favor seu en el fons de capitalització en els casos d'acomiadament, de mobilitat geogràfica, per a la realització d'activitats de formació o al moment de la jubilació. Les indemnitzacions que cal que l'empresari aboni en cas d'acomiadament s'han de reduir en un nombre de dies per any de servei equivalent al que es determini per a la constitució del Fons. Atès l'informe del grup de treball constituït per l'Acord econòmic i social en relació amb la creació del Fons, el Govern ha anunciat a finals de juny de 2011 l'ajornament, inicialment per un any, de l'entrada en vigor d'aquesta mesura.

D'altra banda, també cal tenir en compte la reforma de la **negociació col·lectiva**, que incidirà en la implantació efectiva de part de les reformes introduïdes per la Llei 35/2010.

L'any 2010 s'ha publicat l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2010, 2011 i 2012 el qual preveu, en la seva disposició addicional única, que els agents socials iniciaran una negociació bipartida sobre la negociació col·lectiva durant un període de sis mesos des de la signatura de l'acord. Si bé ha estat impossible arribar a l'acord en el termini establert, s'ha realitzat el primer pas mitjançant la reforma laboral, en introduir variacions en els procediments de negociació col·lectiva que aporten elements de flexibilitat en matèria de mobilitat geogràfica, de modificacions substancials de les condicions de treball i de clàusules de desvinculació salarial.

Continua sent necessària una negociació col·lectiva que permeti potenciar i millorar l'activitat econòmica de les empreses, les condicions de treball i d'ocupació

La reforma de la negociació col·lectiva és una necessitat urgent proclamada des de diferents àmbits i recollida en un dels apartats de l'Acord social i econòmic per al creixement, l'ocupació i la garantia de les pensions, signat el 2 de febrer 2011 pels agents socials i el Govern de l'Estat.

Des del principi de respecte a l'autonomia dels interlocutors socials per gestionar la negociació col·lectiva, i tenint com a objectiu potenciar i millorar l'activitat econòmica de les empreses, les condicions de treball i d'ocupació, s'han desenvolupat negociacions que han finalitzat sense acord. Això ha donat peu al fet que el Govern de l'Estat promulgui el Reial decret Llei 7/2011, de mesures urgents per a la negociació col·lectiva, que posteriorment serà tramitat com a projecte de llei.

Experiències anteriors demostren que les reformes laborals generades sense que al darrere hi hagi un consens entre les organitzacions empresarials i sindicals han resultat de més difícil aplicació que aquelles que si n'han gaudit.

Per això, malgrat les dificultats derivades de la manca d'acord entre els agents socials és previsible que, per tal d'afavorir la creació d'ocupació i la capacitat d'adaptació laboral, es continuï advocant per garantir la racionalització i vertebració dels convenis col·lectius, potenciant la negociació col·lectiva de l'àmbit d'empresa per aconseguir

una gestió pactada de la seva flexibilitat interna i externa. D'altra banda, pel que fa als salaris, probablement de cara a l'any vinent es tinguin en compte les referències de l'Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva, amb la finalitat de preservar la moderació salarial.

La **prevenció de riscos i la salut laboral** és l'altre factor que definirà l'evolució de la qualitat del mercat de treball. L'evolució de la **sinistralitat** està relacionada directament amb les condicions de treball, amb la població afectada per aquestes condicions i el context social i econòmic del moment.

Caldrà fer un seguiment estricte de la sinistralitat i, si escau, aplicar noves mesures preventives en aquests àmbits

En xifres absolutes es detecta una progressió positiva cap a la reducció de l'accidentalitat amb una tendència que es manté els darrers anys i que segurament perdurarà. Els darrers anys el nombre de sinistres en jornada laboral registrats mostra un descens significatiu en conjunt (amb baixa i sense), especialment en els accidents més greus. Per contra, els accidents *in itinere*, amb un menor pes relatiu, incrementen les seves xifres.

Tanmateix la conjuntura econòmica actual té una influència directa en el mercat laboral, on s'ha produït una evolució negativa de l'ocupació i de l'afiliació; per tant, les bones tendències de la sinistralitat cal analitzar-les sota aquests condicionants. L'anàlisi dels índexs d'incidència (nombre d'accidents per cada 100.000 afectats amb les contingències professionals cobertes) dels accidents en jornada laboral amb baixa mostra una pauta positiva i constant vers la reducció que fa preveure que hi haurà continuïtat en el temps. Per contra, els índexs dels accidents *in itinere* tenen una evolució de creixement que es perllonga en la darrera dècada, mentre que en els accidents en jornada laboral sense baixa aquesta tendència es detecta en els darrers tres anys. Per aquest motiu, els propers anys caldrà fer un seguiment estricte en la sinistralitat que no produeix baixa i la patida en l'anada i tornada de la feina i, si escau, aplicar noves mesures preventives en aquests àmbits.

L'escenari futur que afectarà les **malalties professionals** no és tan clar. En primer lloc, l'evolució està condicionada per un canvi de tractament per part de la Seguretat Social, com a conseqüència de la nova catalogació establerta al RD 1299/2006, de 5 de desembre, fet que provoca un trencament en les sèries estadístiques i que dificulta les anàlisis predictives. D'altra banda, en l'actualitat encara es detecten certs problemes en la identificació d'algunes patologies d'origen laboral, en la seva catalogació com a malalties professionals i en el seu registre posterior de tal forma que les dades de registre publicades podrien no ser prou representatives de la realitat laboral.

Les polítiques derivades de l'Estat del Benestar, sota pressió davant la recrudescència de la crisi econòmica i la necessitat de reduir el dèficit públic

Durant aquests primers anys del començament de la crisi econòmica, ningú no discuteix el paper estabilitzador i de manteniment de la cohesió social que ha tingut **l'Estat del Benestar** a casa nostra. No obstant això, la recrudescència de la crisi econòmica, amb un impacte demolidor en el mercat de treball i el dèficit públic, fa aparèixer algunes ombres en la capacitat de les polítiques públiques per poder continuar fent aquesta tasca amb el mateix grau d'acompliment. La necessitat de reduir el dèficit públic d'una banda i de l'altra l'increment de les necessitats socials obligaran, més que mai, a fer un gran esforç de millora de l'eficiència del sistema, que probablement haurà d'anar acompanyat de noves vies de finançament per al seu sosteniment. Tot i això, és previsible que a mitjà termini les polítiques derivades de l'Estat del Benestar es desenvolupin sota una gran pressió que en dificulti la seva tasca.

Es confirma el canvi de tendència pel que fa a l'entrada a Catalunya de persones d'altres nacionalitats

És indubtable que per planificar les **polítiques de benestar social** és important tenir present **l'evolució demogràfica** del país. Tal com comentàvem en l'edició passada, el canvi de tendència pel que fa a l'entrada al territori de persones d'altres nacionalitats és una realitat. De fet, el saldo migratori ja és negatiu, si ens atenim a les dades provisionals del padró continu d'habitants a 1 de gener del 2011. L'actual context socioeconòmic fa pensar que aquesta tendència es mantindrà durant el període de temps en què no hi hagi una clara recuperació de l'ocupació.

Els canvis demogràfics podrien accelerar la progressiva tendència a un envelliment de la població

Si aquest factor es manté i si li sumem el declivi en la natalitat iniciat el 2009 conjuntament amb el descens de la mortalitat dels darrers anys, l'efecte de rejuveniment de la població que hem viscut l'últim decenni s'esvairia obrint pas a un envelliment de la població, fins i tot més accelerat del que indicaven les previsions fetes anteriorment.

Aquest escenari té diverses lectures. L'estabilització de la població catalana pot suposar, a curt termini, una menor pressió per serveis com l'educació, la salut o els mateixos serveis socials. Però a mig termini, l'envelliment de la població pot tenir conseqüències importants pel que fa als serveis públics de protecció social com són els serveis socials i els d'atenció a la dependència o la salut. Igualment s'observaran efectes sobre el mercat de treball que veurà com l'índex de reemplaçament de la població activa, que determina l'equilibri entre el volum de la població que podria entrar a treballar i el que està a punt de sortir, accelera la tendència dels darrers anys, atès que el nombre d'efectius que entra és considerablement inferior al que surt.

Tot i que aquesta situació es perllongarà durant alguns anys, fruit de l'arribada a edats reproductores de cohorts amb un menor nombre de persones, dels fluxos migratoris i de l'increment de l'esperança de vida, és possible que a mig termini es pugui revertir o, si més no, apaivagar la tendència a l'envelliment de la població. Aquest fet es deu a què les franges d'edat corresponents a infants menors de 10 anys tenen un nombre d'efectius superior al detectat els anys precedents, en gran part, gràcies als processos migratoris de la primera dècada del segle actual i pels seus efectes en l'augment de la natalitat.

La necessitat de millorar l'educació, especialment en àmbits com el fracàs escolar i la relació amb el mercat de treball, un repte complex en un context de restriccions pressupostàries

Les restriccions pressupostàries anuncien un període difícil en el **sector educatiu** per poder fer front als seus compromisos. La manca de recursos podria afectar negativament la qualitat del sistema (professorat docent i de suport, infraestructures) i condicionar seriosament el correcte desplegament de la Llei d'educació, com l'autonomia de centres, l'avaluació del sistema i la professionalització de la direcció de centres. L'aposta per una millora clara per l'eficiència del sistema sembla l'únic camí possible i això implica saber prioritzar i reduir la despesa en àmbits menys imprescindibles. De tota manera, el repte és ingent si és té en compte el punt de partida: una despesa en educació respecte del PIB clarament per sota de la de l'Estat (el 3%, 8 dècimes menys) i de la Unió Europea, i una despesa privada de les famílies catalanes en educació, en canvi, superior a la despesa privada estatal.

El repte és encara més gran quan un dels grans objectius del Govern és reduir a la meitat el fracàs escolar. Per aconseguir aquest objectiu es pretén incidir en l'establiment de la competència lectora com a eix vertebrador de l'aprenentatge, fomentar la detecció precoç dels desavantatges inicials de l'alumnat per promoure la seva atenció immediata, prioritzar els centres amb alumnes amb més dificultats, prioritzar l'aprenentatge de les competències bàsiques i millorar la formació inicial i contínua dels professors i dels equips directius de centre. D'igual manera, tal com s'indica en l'informe del CTESC sobre fracàs escolar, també caldria esmerçar esforços en aspectes com la millora de la informació sistemàtica disponible de cada alumne, la flexibilització de l'accés i el retorn al sistema educatiu, el foment del treball en xarxa i l'estabilitat dels equips docents implicats, la potenciació i el seguiment personalitzats, el foment i la promoció del valor i el reconeixement social de l'educació, el treball en l'entorn i en la transició escola-treball amb la potenciació de les activitats complementàries en el barri i la distribució equitativa de l'alumnat amb necessitats educatives especials i específiques entre els centres escolars sostinguts amb fons públics. I tot plegat, en un marc educatiu estable, evitant canvis sobtats i constants de direcció fruit de conjuntures polítiques, com hauria de garantir una llei d'educació catalana que es va aprovar amb un important consens polític.

La situació actual de crisi, paradoxalment, aporta alguns indicadors positius, que tot indica que es mantindran al llarg dels propers anys, com és l'increment de les

persones inscrites en tots els nivells formatius (excepte en els estudis universitaris que pràcticament es mantenen), que hauria de tenir un cert impacte en la reducció dels indicadors d'abandonament prematur i de graduació de l'educació secundària obligatòria, fet, d'altra banda, que pot reflectir un increment del reconeixement social de la formació entre la població.

Les últimes mesures adoptades facilitaran l'entrada, la continuïtat i el retorn al sistema educatiu

A mitjà termini, els canvis introduïts per la Llei d'economia sostenible haurien de millorar la relació entre el món educatiu i el laboral. En destaca l'adaptació del quart curs d'ESO en un curs de caire orientador cap als estudis postobligatoris, fent una major incidència en els cicles formatius del que s'havia fet fins ara, i la flexibilització de passarel·les entre estudis (de CFGM a batxillerat i de CFGS a la universitat). És també voluntat de l'actual Govern continuar treballant en la progressiva integració dels subsistemes de formació professional a Catalunya i reforçar les possibilitats d'alternança entre formació i treball. En aquest sentit, la pretensió de continuar potenciant la formació d'adults és una bona notícia atès que aquest tipus de formació, entre altres aspectes, s'ha convertit en un via important per accedir o retornar als estudis postobligatoris i universitaris.

En l'actual conjuntura econòmica, la sostenibilitat del sistema universitari es troba en discussió. A més de les clàssiques referències a la governança, a l' excessiva fragmentació del sistema o a la dificultat per disposar d'un perfil propi diferencial i amb una major càrrega d'especialització, l'enfocament central dels propers anys serà en el finançament. En aquest sentit, caldrà seguir treballant per una relació més forta amb el sector privat i la possibilitat de col·laborar en projectes comuns, la majoria vinculats a la recerca i la innovació. L'opció d'incrementar les taxes universitàries hauria d'anar acompanyada d'un canvi en les regles de joc en la distribució de les polítiques de beques i ajuts. Com s'ha constatat en l'apartat d'educació de la Memòria, el sistema centralitzat de repartiment de les beques perjudica Catalunya, atès que si bé el nombre total d'alumnat català respecte de l'Estat és del 16%, en canvi l'import percebut és del 7,5% del total espanyol (cal tenir present que el 62% dels imports obtinguts a través dels ajuts i beques corresponen a l'educació universitària). En aquesta línia, caldrà fer el seguiment del compromís del Govern d'assolir el sostre competencial previst a l'Estatut de Catalunya en matèria de beques universitàries, amb el finançament corresponent.

Tres debats seran protagonistes en l'àmbit de la salut: la contenció de la despesa, el nivell d'eficiència i el seu finançament

Pel que fa a les polítiques relacionades amb la **salut**, la crisi econòmica determinarà en gran part el sentit i la mesura de les decisions que es prenguin en el curt termini amb l'objectiu de garantir la sostenibilitat del sistema sanitari, actualment afectat per un finançament deficitari. Els debats actuals giren a l'entorn de tres possibles àrees de millora relacionades amb la contenció de la despesa i el nivell d'eficiència, sense

deixar de banda, però, la vinculació de cadascuna d'elles amb el principi d'equitat que regeix el funcionament del sistema i l'establiment d'un millor finançament.

La racionalització de la despesa en base al cost-efectivitat dels productes i serveis, d'una banda, i l'increment de l'eficiència de l'assistència sanitària, de l'altra, constitueixen elements pràcticament comuns a tots els posicionaments; pel que fa a la millora del finançament les posicions estan més obertes i són contradictòries. El desplegament del Pla de mesures urgents 2011 per a la sostenibilitat del sistema sanitari públic, mitjançant el desenvolupament de diversos plans (d'austeritat i simplificació de l'administració sanitària, de reordenació i racionalització en la prestació de serveis sanitaris, de racionalització de la prestació farmacèutica, i de repriorització i reprogramació de les inversions) marcaran el gruix del full de ruta del Govern durant aquesta legislatura en l'àmbit sanitari, implementació difícil que fa preveure un important nivell de conflictivitat laboral i social durant una bona part de la legislatura.

Més enllà d'això, comencen a prendre forma diverses idees que replantegen el model sanitari actual i afavoreixen la seva adaptació als reptes sociodemogràfics i epidemiològics. El caràcter multidimensional de la salut i els seus determinants, el continu assistencial entre els àmbits social i sanitari, la combinació entre promoció, prevenció, tractament i rehabilitació i la coresponsabilitat ciutadana, apareixen recollits de diferents maneres en la producció normativa i les iniciatives públiques dels últims anys.

L'increment de la vulnerabilitat social pot generar una tensió molt intensa en el sistema de protecció social

És evident que l'allargament de l'actual crisi econòmica està generant conseqüències serioses per a les condicions de vida de la societat catalana. Els indicadors palesen un increment preocupant de la vulnerabilitat social que pot generar una excessiva tensió en el sistema de **protecció social** com a última xarxa de suport socioeconòmic de les persones. Dades com el creixement de gairebé 2 punts de la taxa de risc de pobresa, el creixement del 44% del nombre de beneficiaris del PIRMI o l'increment del nombre d'actuacions dels serveis socials així ho fan entendre.

Preocupa especialment l'increment de la pobresa infantil

Preocupa especialment l'increment de la pobresa infantil; la taxa de risc de pobresa d'aquest col·lectiu ha crescut 6 punts en tan sols un any i arriba al 23,4%; en altres paraules, gairebé 1 de cada 4 nens es troba en una situació de vulnerabilitat. Malauradament, les previsions a curt termini tampoc no són positives, atès que la pobresa infantil està estretament relacionada amb la situació laboral dels pares. La iniciativa del Govern de promoure un Pacte per a la infància és pot convertir en una eina important per millorar les polítiques que han de fer front a aquesta greu problemàtica.

Les receptes clàssiques de lluita contra l'exclusió social i la pobresa perden eficàcia davant l'increment de la pobresa derivada del mercat de treball

Els mecanismes clàssics de lluita contra l'exclusió social i la pobresa poden perdre eficàcia davant la creixent extensió de la vulnerabilitat cap a col·lectius que han perdut la seva feina i han deixat de rebre les prestacions d'atur. En aquest marc, l'impuls d'un Pla d'inclusió social i la transformació de la renda mínima d'inserció poden ser dues iniciatives remarcables per encarar aquesta nova realitat de la pobresa i l'exclusió social a Catalunya tant des de la banda de l'estratègia com de l'acció.

L'UE ha posat de manifest el paper d'estabilitzadors automàtics dels sistemes de protecció social i el rol crucial dels serveis socials en moments de crisi econòmica. Certament, l'allargament de la crisi i les perspectives d'un període de creixement econòmic dèbil a mig termini poden repercutir sobre la solidesa del sistema de pensions. Precisament, la reforma del sistema de pensions espanyol s'emmarca en aquest objectiu d'aconseguir unes pensions sostenibles i adequades. Tot i això, no es pot oblidar que la viabilitat futura del sistema de pensions, tal com actualment està concebut, depèn de la creació d'ocupació i l'increment de la productivitat, factors que il·lustraran la capacitat del país per sortir de la crisi.

La reducció de la despesa pública generarà un frenada en el procés d'universalització dels serveis socials

La contenció o, en el pitjor dels casos, la reducció de la despesa en polítiques de protecció social, farà gairebé inviable continuar amb l'extensió del procés d'universalització dels serveis socials desenvolupat fins ara. En aquest mateix escenari es trobarà el desplegament del Sistema català per a l'autonomia i atenció a la dependència (SCAAD), fet que obligarà a gestionar, també, la insatisfacció existent entre els potencials usuaris i el seu entorn familiar, davant d'unes expectatives que no es podran complir. En aquest context, la modernització del sistema, la millora de l'eficiència i la prioritització de les actuacions semblen les úniques vies possibles per fer front al reptes que comportarà l'exigent situació social i econòmica dels propers mesos.

Es mantindran les resistències de les entitats bancàries per traslladar al sector de l'habitatge majors facilitats creditícies

Pel que fa a l'**habitatge**, la crisi del deute sobirà en l'àrea euro, amb una afectació especial sobre la prima de risc exigida al deute públic espanyol, en un context on una bona part del crèdit concedit per la banca espanyola a les activitats de la construcció i de la promoció immobiliària es valorava com a potencialment problemàtica, ha portat a accelerar el procés de reajust i racionalització del sector creditici, entre altres conseqüències. L'aprovació del Reial Decret 2/2011 fixa el percentatge de capital bàsic que han de tenir les entitats sobre el seu actiu ponderat de risc, fet que obligarà, especialment les caixes, a incrementar l'aplicació al finançament per cobrir les exigències de capital encarint aquest finançament. També és possible que, per complir amb els requeriments establerts, algunes entitats redueixin els seus actius

ponderats, la qual cosa pot limitar el crèdit a famílies i empreses. Tot, per tant, fa indicar que es mantindran les resistències de les entitats per traslladar al sector de l'habitatge majors facilitats creditícies.

A curt termini, no es preveu una millora de l'accessibilitat a l'habitatge i per tant un canvi de tendència en el sector

El 2010 s'ha frenat la millora d'alguns dels elements que configuren els indicadors usuals d'accessibilitat a la compra d'habitatge, principalment a causa d'una menor caiguda del preu de l'habitatge i l'alentiment en la reducció dels tipus d'interès hipotecaris mitjans. El 2011, si bé es preveu una caiguda més intensa del preu de compra de l'habitatge, és molt probable que el tipus d'interès hipotecari mitjà s'incrementi. Si a aquests elements s'afegeix el procés de racionalització bancari comentat anteriorment, es pot concloure que no es preveu una millora de l'accessibilitat al crèdit per a la compra d'habitatge que seguirà restringint la demanda d'habitatge.

Un altre factor que no afavoreix un canvi de tendència en el sector de l'habitatge durant els propers mesos són algunes de les mesures de consolidació fiscal aprovades amb efectes plens al llarg del 2011 com són la supressió de les desgravacions fiscals a la compra de l'habitatge de primera residència per a rendes superiors a 24.107 euros i la pujada de l'IVA i de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

Si en el millor dels escenaris, a finals del 2011 es comencés a produir una lenta però consolidada recuperació de l'ocupació, aquest factor difícilment tindria un efecte positiu observable al llarg d'aquest any.

En aquest context, es mantindrà la reducció de l'activitat del sector de la construcció residencial

En aquest marc és previsible, per tercer any consecutiu, una reducció de l'activitat del sector de la construcció residencial. D'altra banda, la reducció del 18,7% de la despesa pública directa en habitatge prevista en els pressupostos generals de l'Estat per al 2011 condicionarà a la baixa la despesa de la Generalitat en aquest àmbit, amb una més que probable reducció de l'oferta de nou habitatge amb protecció oficial.

MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA

En aquesta publicació el CTESC analitza la situació socioeconòmica i laboral de Catalunya, pel que fa als apartats següents: l'economia, la societat del coneixement, el mercat de treball, la situació dels treballadors i les treballadores autònoms, les condicions de vida i benestar social i la sostenibilitat ambiental.

Podeu trobar més informació a l'adreça:

<http://www.ctesc.cat/msil/index.html>

<http://llibreria.gencat.cat>